

Programmabegroting

2027

INHOUD

Kerngegevens
Aanbiedingsbrief
Financieel perspectief

PROGRAMMA'S

1. Bestuur en ondersteuning
2. Veiligheid
3. Verkeer, vervoer en waterstaat
4. Economie
5. Onderwijs
6. Sport, cultuur en recreatie
7. Sociaal domein
8. Volksgezondheid en milieu
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

PARAGRAFEN

- A. Lokale heffingen
- B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- C. Onderhoud kapitaalgoederen
- D. Financiering
- E. Bedrijfsvoering
- F. Verbonden partijen
- G. Grondbeleid
- H. Interbestuurlijk toezicht
- I. Wet open overheid

FINANCIËLE BEGROTING

Overzicht incidentele baten en lasten
Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves
Overzicht mutaties reserves 2027-2030
Meerjarig verloopoverzicht reserves 2027-2030
Meerjarig verloopoverzicht voorzieningen 2027-2030
Recapitulatiestaat
Investeringsprogramma
Overzicht kosten overhead
Raadsbesluit

BIJLAGE

Overzicht gemeentelijke subsidies
Overzicht baten en lasten per taakveld

KERNGEGEVENS

Omschrijving	31 december 2024 (werkelijk)	31 december 2025 (werkelijk)	1 januari 2027 (begroot)
A. SOCIALE STRUCTUUR			
Aantal inwoners	16.216	16.272	16.231*
waarvan van 0 t/m 3 jaar	550	491	500
van 4 t/m 16 jaar	2.050	2.047	2.012
van 17 t/m 64 jaar	9.166	9.164	9.130
van 65 jaar en ouder	4.450	4.570	4.589
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	446	431	409
Aantal inwoners werkzaam in sociaal werkvoorzieningschap	65	69	72
B. FYSIEKE STRUCTUUR			
Oppervlakte gemeente	38.768 ha	38.768 ha	38.768 ha
waarvan binnenwater	170 ha.	170 ha.	170 ha.
oppervlakte land	2.496 ha.	2.496 ha.	2.496 ha.
historische stads- of dorpskern	(45 ha.)	(45 ha.)	(45 ha.)
buitenwater	36.103 ha.	36.103 ha.	36.103 ha.
Aantal woningen	8.327	8.298	8.087**
waarvan in Harlingen	7.822	7.795	7.584
in Midlum	283	283	283
in Wijnaldum	222	220	220
Aantal woonschepen	17	17	17

Lengte van waterwegen	6.000	6.000	6.000
C. FINANCIËLE STRUCTUUR			
Begrote lasten (incl.saldo)	83.297.110	90.081.883	92.940.118
Opbrengst OZB	4.552.890	4.980.921	5.850.500
Algemene uitkering gemeentefonds	45.120.643	49.041.400	50.838.000
Vaste schuld	40.666.666	35.666.666	41.666.666
Reserves	43.905.578	48.016.737	38.178.548
Voorzieningen	7.369.839	6.281.314	6.019.384

* Stand per 1 juli 2026

** Met ingang van 2027 zijn garageboxen die bij woningen horen niet langer in het aantal woningen opgenomen. Hierdoor is het cijfer niet één-op-één vergelijkbaar met voorgaande jaren.

AANBIEDINGSBRIEF

Geachte leden van de raad,

Voor u ligt de programmabegroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030. Dit is de eerste begroting van het nieuwe college na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026. De begroting vormt de financiële vertaling van het breed gedragen bestuursakkoord *Ambities aan zee, iedereen doet mee 2026-2030* en geeft richting aan de uitvoering van het bestuursakkoord in de komende bestuursperiode. De begroting bouwt voort op de vastgestelde Kadernota 2027 en brengt de bestuurlijke keuzes, ambities en opgaven samen in een financieel verantwoord meerjarenperspectief.

Wij leven in een tijd waarin de wereld voortdurend verandert. Internationale spanningen, economische onzekerheid, klimaatverandering, ontwikkelingen rond energie en grondstoffen en maatschappelijke vraagstukken zoals vergrijzing en woningnood hebben ook invloed op gemeenten. Tegelijkertijd staan gemeenten landelijk onder druk door stijgende kosten, financiële onzekerheden en de spanning tussen de taken die gemeenten uitvoeren en de middelen die daarvoor vanuit het Rijk beschikbaar zijn.

Ook Harlingen merkt deze ontwikkelingen. Desondanks leggen wij een begroting voor waarmee wij blijven investeren in de ontwikkeling van onze gemeente.

Begrotingsuitkomst

De begroting 2027 is opgesteld op basis van de Meicirculaire 2026, de uitgangspunten uit de Kadernota 2027 en de afspraken uit het bestuursakkoord. Daarbij is rekening gehouden met loon- en prijsontwikkelingen, investeringen, de ontwikkeling van het gemeentefonds en de financiële gevolgen van nieuwe beleidskeuzes.

De in 2027 uitvoerbare en geprioriteerde ambities uit het bestuursakkoord zijn financieel verwerkt in de begroting. Een aantal aanvullende ambities vraagt bij de volgende kadernota nog om inhoudelijke prioritering en financiële dekking. De jaren 2027 en 2030 laten een structureel positief saldo zien van € 176.000 en resp. € 25.000. Dit geldt niet voor de meerjarenraming, 2028 en 2029 laten structurele tekorten zien. Daarom zijn aanvullende structurele maatregelen nodig om het meerjarig financieel evenwicht te herstellen. Naar ons oordeel is de

begroting zowel in 2027 als in 2030 structureel en reëel in evenwicht; de provincie beoordeelt dit in het kader van het financieel toezicht.

De financiële positie wordt versterkt door € 1 miljoen aan extra structurele begrotingsruimte uit aanvullende opbrengsten van de OZB en het lang parkeren. Hierdoor kunnen wij investeren in de ambities uit het bestuursakkoord.

Dat is geen vanzelfsprekendheid. Veel gemeenten staan voor grote financiële uitdagingen als gevolg van het ravijnjaar en de toenemende druk op de gemeentefinanciën. Tegelijkertijd blijven onzekerheden rond de ontwikkeling van het gemeentefonds en kostenstijgingen om zorgvuldige afwegingen vragen.

Uitvoering van het bestuursakkoord

De beleidswensen uit het bestuursakkoord zijn integraal verwerkt in de programma's en maken daarmee onderdeel uit van de uitvoering. De komende jaren investeren wij onder meer in de ontwikkeling van de haven en havenmond, woningbouw en woonzorg, verkeersveiligheid en bereikbaarheid, economische ontwikkeling, sport en cultuur, duurzaamheid en klimaatadaptatie en een sterke sociale basis voor onze inwoners.

Hiermee werken wij aan een gemeente die aantrekkelijk blijft om te wonen, te werken, te ondernemen en te recreëren. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar de ontwikkeling van de haven als economische motor van Harlingen, de woningbouwopgave, de kwaliteit van de leefomgeving en de bereikbaarheid van onze gemeente.

Samen bouwen aan Harlingen

De ambities uit deze begroting kunnen alleen worden gerealiseerd door samenwerking: met de raad, inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, verenigingen, medeoverheden en onze ambtelijke organisatie. Participatie, goede dienstverlening en betrokkenheid van inwoners blijven daarbij belangrijke uitgangspunten.

Tot slot

Met deze begroting geven wij uitvoering aan het bestuursakkoord en leggen wij voor 2027 een financieel sluitende basis. De structurele tekorten vanaf 2028 vragen om tijdige keuzes, prioritering en aanvullende structurele maatregelen. Ondanks landelijke financiële onzekerheden en toenemende maatschappelijke opgaven blijven wij investeren in kansen voor Harlingen. Dat doen wij zorgvuldig, realistisch en in samenwerking met raad, inwoners en maatschappelijke partners. Zo bouwen wij samen verder aan een sterke, leefbare, duurzame en ondernemende gemeente.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Harlingen

FINANCIËEL PERSPECTIEF

Uitgangspunten begroting

Bij de samenstelling van de begroting 2027 en meerjarenraming 2028 – 2030 zijn onder andere de volgende algemene uitgangspunten gehanteerd:

Spelregels Financiën uit het hoofdlijnenakkoord Ambities aan zee, iedereen doet mee 2026-2030 en de Kadernota 2027	
Algemene uitkering gemeentefonds	berekening op basis van de meicirculaire 2026
Salarissen	1 juli 2026 (incl. de nieuwe cao afspraken)
Kapitaallasten Investerings	1e jaar ½ jaar rente, 2e jaar volledige kapitaallast
	(bij gebouwen wordt een restwaarde van 20% gehanteerd)
Rentepercentage nieuwe investeringen	2,5 %
Belastingen, tarieven etc.	verhoging met geschatte inflatie van 2,1 %
Afvalstoffenheffing, rioolrecht	100% kostendekkend
Onvoorzien structureel	€ 35.000

Voor onvoorziene structurele lasten is jaarlijks € 35.000 geraamd. Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan alle drie de 3 O's: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Voor een volledige opsomming van uitgangspunten wordt verwezen naar de in de raadsvergadering van 20 mei 2026 vastgestelde Kadernota begroting 2027. Voor een nadere toelichting wordt eveneens verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

De financiële ruimte is mede afhankelijk van de realisatie van € 1 miljoen aan aanvullende structurele baten, de ontwikkeling van het gemeentefonds, de kosten in het sociaal domein, de uitwerking van landelijke Wmo-maatregelen en de financiële gevolgen van grote investeringsprojecten. Deze ontwikkelingen worden gevolgd via de P&C-cyclus en betrokken bij de actualisatie van de risico-inventarisatie en het weerstandsvermogen.

Uitgangspunten meerjarenraming

Bij de samenstelling van de meerjarenraming is uitgegaan van de begroting 2027. Voor de jaren 2028-2030 zijn de ramingen geactualiseerd op basis van bekende beleidsontwikkelingen, loon- en prijsontwikkelingen, kapitaallasten, belastingopbrengsten en de geraamde algemene uitkering.

De becijferingen kunnen voor een deel worden beschouwd als extrapolatie van de ramingen van de primitieve begroting, waarbij rekening is gehouden met:

- stijging van inkomsten, zoals uit belastingopbrengsten.
- ontwikkelingen algemene uitkering gemeentefonds.
- lagere rentelasten in verband met vermindering boekwaarde door afschrijving.
- de ramingen zijn gedaan op basis van lopende prijzen, hetgeen betekent dat met loon- en prijsstijgingen rekening is gehouden. Deze kostenstijgingen worden zowel gecompenseerd door uit het gemeentefonds te ontvangen salaris- en prijscompensatie als door de normale trendmatige aanpassingen van de eigen belastingopbrengsten.

Ontwikkelingen meerjarig perspectief

In deze begroting is de meicirculaire 2026 verwerkt. In deze circulaire wordt informatie gegeven over de hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds voor de komende 4 jaren.

Op het moment van samenstellen van de begroting was de septembercirculaire 2026 nog niet verschenen. Deze is dus ook niet verwerkt in deze begroting. Bij de 1e begrotingsaanpassing over 2027 in het voorjaar van 2027 zullen de (financiële) effecten van deze circulaire verwerkt worden.

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. De ontwikkeling ervan bepaalt daarom in belangrijke mate de financiële ruimte van de gemeenten. Bovendien dient de begroting reëel en structureel in evenwicht te zijn. De toezichthouder (de provincie) stelt daarom dat de uitkomsten van op z'n minst de meicirculaire verwerkt moeten zijn in de (meerjaren)begroting.

Meicirculaire 2026

De Meicirculaire 2026 verhoogt de geraamde algemene uitkering voor Harlingen. Een deel van deze middelen houdt verband met nieuwe of bestaande taken en is daarom niet zonder meer beschikbaar voor vrij beleid. Dit betreft onder meer middelen voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE), participatie, schuldhelpverlening, energiearmoede, opvangvoorzieningen en re-integratie van jongeren.

Belangrijke ontwikkelingen betreffen daarnaast de hervormingen binnen de Wmo. Vanaf 2029 wordt huishoudelijke hulp (HH) grotendeels uit de Wmo gehaald. Hier tegenover staat een aanzienlijke uitname uit het gemeentefonds, aangevuld met middelen voor een vangnetregeling. De Dienst heeft in haar ramingen van de uitgaven Wmo voor de gemeente Harlingen nog geen rekening gehouden met een afname van de kosten Wmo vanaf 2029 als gevolg van het schrappen van HH uit de Wmo. Ook is het nog onduidelijk hoe de vangnetregeling eruit komt te zien en wie hiervan gebruik kan maken. Als gevolg hiervan is het lastig inzichtelijk te maken wat de daadwerkelijke financiële gevolgen zijn van het nieuwe beleid. Daarom zijn de verwachte lagere uitkering en de nog onzekere ontwikkeling van de Wmo-lasten vooralsnog budgetneutraal geraamd. De stelpost wordt aangepast zodra de wettelijke uitwerking, de vangnetregeling en de financiële gevolgen voor Harlingen voldoende betrouwbaar kunnen worden bepaald.

Voor de jeugdzorg bevat de circulaire enkele neerwaartse bijstellingen, waaronder een tijdelijke uitname voor de compensatieregeling niet-beoogde jeugdzorgkosten en een structurele correctie van de zogenoemde 'weeffout' uit de decentralisatie

van de jeugdzorg. De financiële effecten hiervan blijven voor Harlingen beperkt. Alles afwegende verbetert de meicirculaire het financiële perspectief van de gemeente, maar het vrij besteedbare voordeel is geringer dan het totaalbedrag suggereert doordat een substantieel deel van de middelen taakgebonden is. Daarnaast blijven rondom de toekomstige Wmo-hervormingen nog onzekerheden bestaan die de komende jaren nader moeten worden uitgewerkt. In juli 2026 is de raad via een raadsinformatiebrief van de uitkomsten van de Meicirculaire op de hoogte gesteld.

Begrotingssaldo

Voor het provinciale toezicht is het van belang dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Wanneer dat voor 2027 niet het geval zou zijn, moet uit de meerjarenraming aannemelijk blijken dat dit evenwicht uiterlijk in 2030 wordt hersteld.

Uit onderstaande tabel blijkt dat het verwachte begrotingssaldo vóór verwerking van de ontwikkelingen in alle jaren, met uitzondering van 2028 en 2029, positief is. Na verwerking van de ontwikkelingen binnen de begroting 2027 en de meerjarenraming ontstaat echter een structureel positief saldo van € 176.000 in 2027 en van € 25.000 in 2030. In 2028 en 2029 zijn structurele tekorten van respectievelijk € 1.323.000 en € 470.000.

De begroting 2027 en 2030 zijn weliswaar structureel sluitend, maar de jaren 2028 en 2029 nog niet. De uitkomsten van de Meicirculaire gemeentefonds 2026, het beperken van de uitgavengroei, het verhogen van inkomsten en de financiële verwerking van het bestuursakkoord hebben bijgedragen aan het positieve saldo in 2027. Aanvullende maatregelen zijn nodig om ook in de jaren 2028 tot en met 2029 structureel evenwicht te bereiken. Dit blijft een belangrijke opgave, mede gezien de aanhoudende inflatie, kostenstijgingen, onzekerheden rond de rijksbijdragen en de ontoereikende compensatie voor onder meer de jeugdzorg.

Bij de Kadernota 2028 leggen wij concrete structurele maatregelen voor om het meerjarig evenwicht te herstellen. Totdat hierover besluitvorming heeft plaatsgevonden, wordt nieuw structureel beleid uitsluitend voorgesteld wanneer daarvoor structurele dekking beschikbaar is.

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling structureel begrotingsaldo 2027-2030				
	2027	2028	2029	2030
saldo begroting 2026	8	98	1.000	1.000
aanpassingen nov. 2025 t/m mei 2026	-128	-128	-128	-128
aanpassingen 1e viermaands 2026	-290	-995	-1.255	-624
bestuursakkoord	1.118	119	119	-108
structureel saldo volgens kadernota 2027	709	-906	-263	67
ontwikkelingen begroting 2027 en meerjarenraming	-533	-420	-207	-42
structureel begrotingssaldo	176	-1.323	-470	25

Belangrijkste wijzigingen 2027 ten opzichte van de begroting 2026

Ten opzichte van de primitieve begroting 2026 bevat de begroting 2027 zowel autonome ontwikkelingen als nieuwe beleidskeuzes. De belangrijkste wijzigingen betreffen de verwerking van de meicirculaire 2026, loon- en prijsontwikkelingen, gewijzigde kapitaallasten, aanvullende structurele opbrengsten uit de OZB en het lang parkeren en de financiële vertaling van het bestuursakkoord 2026-2030.

Toelichting meerjarig saldo

Het hoge nadelige saldo in 2028 wordt veroorzaakt door het (uitgestelde) ravijnjaar. Het vorige kabinet kondigde een nieuwe financieringssysteem en verdeelsleutel voor het gemeentefonds aan. In afwachting daarvan werd vanaf 2026 alvast een korting op het gemeentefonds doorgevoerd. Die nieuwe systematiek is uiteindelijk echter nooit volledig ingevoerd terwijl de korting wel bleef staan. Hierdoor zouden gemeenten vanaf 2026 minder middelen ontvangen, wat leidde tot aanzienlijke financiële tekorten. Daarnaast vielen verschillende tijdelijke geldstromen, zoals extra middelen voor jeugdzorg weg. Aanvankelijk werd daarom gesproken over het zogenoemde ravijnjaar 2026. Door aanvullende compensatie vanuit het Rijk is dit financiële ravijn echter grotendeels verzacht en doorgeschoven, waardoor de grootste financiële druk nu pas vanaf 2028 wordt verwacht. Verder wordt het hoge nadelige saldo in 2028 veroorzaakt door de kapitaallasten van investeringen die in 2027 worden gedaan zoals bijvoorbeeld de centrumvisie herinrichting binnenstad en fietspad Ludinga. Deze kapitaallasten worden in 2028 volledig geraamd in tegenstelling tot 2027 waarin alleen de

rentelasten worden geraamd. Doordat dit forse investeringen zijn, zijn ook de kapitaallasten vanaf 2028 toegenomen. Dit vertaalt zich ook in het saldo.

Omdat de algemene uitkering over het algemeen een stijgende lijn kent door accresontwikkeling, volgt na de dip in 2028 weer een lichte stijging. Hierdoor neemt het nadelig saldo in 2029 weer wat af en veroorzaakt in 2030 een kleine plus.

Algemene uitkering

De algemene uitkering is het bedrag dat de gemeente jaarlijks van het Rijk ontvangt uit het gemeentefonds en vrij kan besteden aan gemeentelijke taken. Door de herverdeling van het gemeentefonds zijn er gemeenten die financieel voordeel hebben en gemeenten die financieel nadeel hebben. Sinds 2023 geldt daarom een geleidelijke invoering van het nieuwe verdeelmodel. De financiële gevolgen worden tijdelijk beperkt via een zogenoemde suppletie-uitkering, in afwachting van de definitieve nieuwe verdeling.

Harlingen is een voordeelgemeente. Daarom pakt de suppletie-uitkering voor Harlingen op dit moment negatief uit. In de raming is daarom voorlopig structureel rekening gehouden met een negatieve suppletie-uitkering van € 1,7 miljoen. Deze raming wordt geactualiseerd zodra het Rijk nadere besluiten neemt over het verdeelmodel.

Hiermee wordt het voor nu berekende voordeel per saldo nul. Het Rijk heeft de invoering van de nieuwe verdeling met twee jaar uitgesteld, van 2027 naar 2029. In deze begroting is de korting van € 1,7 miljoen daarom voorlopig structureel, conform voorschriften gehandhaafd.

Gemeenten mogen in hun begroting en meerjarenraming rekening houden met de verwachte ruimte onder het plafond van het btw-compensatiefonds (BCF). Omdat deze ruimte jaarlijks kan veranderen, is afgesproken dat gemeenten niet meer mogen ramen dan de laatst gerealiseerde ruimte. Deze ruimte is bekendgemaakt in de Meicirculaire gemeentefonds 2026.

Voor de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 wordt uitgegaan van de definitieve afrekening over 2025. De totale ruimte onder het BCF-plafond over 2025 is verlaagd van € 428 miljoen naar € 216 miljoen. Voor Harlingen komt dit uit op € 263.000. In de raming van de algemene uitkering is structureel € 250.000 opgenomen voor de verwachte ruimte onder het BCF-plafond. Dit bedrag blijft binnen het volgens de Meicirculaire gemeentefonds 2026 maximaal toegestane niveau en wordt jaarlijks geactualiseerd.

Uitkomst begroting 2027 / meerjarenraming 2028 – 2030

Rekening houdende met bovengenoemde uitgangspunten is de uitkomst van de begroting en meerjarenraming als volgt:

(bedragen X € 1.000)

Begrotingsjaar	2027	2028	2029	2030
Lasten (excl. reservemutaties en excl. begrotingssaldo)	90.204	91.370	93.062	95.157
Baten (excl. reservemutaties en excl. begrotingssaldo)	87.899	88.249	90.672	92.993
Geraamd saldo van baten en lasten	-2.305	-3.121	-2.390	-2.164
Toevoegingen reserves (last)	2.560	1.672	1.767	1.724
Onttrekkingen reserves (baat)	5.041	3.470	3.687	3.913
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	2.481	1.798	1.920	2.189
Incidentele lasten (incl. incidentele toevoegingen reserves)	3.301	1.730	1.947	2.173
Incidentele baten (incl. incidentele onttrekkingen reserves)	3.301	1.730	1.947	2.173
Saldo incidentele baten en lasten	0	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	176	-1.323	-470	25

*Het negatieve saldo in 2028 en 2029 wordt gedekt uit de algemene investeringsreserve.

Het positieve saldo in 2027 en in 2030 wordt toegevoegd aan de algemene investeringsreserve.

Overzicht baten en lasten

Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
Programma 1	3.000.329	558.567	-2.441.762	-2.939.653	-3.347.974	-3.634.617
Programma 2	2.283.044	179.655	-2.103.389	-2.229.790	-2.292.276	-2.343.120
Programma 3	10.881.083	8.466.696	-2.414.387	-3.053.198	-2.913.281	-2.802.943
Programma 4	1.335.324	376.500	-958.824	-915.150	-924.407	-934.673
Programma 5	3.007.351	710.714	-2.296.637	-2.284.137	-2.284.137	-2.284.137
Programma 6	6.937.112	953.031	-5.984.081	-5.767.217	-6.264.537	-6.696.765
Programma 7	37.908.625	11.822.842	-26.085.783	-26.164.149	-26.568.450	-26.868.937
Programma 8	7.164.578	5.481.661	-1.682.917	-995.992	-946.160	-779.985
Programma 9	2.338.214	595.700	-1.742.514	-2.090.384	-1.990.254	-2.490.124
Algemene dekkingsmiddelen	949.466	57.968.135	57.018.669	56.804.217	58.505.302	60.049.713
Overhead	13.358.016	785.546	-12.572.470	-12.409.096	-12.251.418	-12.229.896
Onvoorzien	92.595	0	-92.595	-127.595	-162.595	-197.595
Vennootschapsbelasting	948.000	0	-948.000	-948.889	-949.778	-950.667
Subtotaal van baten en lasten	90.203.737	87.899.047	-2.304.690	-3.121.033	-2.389.965	-2.163.746
Onttrekkingen reserves		5.041.071	5.041.071	3.470.420	3.687.020	3.913.489
Toevoegingen reserves	2.560.291		-2.560.291	-1.767.488	-1.767.488	-1.724.488
Totaal mutatie reserves	2.560.291	5.041.071	2.480.780	1.797.932	1.919.532	2.189.001
Geraamd resultaat	92.764.028	92.940.118	176.090	-1.323.101	-470.433	25.255
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	3.300.803	3.300.803	0	0	0	0
Totaal						
Structureel begrotingssaldo	92.764.028	92.940.118	176.090	-1.323.100	-470.433	25.255

Incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen dat er sprake is van een structureel begrotingsevenwicht is het van belang dat inzicht bestaat in welke geraamde baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. Op grond van artikel 19 BBV moeten de incidentele baten en lasten limitatief per programma en meerjarig inzichtelijk worden gemaakt. In de financiële begroting is het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen.

Beleidswensen- differentiatie in projecten

Op basis van de “Leidraad programma’s en projecten” heeft het college de beleidswensen in drie categorieën verdeeld namelijk: projecten (groot en klein) en regulier werk, afhankelijk van hun bestuurlijke, financiële en maatschappelijke impact:

A-projecten (Groot, strategisch en bestuurlijk zwaar)

Dit zijn projecten met een grote maatschappelijke impact, substantiële financiële omvang of verhoogde risico’s. Vaak gaat het om nieuwe initiatieven of projecten die afwijken van bestaande kaders.

Voor deze projecten wordt de raad actief in positie gebracht en vindt besluitvorming plaats over kaders en benodigde middelen.

B-projecten (Klein, binnen kaders, programmatisch gestuurd)

Dit betreft projecten die passen binnen vastgesteld beleid en de door de raad vastgestelde programmabegroting.

De uitvoering ligt bij het college, met verantwoording aan de raad via de reguliere planning- en controlcyclus.

C-regulier werk (operationele uitvoering)

Dit zijn kleinere of routinematige projecten die onderdeel zijn van de reguliere bedrijfsvoering.

De uitvoering vindt plaats binnen mandaat en bestaande budgetten, met verantwoording op hoofdlijnen via de planning- en controlcyclus.

Beleidswensen bestuursakkoord (incidenteel)

De nieuwe beleidswensen zijn in de begroting verwerkt. De raad besluit hierover bij de vaststelling van de begroting, voor zover de betreffende middelen en kredieten expliciet in het raadsbesluit worden geautoriseerd.

Voor een toelichting verwijzen we u naar het overzicht incidentele baten en lasten in de financiële begroting. Voor wat betreft het onderscheid per type project wordt verwezen naar de toelichting differentiatie in projecten.

Voor de navolgende nieuwe wensen staan (incidentele) budgetten in de begroting:

Omschrijving	Programma	Type project	2027	2028	2029	2030
Verkeersveiligheidscampagne	3	C	10.000			
Pilot (late trein Harlingen-Leeuwarden)	3	C	40.000			
Expeditie Harlingen	4	B		100.000	100.000	
Recreatieplas vml terrein de Koemen	6	A			750.000	750.000
Stimuleringspas jongeren 12-16 jaar	6	C	200.000	30.000	30.000	
Omroep Zilt	6	C	10.000			
Jonge Makersfonds	6	C	10.000	10.000	10.000	
Aanleg bos	6	B		72.000		
Ontwikkelingen verleggen Havenmond onderzoeken*	3	A				
Evaluatie de Dienst	7	C	50.000			
Duurzaamheid, circulariteit	8	C	100.000	200.000	200.000	
Behoud functies Frisius en Noorderbreedte	8	A	200.000			
Opknappen Oosterpark	9	A		500.000	500.000	1.000.000
Onderzoek vastgoedbeheer	1	B	150.000			
Procesbegeleider regionale samenwerking **	4	C	62.000			
Totalen			832.000	912.000	1.590.000	1.750.000

* krediet reeds in 2026 beschikbaar gesteld.

** toegevoegd, is niet uit bestuursakkoord.

Beleidswensen bestuursakkoord (structureel)

De nieuwe beleidswensen zijn geïntegreerd in de begroting en de besluitvorming hierover is tegelijk met de vaststelling van de begroting. Voor wat betreft het onderscheid per type project wordt verwezen naar de toelichting differentiatie in projecten.

Voor de navolgende nieuwe wensen staan (structurele) budgetten in de begroting:

Omschrijving	Programma	Investerings*	Type project	2027	2028	2029	2030
Participatie	1		C		15.000	15.000	15.000
Continuïteit (wettelijke taken) en doelbereiking organisatie	1		C	125.000	250.000	250.000	150.000
Fietspad Achlum-Ludingaweg (aansluiting op Atjetille)	3	1.050.000	B		61.250	61.250	61.250
Uitvoering beleidskader haven (Port of Harlingen)	3		A		350.000	350.000	350.000
Parkeren P1, P2 en P3	1	2.500.000	A		162.500	162.500	162.500
Voetpad Ludinga Oost	1	47.800	B	4.000	4.000	4.000	4.000
Brug it Spoarpad	1	34.339	C	3.000	3.000	3.000	3.000
Verhogen onderhoudsniveau wegen (trottoirs/paden)	3		B		100.000	100.000	100.000
Kop Westerzeedijk	1	P.M.	A				
Recreatieplas voormalig de Koemen	6		A		60.000	60.000	60.000
Clusteren sportvoorzieningen	6	12.000.000	A				400.000
Instandhouding speeltoestellen	6		C		25.000	25.000	25.000
Nieuwbouw gemeentewerf herindexering	1		B		100.000	100.000	100.000
Totalen		15.632.139		132.000	1.130.750	1.130.750	1.430.750

*van de investeringen die zijn aangemerkt als type a en b zijn de lasten gereserveerd maar nog niet geautoriseerd.

Extra structurele dekking vanuit bestuursakkoord

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
OZB	450.000	450.000	450.000	450.000
Lang parkeren	550.000	550.000	550.000	550.000
Totaal extra ruimte in de begroting	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000

Reserves en voorzieningen

Bij de samenstelling van de begroting zijn de reserves en voorzieningen als volgt geraamd:

Omschrijving	Saldo 01-01-2027	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2027
Algemene reserves	13.597.132	1.020.893	2.072.248	12.545.777
Bestemmingsreserves	8.407.218	474.658	1.209.555	7.672.321
Dekkingsreserves	16.174.198	1.240.830	1.740.268	15.674.760
Voorzieningen	6.019.384	1.160.930	2.159.634	5.020.680
Totaal	44.197.932	3.897.311	7.181.705	40.913.538

De algemene reserves bestaan uit (geraamde stand per 1 januari 2027):

1. de algemene reserve weerstandsvermogen € 5.000.000
2. de algemene investeringsreserve € 8.597.132

De omvang van de algemene reserve weerstandsvermogen wordt beoordeeld in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing aan de hand van de geactualiseerde risico-inventarisatie en de beschikbare capaciteit.

In de kolom 'onttrekking' zijn de onttrekkingen over de algemene investeringsreserve voor o.a. nieuwe projecten opgenomen.

De belangrijkste mutaties in de kolom 'toevoeging' bij de bestemmingsreserves betreft de jaarlijkse dotaties aan de reserve monumentenstichting en de beheerplannen damwanden zoet/bruggen. Bij de dekkingreserve betreft dit de reserve onderwijshuisvesting.

De belangrijkste mutatie in de kolom 'onttrekking' aan de bestemmingsreserves betreffen de beschikking over de reserve monumentenstichting, de reserve beheerplannen damwanden zoet/bruggen en de reserve sociaal domein. De dekkingreserves worden jaarlijks aangewend voor het dekken van een deel van de uitgaven in de exploitatiebegroting. Dit betreft de afschrijvingen, de onderwijshuisvesting en de zwembad 't Derde Haad. De mutaties voorzieningen betreffen voornamelijk het groot onderhoud van de kapitaalgoederen en de voorziening pensioenen wethouders en oud wethouders.

Investerings

In de begroting 2027 en meerjarenraming 2028 – 2030 reserveren we gelden voor diverse projecten en (vervangings-) investeringen. Achter in deze begroting vindt u een volledig (gecomprimeerd) overzicht van het investeringsprogramma.

Omschrijving	Investering	structureel	uitvoering
Materieel reiniging, tractie, onderhoud	369.775	57.446	2027 t/m 2028
Materieel groenvoorziening	535.663	84.448	2027 t/m 2028
Riolering (GRP)	570.000	26.454	2027 t/m 2030
Optimaliseren openbare toiletvoorziening	75.000	4.785	2027
Geluidsinstallatie raadszaal	49.282	6.358	2028
Auto binnendienst	30.448	5.838	2027
Aanschaf 6 elektrische bedrijfsauto's	185.000	34.536	2027
Herinrichtingswerkzaamheden binnenstad uitvoering centrumvisie	2.900.000	186.180	2027
Fietspad Achlumerdijk-Ludingaweg	1.050.000	61.250	2028
Toekomstige Schuilstraat en omgeving	211.400	15.537	2027
Brug 't Spoarpaad	34.339	3.000	2027
Vervangen lichtmasten	150.000	13.550	2027
Vernieuwen toeristische bewegwijzering	80.000	9.840	2027
Voetpad Ludinga-Oost	47.800	4.000	2027
Biodiversiteit	92.959	12.084	2029

Leeswijzer

De begroting bevat per programma de beleidsdoelen, voorgenomen activiteiten, beleidsindicatoren en financiële middelen. De raad autoriseert de baten en lasten op programmaniveau. In het investeringsprogramma wordt afzonderlijk aangegeven welke investeringskredieten de raad met de vaststelling van deze begroting autoriseert en voor welke investeringen uitsluitend toekomstige kapitaallasten zijn geraamd. Voor die laatste categorie wordt pas na afzonderlijke kredietverlening door de raad een verplichting aangegaan. De begroting bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. Per programma worden de maatschappelijke doelen, voorgenomen activiteiten, beleidsindicatoren, baten en lasten weergegeven. Daarnaast bevat de begroting de verplichte paragrafen en financiële overzichten.

PROGRAMMA 1 BESTUUR EN ONDERSTEUNING

PROGRAMMA 1 BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Als gemeente willen we dicht bij onze inwoners staan. Dat komt terug in onze dienstverlening en de manier waarop wij de samenleving bij onze plannen betrekken. In onze dienstverlening zijn we betrouwbaar en dienstbaar. Onze communicatie is begrijpelijk. We doen wat we beloven.

Door het betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij beleid en plannen maken we optimaal gebruik van de kennis in onze samenleving. In de participatie geven we ruimte aan verschillende geluiden. Waar mogelijk zetten we digitale middelen in. Participatie gebeurt vroegtijdig en volgens heldere afspraken. Daarbij koppelen we terug wat we met ieders inbreng hebben gedaan.

Speerpunten

1	Toegankelijkheid en goede dienstverlening als essentiële voorwaarden voor vertrouwen in de lokale overheid.
2	Burgerparticipatie

Speerpunt 1

Toegankelijkheid en goede dienstverlening als essentiële voorwaarden voor vertrouwen in de lokale overheid.

Met onze dienstverlening spelen we zo goed mogelijk in op complexe vragen. Hiervoor werken we aan de kennis van onze medewerkers. We trainen en faciliteren hen om de juiste informatie snel te vinden en deze informatie te blijven aanvullen en actualiseren. Het werken op afspraak zorgt voor voldoende voorbereidingstijd.

We benutten de kansen op digitale innovatie om onze dienstverlening sneller en kwalitatief beter te maken. We investeren daarom in de digitale volwassenheid van onze organisatie. Innovatie stelt ons in staat aanvraagprocessen voor bijvoorbeeld vergunningen verder te digitaliseren en te vereenvoudigen. Inwoners

en ondernemers kunnen deze processen daardoor sneller en gemakkelijker doorlopen. Door datagericht werken signaleren we patronen en knelpunten in onze dienstverlening vroegtijdig zodat we waar nodig tijdig kunnen bijsturen.

Om de regeldruk voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties te verminderen, maken we het doen van aanvragen eenvoudiger. We willen herhaalverkeer voorkomen, bijvoorbeeld bij het aanvragen van parkeervergunningen. Ook kijken we met de beleidsafdelingen waar regeldruk verlaagd kan worden.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We richten een beheerde kennisbank voor het KCC in met actuele, begrijpelijke en gestructureerde informatie per beleidsdomein.
- We monitoren de meest gestelde vragen en gebruiken deze informatie voor verbeteringen op onze mediakanalen of het aanpassen van beleid.
- We werken verder aan de digitalisering van aanvraagprocessen. Hiervoor werken we samen met inwoners en ondernemers aan toegankelijke e-formulieren.

Speerpunt 2

Burgerparticipatie.

We zetten in op het versterken van burgerparticipatie door inwoners, ondernemers en partners vroegtijdig te betrekken bij plannen en initiatieven. Daarbij maken we duidelijk wat er met hun inbreng is gedaan. Bij politiek of maatschappelijk ingrijpende trajecten doet het college vooraf aan de raad een voorstel voor de participatiekaders inclusief de mate van invloed.

De organisatie geeft verder vorm aan een participatiegerichte gemeente met heldere kaders en duidelijke werkwijzen. Specifieke aandacht gaat uit naar het betrekken van jongeren bij initiatieven, onder andere in samenwerking met stichting Tienskip.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We communiceren op tijd, helder en toegankelijk op welke manier participatie plaatsvindt voor betrokkenen.
- Het participatieplatform (Samen Harlingen) zetten we actief in om informatie te delen met betrokkenen en vooral om informatie op te halen.

Harlinger indicatoren programma 1

Privacy

Indicator	2023	2024	2025	2026
Aantal gemelde datalekken	7	9	9	6

*stand per 30 juni 2026

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	€ 11,69	€ 12,05	€ 12,68
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	€ 11,56	€ 11,19	€ 11,58
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 1.559,45	€ 1.417,15	€ 1.562,85
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	27,47% € 4.546.527*	20,56% € 3.650.000	18,54%* € 3.715.800
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	13,29%	13,87%	13,53%

*In de raming van 2027 is rekening gehouden met de inhuur voor projecten. Ook is hierbij rekening gehouden met niet ingevulde vacatureruimte.

Financiën

X €1000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	23.979	17.326	18.348	18.733	19.034	19.349
Baten	57.720	58.284	59.312	59.112	60.827	62.386
Resultaat voor bestemming	33.741	40.958	40.964	40.379	41.794	43.037
Onttrekking aan reserves	1.342	574	1.144	23	19	16
Toevoeging aan reserves	-99	-1.550	-845			
Mutaties reserves	1.243	-976	299	23	19	16
Resultaat na bestemming	34.984	39.982	41.263	40.402	41.813	43.053

Kaderstellende beleidsnota's

Bestuur

Verordening op de Rekenkamer Harlingen	2024
Participatiecode	2022
Participatieverordening	2025
Reglement van orde van de raad 2023	2024
Akkoord op hoofdlijnen 2026-2030	2026
Uitvoeringsprogramma Akkoord op Hoofdlijnen 2026- 2030	2026
Verordening Auditcommissie Harlingen 2012	2013
Organisatiebesluit gemeente Harlingen 2023	2023

Dienstverlening

Visie op de dienstverlening "Op weg naar 2025 gemeente Harlingen"	2017
---	------

Kwaliteitshandvest 2017	2017
Informatiebeleidsplan	2017
Archiefverordening	2013

Financiën

Controleverordening	2023
Treasurystatuut	2010
Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015	2015
Financiële verordening gemeente Harlingen	2025
Harlingen, pragmatisch in control	2025

PROGRAMMA 2 VEILIGHEID

Harlingen moet een veilige gemeente zijn waar inwoners zich overal beschermd en prettig voelen. Een veilige leefomgeving vergroot vertrouwen, leefbaarheid

en economische kracht. Bij veiligheid gaat het behalve om handhaving om zichtbaarheid, samenwerking en preventie. De aanwezigheid van onze zeehaven vraagt om specifieke maatregelen om ondermijning tegen te gaan.

Voor een veilige gemeente zoeken we de samenwerking met inwoners, ondernemers en ketenpartners. We hebben aandacht voor fysieke en sociale veiligheid in dorpen, wijken en buurten én online weerbaarheid zodat iedereen met een veilig gevoel kan deelnemen aan de maatschappij.

Speerpunten

1	Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

Speerpunt 1

Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

Een veilige leefomgeving versterkt vertrouwen, leefbaarheid en economische kracht. Veiligheid vraagt om samenwerking tussen gemeente, inwoners, ondernemers en ketenpartners. Daarbij is aandacht voor fysieke, sociale én online weerbaarheid. Ook willen we weerbaar zijn tegen verstoringen en crises.

De wettelijke verantwoordelijkheden van de burgemeester op het gebied van openbare orde en veiligheid zijn de afgelopen jaren uitgebreid. Het gaat hierbij onder meer om de aanpak van ondermijning, ernstige (jeugd) overlast en personen met onbegrepen gedrag.

Tegelijkertijd kampt de politie met tekorten en krijgen de gemeentelijke boa's er taken bij.

De politie krijgt meer meldingen over mensen met onbegrepen gedrag en multiproblematiek. Dit is een landelijk beeld. Tussen Gebiedsteam, politie, Geestelijke gezondheidszorg, Verslavingszorg Noord Nederland en Woningbouwvereniging is sprake van afstemming. Waar mogelijk ondernemen ze gezamenlijk actie. Voor sommige situaties is het desondanks lastig om een oplossing te vinden. We zijn daarom bezig met een traject om te komen tot Skaeve Huse. Dit is een aparte woonvorm voor inwoners die zorg mijden en voor veel overlast zorgen. Vanuit het programma Grip op Onbegrip proberen we in Fries verband de onderlinge lijnen korter te maken.

Binnen de Regio Deal Noardwest-Fryslân voeren wij projecten uit tegen ondermijning. Naast bestaande projecten zoals het online jongerenwerk, starten ook nieuwe initiatieven. Dit is bijvoorbeeld het project Schoolveiligheid voor het trainen en toerusten van scholen en ketenpartners. Hiermee kunnen zij signalen van (ondermijnende) criminaliteit onder jongeren beter herkennen en aanpakken. Daarnaast zijn er projecten die voortvloeien uit het onderzoek naar ondermijning in het Regio Deal-gebied. Het gaat onder andere om het Interventieteam. Hierbij versterken we het team handhaving met meer operationele middelen en extra inzet van boa's.

De aanpak van ondermijnende criminaliteit in de Harlinger havens gaat door. De eerste maatregelen zoals het afsluiten van een aantal openbare kades, zijn inmiddels gerealiseerd. In samenwerking met bedrijven in het havengebied onderzoeken we aanvullende maatregelen om de veiligheid verder te versterken. Daarnaast zijn er weer voorlichtings- en trainingsactiviteiten voor verschillende doelgroepen in het havengebied. De samenwerking met partners in het Noordelijk kust- en havengebied rond toezicht en handhaving zetten we voort. Tot slot blijft Harlingen actief deelnemen aan het landelijke Platform Ondermijning Kleine Zeehavens. Dit Platform werkt aan een gezamenlijke aanpak van ondermijning om de weerbaarheid van kleine zeehavens te versterken en verplaatsing van criminele activiteiten tegen te gaan.

Uitvoeringsplan

In het uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2026-2027 vertalen we de prioriteiten uit het Integrale Veiligheidsplan en bovengenoemde ontwikkelingen in een concrete aanpak en acties. Ook de uitkomsten en aanbevelingen van het onderzoek naar ondermijnende criminaliteit krijgen een plek in dit plan.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- Uitvoeren van acties en prioriteiten uit het Uitvoeringsplan 2026-2027.
- Projecten uit de Regio Deal uitvoeren: o.a. schoolveiligheid, online jongerenwerk, een interventieteam, rioolwateronderzoek en acties voorvloeiende uit het aanvullend onderzoek ondermijning.
- Bibob-beleid gaan we verder implementeren.
- Handhavingsarrangement politie en boa's evalueren en zo nodig aanpassen.
- Samenwerking toezicht havens en kustgebied continueren.
- Deelname aan het platform ondermijning kleine zeehavens continueren.

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Harlingen 2025	Gemeente < 25.000 2025
Verwijzingen Halt	Aantal per 1000 jongeren (12 t/m 18 jr)	Bureau Halt 2025	7	15	11	9
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2025	1,5	1,2	1,5	0,9
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2025	3,1	2,2	3,1	2,8
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2025	0,9	0,3	0,6	1,1
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2025	5,6	6,2	4,0	3,5

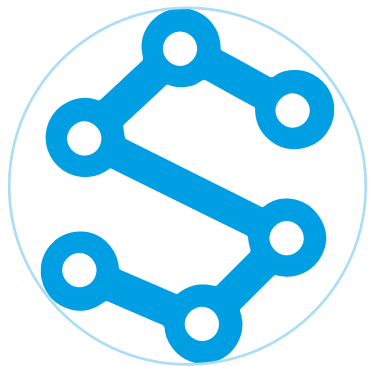

Financiën

X €1000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	2.246	2.888	2.283	2.310	2.372	2.423
Baten	184	641	180	80	80	80
Resultaat voor bestemming	-2.062	-2.247	-2.103	-2.230	-2.293	-2.343
Onttrekking aan reserves	35	246				
Toevoeging aan reserves	-51					
Mutaties reserves	-16	246				
Resultaat na bestemming	-2.078	-2.001	-2.103	-2.230	-2.293	-2.343

Kaderstellende beleidsnota's

Integraal Veiligheidsplan 2024-2027	2023
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân	2024
Preventie en handavingsplan alcohol	2023
Plan van aanpak drugs	2022
Beleidsregels Wet Bibob	2023
Beleidsregels wet aanpak woonoverlast	2024
APV	2023
Coffeeshopbeleid	2019
Uitvoeringskader evenementen	2023
Terrassenbeleid	2019
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland	2023
Evenementenvisie Harlingen	2024

PROGRAMMA 3

VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

PROGRAMMA 3 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Voor inwoners, ondernemers en bezoekers moet Harlingen veilig, bereikbaar en goed verbonden blijven. Verkeer, vervoer en waterstaat zijn belangrijk voor veilig reizen naar school of werk, een evenwichtig parkeerbeleid, een goed functionerende haven en betrouwbare verbindingen over weg, water en spoor. We zetten in op veilige routes in het verkeer, met nadruk op fietspaden en schoolroutes. De verkeersveiligheid in wijken en op drukke verbindingen krijgt hierbij extra aandacht zodat iedereen zich veilig kan verplaatsen. Ook goede verlichting en overzicht in de openbare ruimte zijn essentieel.

Het nieuwe beleidskader voor de commerciële haven brengt noodzakelijke keuzes met zich mee met mogelijk financiële en organisatorische consequenties. Voorop staat dat we werken aan een bereikbare en toekomstbestendige haven.

Speerpunten

1	Een veilige verkeersafwikkeling voor alle weggebruikers
2	Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen.
3	Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeeraanbod, dat aansluit bij wonen, werken, winkelen en recreëren en de leefbaarheid in de gemeente waarborgt.
4	Een economisch sterke haven die gericht is op de toekomst

Speerpunt 1

Een veilige verkeersafwikkeling voor alle gebruikers.

Het is belangrijk dat de stad, dorpen en buitengebieden goed bereikbaar, veilig en leefbaar zijn. We zetten ons daarom in voor het verder verbeteren van de verkeersveiligheid. Waar nodig voeren we achterstallig onderhoud uit aan wegen. We gaan aan de slag met de risicolocaties uit het 'Strategisch Plan Verkeersveiligheid gemeente Harlingen (SPV)'. Hiervoor ontvingen we in 2025 Rijkssubsidie. Tot slot gebruiken we het budget 'klein verkeersleed' om snel en adequaat te reageren op meldingen en klachten over de infrastructuur.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We voeren maatregelen uit het SPV uit, waaronder de aanleg van een kruispuntplateau op het kruispunt van de Rijksweg en de tweede, nieuw aan te leggen, ontsluiting van Oostpoort.
- We bereiden de aanleg voor van een vrijliggend fietspad tussen Achlum en Atjetille langs de Ludingaweg.
- We voeren regulier onderhoud uit aan wegen, fietspaden en voetpaden en pakken waar nodig achterstallig onderhoud aan.
- We zetten het budget Klein Verkeersleed in voor het oplossen van knelpunten en meldingen uit de openbare ruimte.

Speerpunt 2

Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen.

Een goede bereikbaarheid van de stad, dorpen en haven is belangrijk voor inwoners, ondernemers en bezoekers. We richten ons op het behouden en verbeteren van de verbindingen over weg, water en spoor. Daarbij werken we aan een aantrekkelijk en toegankelijk openbaar vervoernetwerk. Dat gebeurt samen met de provincie Fryslân, vervoerders en omliggende gemeenten. Ook onderzoeken we met een pilot de mogelijkheid van een extra late zaterdagavondtrein tussen Harlingen Haven en Leeuwarden. Verder houden we aandacht voor een goede bereikbaarheid van het centrum en de haven. Samen met ondernemers werken we aan een efficiënte en toekomstbestendige bevoorrading van de binnenstad.

We zetten in op een bereikbaarheid die functioneel is en bijdraagt aan de kwaliteit en leefbaarheid van stad en dorpen. We kijken nadrukkelijk naar de samenhang tussen verschillende vormen van mobiliteit en zoeken slimme en duurzame oplossingen die passen bij de schaal van Harlingen. Daarmee bereiden we ons voor op toekomstige keuzes in de verdere ontwikkeling van een toegankelijk en toekomstgericht mobiliteitssysteem.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

We voeren overleg met de provincie Fryslân, vervoerders en regionale partners over het verbeteren van de bereikbaarheid van Harlingen.

- We onderzoeken of er een late zaterdagavondtrein tussen Harlingen Haven en Leeuwarden kan komen.
- We zetten ons in voor het behoud en waar mogelijk de verbetering van trein- en busverbindingen.
- We onderzoeken of openstelling van de Koningsbrug haalbaar is.
- We geven uitvoering aan de Centrumvisie Harlingen, door onder andere de Grote Bredeplaats opnieuw in te richten.
- Samen met ondernemers werken we aan een efficiënte en toekomstbestendige bevoorrading van het centrum.

Speerpunt 3

Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeerbeleid, dat aansluit bij wonen, werken, winkelen en recreëren en de leefbaarheid in de gemeente waarborgt.

Een goed functionerend parkeersysteem is van belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van Harlingen. We willen dat het parkeeraanbod aansluit bij de behoeften van inwoners, ondernemers, werknemers en bezoekers. Daarvoor gebruiken we de inzichten uit het parkeeronderzoek en de monitoring van parkeerdata om het parkeerbeleid waar nodig verder te verbeteren. We optimaliseren het gebruik van de gemeentelijke parkeervoorzieningen. Het gaat onder andere om het lang parkeren, het voormalige Aldi-terrein, het parkeerterrein van de Bruine Vloot en de parkeergarage Waddenpromenade. Daarnaast werken we aan een goede ontsluiting van het eilandparkeren en een doelmatig beheer van de parkeervoorzieningen.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We monitoren en analyseren parkeerdata om het parkeerbeleid waar nodig bij te sturen.
- We werken verder aan de ontwikkeling van het in 2026 vastgestelde parkeerbeleid.
- We optimaliseren het gebruik van gemeentelijke parkeervoorzieningen voor lang parkeren.
- We werken verder aan de verbetering van de ontsluiting van het eilandparkeren.
- We werken verder aan de renovatie van de parkeergarage Waddenpromenade.

Speerpunt 4

Een economisch sterke haven die gericht is op de toekomst.

Als enige Friese zeehaven is de haven van Harlingen van groot belang voor de economie en werkgelegenheid in de regio. In 2027 werken we verder aan de uitvoering van het beleidskader voor de commerciële haven. We geven invulling aan de rol van de gemeente als aandeelhouder van de Port of Harlingen. Daarbij hebben we aandacht voor de duurzame ontwikkeling van de haven, de versterking van haar economische positie, de bereikbaarheid via de Waddenzee en de verbinding met het Friese achterland. We werken toe naar een positionering van de haven. Daarbij benaderen wij bereikbaarheid, leefbaarheid en economische ontwikkeling in samenhang. Zo leggen we de basis voor strategische keuzes over de verdere ontwikkeling van de haven op de langere termijn. We blijven in gesprek met Port of Harlingen over beheer en onderhoud van de haveninfrastructuur. Het is van belang dat damwanden en kades veilig, betrouwbaar en toekomstbestendig blijven.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We geven uitvoering aan het beleidskader voor de commerciële haven.
- We geven invulling aan onze rol als aandeelhouder van Port of Harlingen. Dit doen we met focus op de gemeentelijke belangen, continuïteit, doelrealisatie en financiële beheersing.
- We monitoren het beheer en onderhoud van de haveninfrastructuur en de voorzieningen in de haven.
- Samen met andere overheden en organisaties werken we aan de versterking van het Friese havennetwerk.
- We zetten in op het borgen van de bereikbaarheid van de Haven van Harlingen via de Waddenzee.

Harlinger indicatoren programma 3

Wegen

Indicator	omschrijving	2023	2024	2025	2026
Onderhoudsniveau wegen	Het bedrag aan achterstallig onderhoud per m2 areaal	€ 2,31	€ 2,47	€ 2,52	€ 2,94

Financiën

X €1000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	9.858	13.062	10.881	11.520	11.380	11.270
Baten	9.067	8.533	8.467	8.467	8.467	8.467
Resultaat voor bestemming	-791	-4.529	-2.414	-3.053	-2.913	-2.803
Onttrekking aan reserves	1.692	5.360	1.146	996	884	785
Toevoeging aan reserves	-2.488	-3.445	-406	-416	-426	-436
Mutaties reserves	-796	1.915	740	580	458	349
Resultaat na bestemming	-1.587	-2.614	-1.674	-2.473	-2.455	-2.454

Kaderstellende beleidsnota's

Verkeer en vervoer

Gladheidsbestrijdingsplan gemeente Harlingen	2022-2023
Mobiliteitsvisie	2020
Beheerplan openbare verlichting	2025 - 2029
Beheerplan Wegen	2025 - 2029
Beheerplan Bruggen en Duikers	2025 - 2029
Beheerplan kades en walbeschoeiingen	2025 - 2029
Beheerplan gebouwen	2025 - 2029

Parkeren

Parkeerverordening	2024
Evaluatie langparkeren	2024

Recreatieve havens en economische haven

Havenverordening	2012
Havenvisie 2022-2032	2022
Ruimtelijk programma van Eisen	
Toegangspoort Harlingen	2013
Haveninrichtingsplan Harlingen	2013
Cope rapport haven Harlingen	2013
Havenplan Nieuwe Willemshaven	2014
Cruise Port Harlingen	2014
Beheerplan Baggeren binnenwateren Harlingen	2025 - 2039
Havenbeheerplan	2025 - 2029
Havenvisie Port of Harlingen	2019

Riolering

Gemeentelijk Rioleringsplan	2024 - 2028
Fries Bestuursakkoord waterketen (FBWK3)	2021 - 2025

PROGRAMMA 4 ECONOMIE

De economische ontwikkeling van Harlingen benaderen wij integraal. Haven, binnenstad, toerisme en bedrijventerreinen vormen de gezamenlijke basis voor een sterk en toekomstbestendig economisch profiel. Met deze benadering gaan groei, kwaliteit en duurzaamheid hand in hand en ontwikkelt Harlingen zich verder als sterke, herkenbare en verbonden haven- en vestigingsstad. Wij bouwen voort op de unieke positie van Harlingen als maritieme stad en versterken de samenhang tussen economische functies. Hierdoor kunnen ze elkaar onderling versterken en positief bijdragen aan werkgelegenheid, vestigingsklimaat en leefbaarheid.

Ondernemerschap staat centraal. Wij werken samen met ondernemers, onderwijs en regionale partners aan een economie die inspeelt op grote transities zoals verduurzaming, digitalisering en veranderingen op de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd bewaken wij de balans tussen economische ontwikkeling en leefbaarheid door aandacht te houden voor de kwaliteit van de binnenstad, de beleefbaarheid van de openbare ruimte en de draagkracht voor bewoners en bezoekers.

Speerpunten

1	Een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.
2	Bevordering toerisme.
3	Samenwerking in het Waddengebied.
4	Versterken van het Friese havennetwerk.
5	Programma Harlingen concreet vervolg geven aan samenwerking.

Speerpunt 1

Een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.

Het beheer van het ondernemersfonds is in handen van een stichting die zich verder ontwikkelt in haar rol en positie. Mogelijk willen ook ondernemers op de bedrijventerreinen Koningsbuurt en Hermes zich verder organiseren en aansluiten bij het fonds en de stichting. We houden het fonds in stand en ondersteunen het waar nodig.

Onze uitvoering van het beleidskader voor de commerciële haven is gericht op een goed vestigingsklimaat in de haven nu en in de toekomst. We nemen actief deel aan het EuropaPact Fryslân. Daarbij zetten we in op het benutten van Europese

subsidies en het versterken van de internationale positionering van Harlingen. We betrekken ondernemers actief bij het maken van beleid, gemeentelijke plannen en actuele ontwikkelingen.

De binnenstad houden we levendig met initiatieven en voorzieningen. Het ondernemersfonds is daarbij een belangrijk instrument om initiatieven vanuit de binnenstad te financieren. De centrumvisie van Harlingen richt zich op een optimale ruimtelijk-functionele invulling van het kernwinkelgebied. Doel is het versterken van de lokale economie, leefbaarheid en uitstraling van het centrum. Dat doen we met een autoluwe Voorstraat en een autovrije Grote Bredeplaats. Tegelijkertijd werken we aan het vergroenen en verbeteren van de verblijfskwaliteit. Dat laatste bereiken we door de stegen te vergroenen, het fietsparkeren in het centrum te organiseren en de verlichting in het centrum te verbeteren. We starten de werkzaamheden voor de herinrichting van het centrum. Communicatie met ondernemers en bezoekers van het centrum is hierbij essentieel. Naast de kwaliteitsverbetering van de straten is er aandacht voor zaken als het terrassenbeleid, de functies en uitstraling in het kernwinkelgebied, behoud en versterking van de stadsidentiteit en de programmering in de binnenstad tijdens autovrije momenten. Het versterken van het centrummanagement is een belangrijke randvoorwaarde voor het organiserend vermogen in de binnenstad.

Met het citymarketingplan 2023-2030 'De Harlinger Aanpak' zetten we Harlingen neer als fijne plek om te ondernemen en te werken. Onze citymarketing sluit aan bij gebiedsgerichte processen en draagt bij aan de promotie van het centrum. Met het domein Wonen verkennen we hoe we Harlingen ook kunnen positioneren als aantrekkelijke plaats om te wonen.

Bedrijventerrein Oostpoort 3 is gereed en wordt door de Exploitatiemaatschappij in 2027 uitgegeven. Er zijn meerdere initiatieven en geïnteresseerde partijen in beeld. Voor 2027 verwachten we dat een deel hiervan daadwerkelijk tot vestiging komt.

Het STEC rapport "Toekomstbestendige werklocaties in Harlingen" is ons programma voor de ontwikkeling van onze bedrijventerreinen. Dit programma komt in samenwerking met de Port of Harlingen tot stand. Het programma zal inzicht geven in welke bedrijven zich in Harlingen willen vestigen, hun omvang en benodigde voorzieningen. De visie geeft inzicht in de lange termijnkeuzes

voor Harlingen en de ruimtelijke consequenties daarvan, zoals mogelijke uitbreidingslocaties en waar wel of geen ontwikkelkansen liggen.

Met dit onderzoek hebben we scherp wat we als gemeente willen en welke richting we op willen met onze bedrijventerreinen en economie. De raad wordt bij kaderstellende keuzes afzonderlijk in positie gebracht. We benutten deze inzichten om in te spelen op ontwikkelingen, uitdagingen en kansen die op ons afkomen. Het rapport vormt essentiële input voor ons toekomstbeeld en de Omgevingsvisie. Kaderstellende keuzes leggen wij bijtijds aan de raad voor.

Samen met Rijk en regio werken we aan de Regio Deal voor Noordwest-Fryslân. De gemeenten Harlingen, Waadhoeke, Leeuwarden, de provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân trekken hierbij gezamenlijk op met onderwijs en bedrijfsleven. De Regio Deal geeft een impuls aan het woon- en vestigingsklimaat in Noordwest-Fryslân en vergroot hier de levenskwaliteit en welvaart. De drie hoofdlijnen van de deal zijn: een vitale economie, kwaliteit van leven en natuur in balans. In 2027 werken we aan de verschillende businesscases. Sommige zijn al in uitvoering, andere zijn nog in voorbereiding.

Met het Sociaal Economisch Actieprogramma (SEAP III) werken we samen met de gemeenten Waadhoeke en Leeuwarden, ondernemers en onderwijs aan een sterkere sociaaleconomische structuur van Noordwest-Friesland. Het SEAP III richt zich op drie programmalijnen: innovatie en ondernemerschap, onderwijs en arbeidsmarkt en het versterken van het woon- en vestigingsklimaat. Binnen deze lijnen werken we aan businesscases waaronder MKB-dienstverlening, innovatietafels en het versterken van het organiserend vermogen op bedrijventerreinen. Een belangrijk speerpunt is het ondersteunen van ondernemers bij grote transities. We zetten in op het versterken van samenwerking en uitvoeringskracht binnen het MKB. Ondernemers kunnen zo beter inspelen op deze veranderingen.

Wij blijven ondernemers, starters en kleine zelfstandigen ondersteunen via het ondernemers- en startersprogramma. Daarbij werken we intensief samen met regionale partners, waaronder de gemeente Waadhoeke en uitvoerende partijen binnen het SEAP.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- De lidmaatschappen, contacten en overleggen met de ondernemersvereniging in Harlingen zetten we voort.
- Intensief contact onderhouden met ons bedrijfsleven.
- We geven uitvoering aan het beleidskader voor de commerciële haven en werken zo aan een duurzaam vestigingsklimaat in de haven.
- Citymarketing zetten we in om het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid te versterken.
- Er komt een centrummanager om het organiserend vermogen van de ondernemers te ondersteunen.
- De verblijfskwaliteit van het kernwinkelgebied willen we verhogen met groen en betere verlichting.
- Bestaande en nieuwe bedrijven ondersteunen bij verplaatsing en uitbreiding.
- We anticiperen op toekomstige ontwikkelingen, uitdagingen en kansen.
- Samen met het Rijk en de regio werken aan de Regio Deal Noordwest-Friesland (NWF).
- Doorwerken aan het SEAP via Regio Deal programmalijn 1 veerkrachtige economie met de onderdelen 'Hands on Valley' en 'Leven lang leren'.

Speerpunt 2

Bevordering toerisme.

Harlingen is een sterke toeristische bestemming met haar ligging aan het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee, de levendige zeehaven en de monumentale binnenstad. Toerisme draagt bij aan de lokale economie, het voorzieningenniveau en de leefbaarheid voor inwoners.

We werken aan een toekomstbestendige toeristische sector. Daarbij ligt de nadruk op kwaliteit, spreiding van bezoekers en het versterken van een jaarrond aantrekkelijk aanbod. We benutten de kansen die toerisme biedt voor economische ontwikkeling, terwijl we oog houden voor de draagkracht van de stad.

Bij de uitvoering van de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024–2030 zetten we in op het versterken van de verblijfssector, een onderscheidend aanbod

aan dagrecreatie en het verbeteren van de beleefbaarheid van de stad en haar maritieme identiteit. Promotie en positionering versterken we via een integrale aanpak.

Expeditie Harlingen is de belangrijkste ontwikkeling om het aanbod voor dagrecreatie en de maritieme profilering van Harlingen te versterken. Het project bouwt voort op het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) en verbindt maritieme thema's als visserij, scheepsbouw, walvisvaart en scheepvaart tot een samenhangende beleving in stad en haven. Expeditie Harlingen wordt uitgevoerd als een pilot en stapsgewijs verder ontwikkeld.

De gemeente werkt aan de inhoudelijke, organisatorische en financiële uitwerking van het project. In 2027 vindt een evaluatie plaats van de eerste fase. Dan bekijken we of de gewenste ontwikkeling van Expeditie Harlingen haalbaar is. Daarmee is dit een belangrijk jaar voor de doorontwikkeling van deze publiekstrekker met economische meerwaarde voor stad en regio.

Bij de verdere ontwikkeling van Harlingen als aantrekkelijke cruisebestemming leggen we de nadruk op kwaliteit zodat bezoekers hier langer verblijven, meer besteden en de stad actief beleven. We versterken de verbinding tussen de cruisehaven, de binnenstad en het toeristisch aanbod om cruisetouristen te verleiden de stad te bezoeken en langer te blijven.

We blijven inzetten op promotie, programmering en actieve acquisitie. Daarbij spelen we in op de groeiende belangstelling voor cultuur, historie en het maritieme verhaal van Harlingen.

We volgen de bestaande koers van 'Harlingen Welkom aan Zee' en bouwen voort op de lijn om Harlingen eenduidig en herkenbaar te positioneren als maritieme bestemming. We versterken en verbreden het aanbod met onder meer verbeterde bestaande routes en nieuwe initiatieven.

Onze bezoekerswebsite speelt een centrale rol in de informatievoorziening en promotie. Hieraan is ook het langparkeren gekoppeld om bezoekers te faciliteren. We blijven deze website, waar nodig, doorontwikkelen.

We zetten in op campagnes en contentontwikkeling via de website, sociale media en een nieuwsbrief. Het Open Data Platform benutten we om het aanbod optimaal vindbaar te maken via de verschillende (toeristische) websites in de provincie. Daarnaast verkennen we of en hoe toeristisch-recreatief aanbod online

boekbaar kan worden gemaakt. We investeren in samenwerking met ondernemers en partners via gezamenlijke marketing en intensiveren de samenwerking met regiomarketingorganisatie Visit Noardwest Fryslân.

Verder zetten we citymarketing breder in binnen de organisatie, onder meer door samen met het domein Wonen te verkennen hoe we Harlingen kunnen positioneren als aantrekkelijke woonomgeving en woonbestemming.

Als uitwerking van de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024–2030 onderzoeken we of we een toeristisch platform in Harlingen kunnen opzetten. Via dit platform kunnen ondernemers en andere betrokken partijen samenwerken. Ook fungeert het als denktank voor de verdere ontwikkeling van het toeristisch aanbod en de positionering van Harlingen. Het doel is dat partijen elkaar hierdoor beter weten te vinden, gezamenlijk initiatieven kunnen ontwikkelen en de gemeente effectief kan schakelen met de sector. Het onderzoek moet uitwijzen of zo'n platform wenselijk en haalbaar is voor Harlingen en hoe we dit organisatorisch en financieel kunnen inrichten.

Met de realisatie van een openbaar toilet in de binnenstad maken we Harlingen gastvrij, toegankelijk en aantrekkelijk. In lijn met het bestuursakkoord komt er een openbare toiletvoorziening waar iedereen het hele jaar terecht kan. In 2027 verkennen we de opties hiervoor.

De stadshavens zijn een belangrijke entree van Harlingen en van grote betekenis voor het toerisme en de lokale economie. We blijven inzetten op het versterken van de recreatieve functie en de kwaliteit van de havens. Bij het ligplaatsenbeleid zetten we onder andere in op passende liggeldtarieven, het verbeteren van de voorzieningen en faciliteiten in de havens en het versterken van de uitstraling. Dit maakt de positie van Harlingen als dynamische zeehavenstad sterker.

De Regio Deal nadert de afrondende fase. De regeling heeft de afgelopen jaren bijgedragen aan de uitvoering van tal van projecten. Met middelen uit de Regio Deal werken we in 2027 aan een oversteek over de Sexbierumervaart om de recreatieve route langs de voormalige spoorlijn It Spoarpaad mogelijk te maken. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan het project Op paad lâns 't Waad, gericht op de beleving en toegankelijkheid van de Waddenzee. Fase 1 (traject Harlingen–Koehool) is grotendeels afgerond; het project richt zich momenteel op fase 2.

Na afronding van de eerste fase kijken we hoe we kunnen investeren in toeristisch-recreatieve voorzieningen langs de waddenkust.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

Lokaal:

- We geven uitvoering aan de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030.
- Het citymarketingplan 2023-2030 'De Harlinger Aanpak' voeren we uit met een actieve campagne zetten we Harlingen op de kaart.
- Uitvoering geven aan Expeditie Harlingen en het Visserij Ontwikkelplan.
- Met actieve acquisitie van rederijen en cruiseschepen werken we aan het doorontwikkelen van Cruiseport Harlingen.
- We geven uitvoering aan het beleidskader voor de commerciële haven en werken zo aan een toekomstbestendig vestigingsklimaat in de haven.
- We doen onderzoek naar een toeristisch platform met ondernemers en partners.
- Voorbereiden en realiseren van een openbare toiletvoorziening in de binnenstad.
- We investeren in toeristisch-recreatief aanbod.
- De openbare ruimte maken we aantrekkelijk en beleefbaar.
- Het ligplaatsenbeleid uitvoeren om de recreatieve functie van onze stadshavens te versterken.

Regionaal:

- Via de Regiodeal regionaal samenwerken aan (gemeenschappelijke) toeristische ambities, zoals bijvoorbeeld de realisatie van de recreatieve route 'It Spoarpaad'.
- We geven uitvoering geven aan het project 'Op paad lâns 't Waad'.
- Vanuit de Waddenagenda en Fries Programma Wadenkust werken we samen met de kustregio aan gezamenlijke toeristische ambities volgens het deelprogramma Recreatie & Toerisme van de Waddenagenda.

Speerpunt 3

Samenwerking in het Waddengebied

De samenwerking in het Waddengebied blijft van belang voor de ontwikkeling van Harlingen. Binnen de Waddengovernance werken wij samen met Rijk en regio aan de uitvoering van de Agenda voor het Waddengebied 2050. Deze is gericht op integraal beleid en toekomstbestendig beheer van natuur, economie en leefomgeving. We worden als gemeente vertegenwoordigd door de Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG), die de belangen van de negen kustgemeenten behartigt. Ook werken we samen met gemeenten en havens in de Raad van Advies van Waddenzeehavens. Wij nemen hier als gemeente actief aan deel en hebben bijzondere aandacht voor de positie van de haven en de samenhang tussen economie en ecologie. De bereikbaarheid van de haven van Harlingen via de Waddenzee blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- Actief deelnemen aan het uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied 2050 en hierbinnen de belangen voor economie en leefbaarheid van Harlingen inbrengen.
- De VWG en de Waddenzeehavens benutten voor samenwerking, kennisdeling en gezamenlijke lobby richting Rijk en regio.
- Samenwerking organiseren en versterken met relevante partijen in het Waddengebied.

Speerpunt 4

Versterken van het Friese havennetwerk.

We versterken de positie van Harlingen als zeehaven en knooppunt tussen de Waddenzee en het Friese achterland. Dit doen we door te sturen op samenhang, afstemming en gezamenlijke positionering van havens in Friesland zodat het haven netwerk de regionale economie bevordert. Een functionerend netwerk dat goed bereikbaar is via de Waddenzee en sterke verbindingen met het achterland is hierbij een randvoorwaarde.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We versterken de positie van Harlingen als zeehaven en knooppunt binnen het Friese haven netwerk.
- We werken samen met andere overheden en organisaties aan de versterking van het Friese haven netwerk.
- We nemen actief deel aan het Havennetwerk Fryslân en zetten in op gezamenlijke programmering, afstemming en lobby richting provincie, Rijk en Europa.

Speerpunt 5

Programma Harlingen concreet vervolg geven aan samenwerking.

Gemeente, Wetterskip en Provincie Fryslân werken binnen het Programma Harlingen samen aan een sterke en leefbare kustzone van Harlingen. De opgaven voor dit gebied en de daaruit voortvloeiende projecten hebben een grote onderlinge samenhang. Dat maakt een integrale aanpak van opgaven en projecten noodzakelijk. Het programma Harlingen is onderdeel van het Fries Programma Waddenkust.

Begin 2026 is het Integraal Ruimtelijk Ontwikkelperspectief (IRO) Kustzone Harlingen opgeleverd. Dit is voortgekomen uit een gezamenlijke gebiedsverkenning. Hierin zijn opgaven, kansen en lange termijn scenario's voor de kustzone van Harlingen onderzocht. De uitkomsten laten zien dat klimaatverandering, zeespiegelstijging, verzilting, zoetwaterbeschikbaarheid en

nautische veiligheid grote uitdagingen vormen.

Het IRO biedt richting voor een toekomstbestendige kustzone en is een startpunt voor verdere samenwerking tussen betrokken partijen. Het koppelt meerdere gebiedsgerichte opgaven aan elkaar. Voor het vervolg en de uitwerking van deze opgaven maken partijen samenwerkingsafspraken.

Het eerste concrete project koppelt waterveiligheid en nautische veiligheid. Provincie, gemeente en Wetterskip Fryslân willen onderzoeken of de geplande havendamversterking (vanuit HWBP, opgave van het Wetterskip) kan worden gecombineerd met het verbeteren van de nautische veiligheid in de haven van Harlingen. Al jaren kent de haven nautische knelpunten. Het oplossen hiervan is nodig om te voldoen aan de internationale richtlijnen (PIANC). Het combineren van de water met de nautische veiligheid biedt een (koppel)kans voor een gezamenlijke aanpak van de Noordelijke havendam/kop van de Zuiderpier (havenmond). Over gemeentelijke bijdragen, verplichtingen en investeringskredieten vindt afzonderlijke besluitvorming door de raad plaats. Hierbij zijn externe financieringsbronnen nodig.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- De gemeente blijft maximaal inzetten op intensieve afstemming met partijen over de gezamenlijke opgaven binnen onze kustzone.
- Er wordt een nieuwe samenwerkingsovereenkomst gesloten voor het programma Harlingen om concrete projecten in de toekomst gezamenlijk te kunnen uitvoeren.
- We doen een subsidieaanvraag Investeringskader Waddengebied en Waddenfonds voor een aantal concrete projecten voortvloeiend uit het IRO.
- We sluiten een samenwerkingsovereenkomst voor het verkennen van mogelijke aanpassingen aan de noordelijke havendam en havenmond. De gemeente spant zich in om de haalbaarheid en financiering van eventuele vervolgfases te onderzoeken.

Harlinger indicatoren programma 4

Toerisme

Indicator	2023	2024	2025	2026
Aantal overnachtingen B&B en verblijven	23.875	27.459	21.205	21.205
Aantal overnachtingen in hotels	56.490	46.966	47.254	47.254
Aantal overnachtingen campings en overig	37.315	42.823	48.079	48.079
Totaal aantal overnachtingen	117.680	117.248	116.538	116.538

Indicator	2023	2024	2025	2026**
Aantal riviercruises *	45	55	75	80
Aantal zeecruises	10	5	6	9

* De niet betalende hospitaalschepen zijn in deze telling niet meegenomen.

** Calls aangemeld tot en met juli 2026.

Economie

Indicator	2023	2024	2025	2026
Leegstaande winkelpanden in de binnenstad	18	19	18	22

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Gemeente<25.000 2024
Functiemenging*	%	Meerdere 2024	48,5%	48,3%	48,4%	49,9%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 65 jaar	LISA 2024	174,8	183,2	190,3	195,4

* Deze indicator weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen (0% is alleen werken en 100% is alleen wonen).

Financiën

X €1000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	2.066	4.655	1.335	1.291	1.300	1.311
Baten	1.220	3.310	376	376	376	376
Resultaat voor bestemming	-846	-1.346	-959	-915	-924	-935
Onttrekking aan reserves	192	1.071	62			
Toevoeging aan reserves		-60				
Mutaties reserves	192	1.011	62			
Resultaat na bestemming	-654	-335	-897	-915	-924	-935

Kaderstellende beleidsnota's

Kansen verzilveren, een sociaaleconomisch actieprogramma voor
Harlingen en Waadhoeke (SEAP)

Sociaal Economische Actieprogramma 2 - Uitvoeringsplan SEAP2

Centrumvisie

Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme

(2021)

2024

2024

2024

PROGRAMMA 5 ONDERWIJS

Alle kinderen en jongeren moeten de kans krijgen zich optimaal te ontwikkelen met perspectief op een goede positie op de arbeidsmarkt. Goed onderwijs vormt de basis voor gelijke kansen, persoonlijke groei en een sterke samenleving. Onderwijs staat daarbij niet op zichzelf maar is verbonden met de buurt, sport, cultuur en het dagelijks leven van kinderen en jongeren.

We kiezen dan ook voor een integrale benadering waarbij onderwijs een gezamenlijke opgave is van gemeente, scholen, ouders en maatschappelijke partners. Centraal daarbij staan het versterken van basisvaardigheden, ruimte voor talentontwikkeling en aandacht voor doorlopende ontwikkeling, van jong tot oud.

Speerpunten

1	Kinderen van Harlingen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs aan te bieden.
2	Bestrijden van laaggeletterdheid.

Speerpunt 1

Kinderen van Harlingen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs te bieden.

Onderwijs in Harlingen zien wij als een brede maatschappelijke ontwikkelopgave. Naast het faciliteren van goed, gezond en passend onderwijs, zetten wij daarom in op het versterken van gelijke kansen en de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren. Onderwijs staat daarbij nadrukkelijk in verbinding met andere domeinen als sport, cultuur en welzijn en de leefomgeving in wijken en dorpen. Wij werken samen met scholen, kinderopvangorganisaties en maatschappelijke partners aan een doorgaande ontwikkellijn voor kinderen en jongeren. Daarbij staan vroegsignalering, preventie en een integrale benadering centraal. Initiatieven die bijdragen aan talentontwikkeling, participatie en het versterken van sociale vaardigheden ondersteunen we waar mogelijk en verbinden we aan bestaande voorzieningen en programma's.

Wij stimuleren de samenwerking tussen onderwijs en sociaal domein zodat kinderen en jongeren optimale begeleiding krijgen bij hun ontwikkeling en

maatschappelijke participatie. Hierbij is ook aandacht voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en het voorkomen van onderwijsachterstanden en voortijdig schoolverlaten.

Met deze integrale benadering geven wij invulling aan de ambitie uit het bestuursakkoord om onderwijs te versterken als basis voor gelijke kansen, persoonlijke ontwikkeling en een sterke samenleving.

Wat gaan we hier in 2027 voor doen?

- We blijven het onderwijshuisvestingsprogramma uitvoeren om goede huisvesting voor de leerlingen in stand te houden.
- We bieden optimale kansen aan kinderen met of zonder taal- en ontwikkelingsachterstanden. Hierbij werken we samen met ouders en onze ketenpartners.
- We spelen in op de veranderende wetgeving rond inclusie en toegankelijk onderwijs.
- Jaarlijks wordt de inzet van de jeugdteammedewerker op de scholen geëvalueerd en aangepast waar nodig.
- We bieden zwemonderwijs aan op de basisscholen in Harlingen.
- De gemeente blijft samen met het onderwijs en jongerenwerk voorlichtings- en weerbaarheidscampagnes aanbieden die aansluiten bij de behoeftes van jongeren.
- Samen met de scholen en lokale organisaties zetten we in op Opgroeien in een Kansrijke Omgeving.

Speerpunt 2

Bestrijden van laaggeletterdheid.

Gemeente Harlingen heeft een hoog percentage laaggeletterden. Het zijn inwoners die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en/of het omgaan met een computer. We vinden het belangrijk dat deze inwoners herkend en geholpen worden in het DigiTaalHuis, de Bibliotheek of op andere locaties. Taal is tenslotte één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid op het gebied van bijvoorbeeld werk en gezondheid. Bij de ondersteuning ligt het accent op activiteiten die positieve gezondheid stimuleren en de eigen kracht en het sociaal netwerk van inwoners versterken.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We blijven cursussen digitale vaardigheden en taaltrajecten aanbieden om de (basis)vaardigheden te verbeteren.
- We trainen professionals en vrijwilligers het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden. Hierdoor kunnen wij onze inwoners op de juiste leerplek faciliteren.
- Met creatieve middelen willen we laaggeletterden bereiken.
- We blijven aandacht vragen voor deze doelgroep.

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Gemeente < 25.000 inw. 2024
Absoluut verzuim*	Aantal per 1000 leerlingen	DUO/Ingrado 2024	5,3	3,2	2,8	8,5
Relatief verzuim**	Aantal per 1000 leerlingen	DUO/Ingrado 2024	17	77	21	21
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startclassificatie	% deelnemers van het VO en MBO onderwijs	DUO/Ingrado 2024	1,9%	3,1%	2,0%	1,8%

* Het aantal leerlingen dat niet staat ingeschreven op een school.

** Het aantal leerplichten dat wel staat ingeschreven maar ongeoorloofd afwezig is.

Financiën

X €1000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	2.548	3.176	3.007	2.995	2.995	2.995
Baten	709	658	711	711	711	711
Resultaat voor bestemming	-1.839	-2.518	-2.296	-2.284	-2.284	-2.284
Onttrekking aan reserves	942	1.432	1.058	1.046	1.046	1.046
Toevoeging aan reserves	-1.209	-1.225	-1.241	-1.257	-1.273	-1.289
Mutaties reserves	-267	207	-183	-211	-227	-243
Resultaat na bestemming	-2.106	-2.311	-2.479	-2.495	-2.511	-2.527

Kaderstellende beleidsnota's

Verordening leerlingenvervoer	2019
Integraal Huisvestingsplan	2011
Verordening Onderwijshuisvesting	2011
IKC-notitie 2014-2015	2014

PROGRAMMA 6

SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Sport en cultuur zijn essentieel voor het welbevinden van onze inwoners van jong tot oud. Sport stimuleert bewegen, werkt preventief voor de gezondheid en versterkt de sociale samenhang in verenigingen, wijken en dorpen. Daarnaast zijn sport en cultuur van belang voor onze economie. Sport, cultuur en recreatie vormen een wezenlijk onderdeel van het leven in stad en dorpen.

Sport, cultuur en recreatie moeten toegankelijk zijn voor alle inwoners. Dat vraagt om goede basisvoorzieningen, ondersteuning van sport- en culturele organisaties en ruimte voor initiatieven voor talentontwikkeling en ontmoeting. Daarbij hebben we aandacht voor toegankelijkheid, betaalbaarheid en een gevarieerd aanbod voor jong en oud.

Kunst, cultuur en erfgoed vormen samen het verhaal en de identiteit van Harlingen als maritieme stad aan het Wad. Wij zetten al deze kwaliteiten in als dragers van leefbaarheid, toerisme en economische ontwikkeling. Daarbij verbinden wij erfgoed, cultuur, evenementen en marketing via initiatieven zoals Expeditie Harlingen.

Speerpunten	
1	Versterken van het cultureel imago en klimaat voor de eigen inwoners en bezoekers.
2	Ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte.
3	Besluitvorming over de clustering van binnen- en buitensport en deze zowel wat betreft de accommodaties als locaties multifunctioneel in te zetten.
4	Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren.
5	Actief aan de slag met erfgoed in Harlingen.
6	Het groener maken van de binnenstad.
7	Het organiseren van aansprekende evenementen in Harlingen.

Speerpunt 1

Versterken van het cultureel imago en klimaat voor de eigen inwoners en bezoekers.

Meer aandacht voor cultuur in een goed cultureel klimaat zorgt voor een prettige leefomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, sociale cohesie en

een economische impuls. Belangrijke voorwaarde hierbij is dat initiatiefnemers, kunstenaars en culturele instellingen goed op de hoogte zijn van elkaars activiteiten. Het goed informeren van inwoners over het aanbod versterkt het draagvlak voor kunst en cultuur. We willen dat de deelname aan culturele activiteiten de komende jaren toeneemt. Zowel passief als actief.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- Verder uitvoering geven aan de Cultuurnota 2022-2028.
- We blijven netwerkbijeenkomsten organiseren voor het culturele veld.
- Onderzoeken hoe het deelnemen aan cultuur, niet alleen als publiek, maar ook als mede-maker, vrijwilliger of organisator verder kunnen stimuleren.
- De doorgaande leerlijn van culturele programma's aan de kinderen en jongeren in het PO en VO in Harlingen werken we verder uit.
- Actief bijdragen aan het onderzoeken van een mogelijk provinciaal cultuurakkoord.
- Met makers, kunstaanbieders en organisatoren komen we tot een gedragen culturele programmering met een breed bereik, verspreid over het jaar, in de stad en in de dorpen.
- We zetten in op imagooversterkende, kwalitatieve culturele evenementen voor inwoners, bezoekers en toeristen.
- Met oog op cultuurhub Willems haven betrekken we cultuur sterk bij de ontwikkeling en uitvoering van grote projecten zoals het Visserij Ontwikkelplan (VOP) en Expeditie Harlingen.

Speerpunt 2

Ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte.

Kunst en cultuur in de openbare ruimte dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de stad. Daarnaast is het mogelijk om via kunst en cultuur het verhaal van Harlingen te laten zien en positieve kenmerken van de stad te benadrukken.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We werken aan concreet beleid Kunst en Cultuur in de openbare ruimte.
- Inzetten op zichtbaarheid van Fries Blauw in het straatbeeld.
- De Broken Jug en het daaraan gerelateerde Roel Sluiterfonds willen we behouden.
- We ondersteunen, verbinden, versterken culturele partijen en maken deze zichtbaar.
- Mogelijke locaties voor culturele programmering maken we online zichtbaar via een locatiemenu.
- Citydressing zetten we in om locaties en routes er naartoe goed zichtbaar te maken.
- Verder uitvoering geven aan de Literaire Gedichtenroute Harlingen (beleidsnota Meertaligheid 2025-2028).
- We zetten ons in voor het behoud van de studio in Harlingen, eventueel als media huis. Hierbij betrekken we de Harlinger Courant (beleidsnota Meertaligheid 2025-2028).

Speerpunt 3

Besluitvorming over de clustering van binnen- en buitensport en deze zowel wat betreft de accommodaties als locaties multifunctioneel in te zetten.

Begin 2026 stemde de raad in met vervolgonderzoek naar clustering van sportaccommodaties. Aan de hand van een volledig uitgewerkt Programma van Eisen (PvE) met de ruimtelijke, functionele en financiële kaders gebruiken we om de scenario's voor besluitvorming uit te werken.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- In gesprek met sportclubs bepalen we de uitgangspunten voor de accommodaties.
- We doen onderzoek naar meerwaarde voor de wijk.
- Het vraagstuk van sportclustering bekijken we vanuit een breder perspectief van gebiedsontwikkeling in Harlingen.

Speerpunt 4

Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren.

Sport en beweging zijn essentieel voor een gezonde en vitale samenleving en dragen bij aan ontmoeting, inclusie en leefbaarheid. Uit cijfers blijkt dat Harlingen op dit gebied achterblijft: 55% van de inwoners sport niet, tegenover 49% landelijk. Van de jongeren voldoet slechts 42% aan de beweegnorm. Dit is aanzienlijk lager dan het Fries gemiddelde van 55%.

We zetten daarom in op een toegankelijk en betaalbaar sport- en cultuuraanbod voor alle inwoners, met speciale aandacht voor jongeren en kwetsbare groepen. Sport en cultuur verbinden we daarbij met gezondheid, onderwijs en het sociaal domein zodat meer inwoners echt kunnen meedoen. Hiervoor blijven we investeren in sport- en beweegstimulering. Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord en Aanvullend Zorg en Actief Leven Akkoord stimuleren we meer bewegen bij inwoners en bevorderen we de vitaliteit van sportclubs. De focus ligt op jongeren van 12 tot 16 jaar met aandacht voor gelijke kansen en het wegnemen van drempels. Zo willen we bereiken dat meer inwoners sporten en bewegen en er een gevarieerd en passend sport- en cultuuraanbod komt.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- Uitvoering geven aan het uitvoeringsplan Kadernota sport en bewegen 2026–2030.
- Voor het stimuleren van sporten, bewegen en een gezonde leefstijl stelt TeamFRL een activiteitenplan op met concrete acties en speerpunten.
- Vanuit de preventieaanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving werken we aan een gevarieerd, toegankelijk en laagdrempelig vrijetijdsaanbod voor jongeren van 12 tot 18 jaar.
- Een van de mogelijkheden die we gaan onderzoeken is het aanbieden van een stimuleringspas aan alle jongeren van 12-16 jaar, zodat zij laagdrempelig kennis kunnen maken met het sport en cultuuraanbod in en buiten de gemeente en structureel deel kunnen nemen aan sport- en cultuur.
- We versterken de verbinding tussen sport, cultuur, onderwijs en zorg.
- De samenwerking met zorgprofessionals zoals huisartsen, fysiotherapeuten, diëtisten versterken we zodat een goede doorverwijzing naar passend beweegaanbod tot stand komt.

Speerpunt 5

We gaan actief aan de slag met het erfgoed in Harlingen.

Erfgoed is belangrijk voor de identiteit, leefbaarheid en aantrekkelijkheid van Harlingen. Wij werken aan het verankeren van cultureel erfgoed in de gemeente. Dat gebeurt onder meer door het opstellen van een erfgoedprogramma waarin we ons erfgoed opnemen. Daarbij hebben we aandacht voor toekomstbestendigheid, duurzaamheid, kennisopbouw en samenwerking.

Via de provinciale werkgroep Erfgoed en Overheid versterken we onze verbinding met het bredere provinciale erfgoednetwerk. Dit biedt kansen voor het verbeteren van ons erfgoedbeleid.

Naast de vele rijksmonumenten heeft Harlingen ook veel gemeentelijke monumenten. Met de subsidie voor gemeentelijk monumenten stimuleren we eigenaren goed zorg te dragen voor hun monument.

De overgang naar het Omgevingsplan vraagt om goede borging van de erfgoedwaarden. Dit is belangrijk voor ambtelijke toetsing van erfgoedwaarden maar zeker ook voor monumenteigenaren. De informatievoorziening aan hen over erfgoed en monumenten blijft daarom een aandachtspunt. Verder willen we de cultuurhistorische waarden van de gemeentelijke panden onderzoeken als basis voor goede monumentenzorg. Hiervoor investeren we in bouwhistorische onderzoeken.

Het groene erfgoed krijgt extra aandacht door alle cultuurhistorische waarden van de algemene begraafplaats Harlingen in kaart te brengen en te vertalen in beleid en een beheerplan. Dit doen we daarna ook voor de andere begraafplaats en kerkhoven in onze gemeente.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- Erfgoedprogramma voor Harlingen concretiseren we in een uitvoeringsplan.
- Uitvoering geven aan de subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten.
- We geven een vervolg aan het bepalen van de cultuurhistorische waarde van begraafplaatsen en kerkhoven in onze gemeente.
- We faciliteren de open monumentendag Harlingen.
- Erfgoed inbedden in de Omgevingsvisie en omzetten van het Omgevingsplan.

- Goede contacten onderhouden we met de verschillende lokale erfgoedpartners.
- We stellen beleid op voor kunst in de openbare ruimte.
- We doen bouwhistorisch onderzoek naar een aantal gemeentelijke panden.

Speerpunt 6

Het groener maken van de binnenstad.

In diverse straten in de binnenstad zijn al maatregelen genomen om bomen te behouden en te revitaliseren. Om het groene karakter te behouden vervangen we bomen met een te slechte conditie door jonge vitale bomen. Tijdens renovaties proberen we extra groen toe te voegen. Bijvoorbeeld door het vergroten van boomspiegels en het vervangen van verharding door groenvakken.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- De Grote Bredeplaats, Voorstraat en aanliggende stegen gaan we herinrichten en vergroenen. Dit doen we ook bij de Waddenpromenade.
- We vergroenen de Willemshaven.
- Zieke en slechte beplanting in diverse plantsoenvakken knappen we op.
- We maken een plan voor het revitaliseren van de bomen aan de Noorderhaven en het vergroenen van de haven. Afgelopen jaar zijn alle bomen aan de zeezijde van de Noorderhaven gesnoeid. Hierbij is al het dode hout verwijderd. Komende jaren wordt de conditie nauwlettend gemonitord.

Speerpunt 7

Het organiseren van aansprekende evenementen in Harlingen.

Na de uitverkiezing tot Evenementenstad in 2025 bouwen we voort op de ingezette ontwikkeling. Harlingen heeft bewezen dat het een sterk en gevarieerd evenementenaanbod weet neer te zetten, met oog voor inwoners, kwaliteit en toekomstbestendigheid. In 2027 versterken we de positie van Harlingen als evenementenstad onder andere door het Nationaal Congres Evenementen te organiseren. Tegelijkertijd verkennen we de mogelijkheden om een ander groot

landelijk congres naar Harlingen te halen.

We blijven investeren in een transparant en uitlegbaar subsidiebeleid dat we doorlopend evalueren en waar nodig aanscherpen. Ook versterken we de samenwerking met organisatoren, onder andere via een jaarlijkse bijeenkomst gericht op kennisdeling, afstemming en het gezamenlijk verder ontwikkelen van het evenementenaanbod.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We geven uitvoering aan de evenementenvisie en borgen de ingezette koers.
- We versterken de programmering door meer ruimte te bieden aan lokale verhalen en trots.
- We stimuleren een duurzame ontwikkeling van het evenementenaanbod en ondersteunen nieuwe initiatieven op het gebied van planvorming, financiering, marketing en publiciteit.
- We zorgen voor goed en vroegtijdig contact tussen initiatiefnemers en gemeente en intensiveren dit waar nodig.
- We bewaken en verbeteren de kwaliteit en toegankelijkheid van het evenementenloket en het evenementensprekuur.
- We beoordelen aanvragen op basis van de subsidieregeling en de bijbehorende toetsingscriteria.
- We evalueren het subsidiebeleid doorlopend en scherpen de regeling waar nodig aan.
- We organiseren jaarlijks een bijeenkomst voor evenementenorganisatoren ter versterking van samenwerking en kennisdeling.
- We zetten in op het organiseren van het Nationaal Congres Evenementen in Harlingen.
- We verkennen of het mogelijk is om een bovenregionaal congres naar Harlingen te halen.

Harlinger indicatoren programma 6

Sport

Indicator	2023	2024	2025	2026
Subsidie aan sportverenigingen per inwoner	€ 2,20	€ 2,99	€ 3,08	€ 2,41

Cultuur

Indicator	2023	2024	2025	2026
Bezoekers Hannemahuis	16.010	14.661	11.425	11.500
Aantal uitleningen bibliotheek	77.350	77.000	75.929	75.929

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2020	Harlingen 2022	Harlingen 2024	Gemeente < 25.000 inw. 2024
Niet sporters	%	CBS/RIVM 2016- 2022	55,2%	57,3%	50,2%	44,1%

Financiën

X €1000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	7.044	8.456	6.937	6.720	7.218	7.650
Baten	1.363	1.031	953	953	953	953
Resultaat voor bestemming	-5.681	-7.425	-5.984	-5.767	-6.265	-6.697
Onttrekking aan reserves	1.366	2.296	815	444	1.021	1.050
Toevoeging aan reserves	-229	-246	-69		-69	
Mutaties reserves	1.137	2.050	746	444	952	1.050
Resultaat na bestemming	-4.544	-5.375	-5.238	-5.323	-5.313	-5.647

Kaderstellende beleidsnota's

Sportbeleid en activering en sportaccommodaties
Kadernota Sport en Bewegen Harlingen 2026-2034

2017

Cultuur, musea, cultureel erfgoed en media

Beleidsnotitie archeologie

2015

Beleidsplan Hannemahuis 2021-2024

2021

Beleidsplan 2023-2026 Bibliotheken Noord Fryslân

2023

Kunst- en cultuurvisie en uitvoeringsplan

2022

Cultuurnota 2022-2028

2023

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Toeristische visie Harlingen

2024

Groen Kwaliteitsvisie

2017

PROGRAMMA 7 SOCIAAL DOMEIN

We bouwen aan een gemeente waarin iedereen mee kan doen, bestaanszekerheid wordt versterkt en ondersteuning dichtbij, toegankelijk en passend is. We stimuleren inwoners om naar vermogen deel te nemen aan de samenleving en ondersteunen hen waar dat nodig is.

De opgaven binnen het sociaal domein zijn complex en raken meerdere leefgebieden zoals werk, inkomen, gezondheid, wonen en participatie. Daarom werken we integraal en domeinoverstijgend. Het Gebiedsteam is daarbij een belangrijke schakel.

We zetten in op preventie, vroegsignalering en het versterken van de zelfredzaamheid van inwoners. Zo ondersteunen we inwoners tijdig en passend. Daarbij zetten we in op meer participatie, bij voorkeur via werk. Ook versterken we de bestaanszekerheid, voorkomen en pakken schulden aan en werken aan een inclusieve samenleving ook voor nieuwkomers. Dit doen we samen met inwoners, maatschappelijke partners, werkgevers en regionale organisaties.

Speerpunten

1	Ieder kind mag zijn wie het is en hoe het is. Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid met perspectief op een zelfstandig leven naar ieders mogelijkheden.
2	Doelstelling van de Wmo is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en dat zij goed mee kunnen doen in de maatschappij. De ondersteuning van inwoners met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen vindt zo veel mogelijk plaats in de eigen vertrouwde leefomgeving.
3	We streven een inclusieve arbeidsmarkt na waarop iedereen meedoet.
4	Iedere statushouder doet actief mee en werkt aan een zelfstandig bestaan binnen onze gemeente.
5	Het versterken van bestaanszekerheid en aanpak van schulden.

Programma 7 richt zich op het sociaal domein en geeft uitvoering aan de ambities uit het bestuursakkoord. We bouwen aan een gemeente waarin iedereen mee kan doen, bestaanszekerheid wordt versterkt en ondersteuning dichtbij, toegankelijk en passend is. We stimuleren inwoners om naar vermogen deel te nemen aan de samenleving en ondersteunen waar dat nodig is.

De opgaven binnen het sociaal domein zijn complex en raken verschillende leefgebieden tegelijk, zoals werk, inkomen, gezondheid, wonen en participatie. Daarom werken we integraal en domeinoverstijgend, met het Gebiedsteam als belangrijke schakel. We zetten in op preventie, vroegsignalering en het versterken van de zelfredzaamheid van inwoners. Zo ondersteunen we inwoners tijdig en passend. Daarbij zetten we in op meer participatie, bij voorkeur via werk. Ook versterken we de bestaanszekerheid, voorkomen en pakken we schulden aan en werken we aan een inclusieve samenleving waarin ook nieuwkomers actief kunnen meedoen. Dit doen we samen met inwoners, maatschappelijke partners, werkgevers en regionale organisaties.

In 2027 ligt de nadruk op het verder uitvoeren en versterken van bestaande beleidskaders, zoals het Strategisch Beleidskader Sociaal Domein en de uitgangspunten van de Participatiewet in Balans, en een betere sturing op kwaliteit en kosten.

Speerpunt 1

Ieder kind mag zijn wie het is en hoe het is. Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid, met perspectief op een zelfstandig leven naar ieders mogelijkheden.

Jeugd en jeugdzorg is voor ons een brede maatschappelijke ontwikkelopgave. Behalve om hulp gaat het vooral om het versterken van de positie en kansen van kinderen en jongeren. Doel is dat jongeren in Harlingen volwaardig kunnen meedoen, zich optimaal ontwikkelen en toegroeien naar zelfstandigheid, ieder naar eigen mogelijkheden. Jongeren moeten zo de kans krijgen om op te groeien tot sociale, weerbare en gezonde burgers. Hun leefomgeving speelt daarbij een fundamentele rol. Daarom zetten wij in op het versterken van de sociale basis en de leefomgeving van jongeren. Dit doen wij door jeugdzorg te verbinden met onderwijs, sport, cultuur en welzijn en initiatieven te ondersteunen voor

talentontwikkeling, participatie en weerbaarheid.

De integrale werkwijze van het Gebiedsteam vormt het fundament. Preventie, vroegsignalering en samenwerking met partners staan hierbij centraal. Door jongeren en hun ouders actief te betrekken kunnen zij regie nemen en oplossingen duurzaam in hun dagelijks leven verankeren. Deze aanpak combineert passende ondersteuning met het versterken van de eigen kracht.

Ouders worden zo vroeg mogelijk ondersteund en actief betrokken bij de hulp aan hun kind. Ook onderwijs is vanaf de start betrokken bij hulptrajecten. School is immers een belangrijke basis voor ontwikkeling en stabiliteit. De preventieaanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving versterkt deze beweging door preventie, zorg en onderwijs te verbinden en bewezen effectieve interventies in te zetten.

De druk op de jeugdzorg blijft hoog. Daarom sluiten we aan bij de landelijke Hervormingsagenda Jeugd, die inzet op normaliseren, voorkomen van zwaardere hulp, tijdige ondersteuning en versterken van de positie van jeugdigen en ouders. Dit past bij de regionale koers van Sociaal Domein Fryslân. Hierin vormen stevige lokale teams het fundament van het jeugdstelsel en worden onnodige verwijzingen naar specialistische hulp voorkomen.

Uit lokaal onderzoek blijkt dat de ketensamenwerking in Harlingen goed functioneert. Aanvullend daarop werken we nog aan een gedeelde visie en meer rolhelderheid. Dit krijgt ook vorm binnen de regionale inkoopstrategie. Hierin staat de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs, aanbieders van jeugdhulp, huisartsen en gecertificeerde instellingen centraal.

Ouders worden zo vroeg mogelijk ondersteund en actief betrokken bij de hulp aan hun kind. De preventieaanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) versterkt deze beweging door preventie, zorg en onderwijs te verbinden en bewezen effectieve interventies in te zetten.

De nieuwe regionale inkoop van specialistische jeugdhulp en verblijf (per 2028) brengt meer transparantie, duidelijkere producten en betere sturing op kwaliteit en kosten. Dit is nodig omdat het huidige model te weinig grip biedt en leidt tot onvoorspelbare uitgaven.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- Doorontwikkelen van het Gebiedsteam volgens het convenant “Stevige Sociale Teams”.
- We intensiveren de integrale aanpak rondom jeugdigen en gezinnen.
- De verbinding tussen onderwijs en zorg versterken we onder andere via schoolmaatschappelijk werk.
- We blijven inzetten op normaliseren via Foar Fryske Bêrn.
- We investeren in een kansrijke start (eerste 1000 dagen).
- We participeren in de regionale voorbereiding op de inkoop 2028.
- Verbeteren van toegang en acceptatie in de specialistische jeugdhulp.
- Sturen op kosten en doelmatigheid.

Speerpunt 2

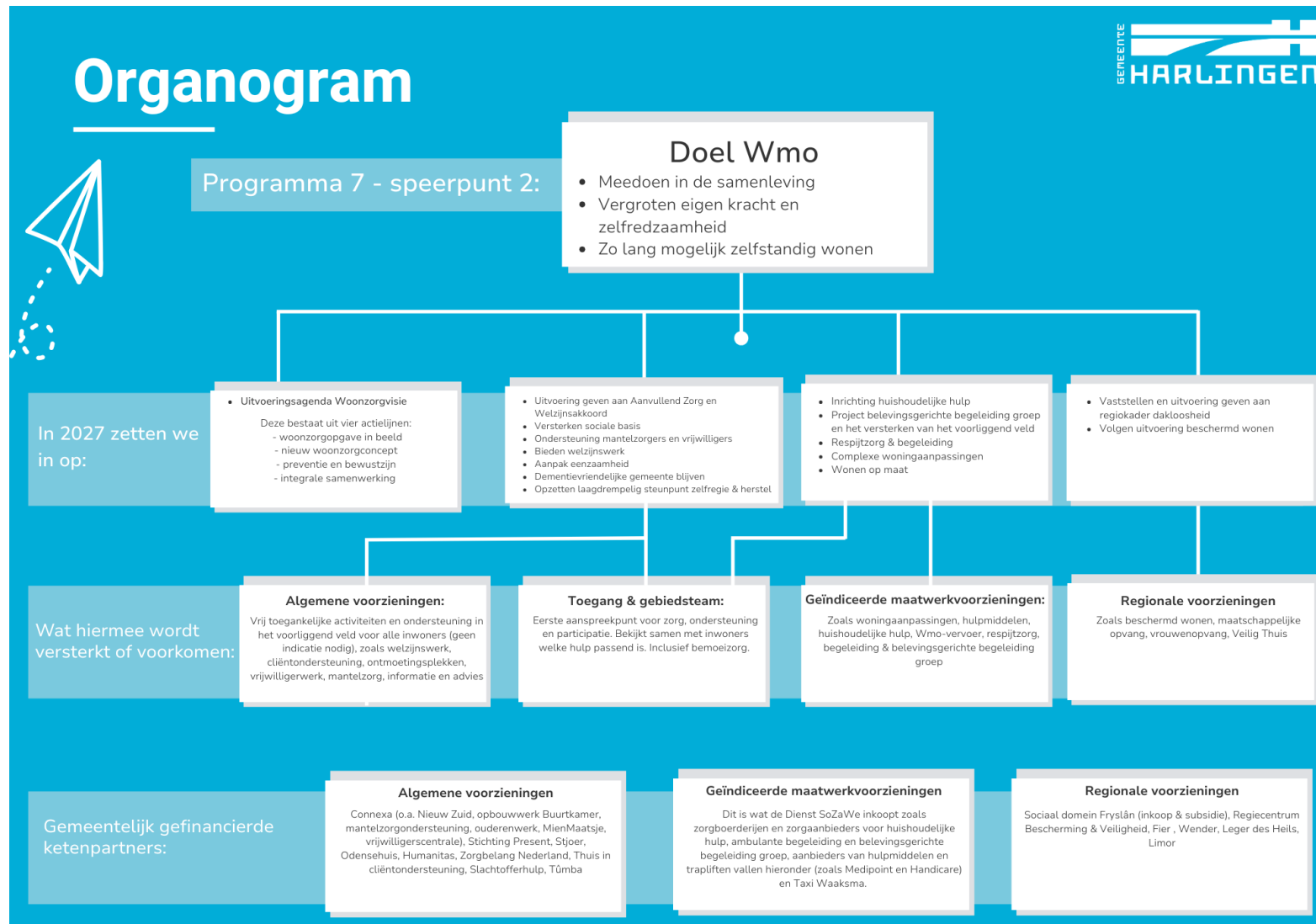
Doelstelling van de Wmo is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en dat zij goed mee kunnen doen in de maatschappij. De ondersteuning van inwoners met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen vindt zo veel mogelijk plaats in de eigen vertrouwde leefomgeving.

Onderstaand schema laat zien hoe de sociale infrastructuur er in 2027 uit ziet, waaraan we prioriteit geven en welke samenwerkingspartners daarbij betrokken zijn.

Wat de inzet in het voorliggend veld oplevert is niet altijd direct meetbaar omdat vaak onduidelijk is welke problemen preventie daadwerkelijk voorkomt. We evalueren en monitoren de resultaten zo veel mogelijk aan de hand van indicatoren zoals deelname aan activiteiten, bereik van voorzieningen,

ervaren zelfredzaamheid, mantelzorgbelasting, eenzaamheid en veranderingen in het gebruik van Wmo-voorzieningen.

De meeste Wmo-uitgaven komen voort uit wettelijke verplichtingen. Voor de gemeente gaat dat onder meer om huishoudelijke ondersteuning, begeleiding, respijtzorg, woningaanpassing, vervoer, beschermd wonen en ondersteuning van dak- en thuisloze inwoners. Ongeacht wat er gebeurt in het voorliggend veld kunnen inwoners die hiervoor in aanmerking komen volgens de wet een beroep doen op deze voorzieningen. Door de toenemende vergrijzing blijft de druk op de Wmo naar verwachting toenemen. Met onze inzet op preventie en het voorliggend veld willen we deze groei waar mogelijk beperken en inwoners langer zelfstandig laten functioneren. Vanuit de woonzorgvisie is een projectplan opgesteld met KPI's die we gebruiken bij de monitoring en verantwoording.

Speerpunt 3

We streven een inclusieve arbeidsmarkt na waarop iedereen meedoet.

We zetten ons in voor een inclusieve arbeidsmarkt waarop inwoners naar vermogen kunnen deelnemen. Werk heeft daarbij de voorkeur. Inwoners die ondersteuning nodig hebben, bieden we passende begeleiding naar werk of participatie. Daarbij werken we volgens de uitgangspunten van de Participatiewet in Balans: vertrouwen, eenvoud en maatwerk.

Samen met werkgevers, onderwijsinstellingen en regionale partners stimuleren we duurzame uitstroom naar werk. We ondersteunen inwoners bij het wegnemen van zaken die werk in de weg staan. Daarbij werken we integraal en domeinoverstijgend zodat ondersteuning op het gebied van werk, inkomen, zorg en participatie zo veel mogelijk op elkaar aansluit. Daarnaast werken we toe naar een toegankelijke sociale infrastructuur waarin inwoners passende ondersteuning kunnen krijgen bij werk en participatie. Inwoners voor wie betaald werk nog niet mogelijk is, bieden we mogelijkheden om zich te ontwikkelen en actief mee te doen in de samenleving.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We begeleiden inwoners naar werk en ondersteunen waar nodig bij het behouden van werk.
- We werken met een actueel kandidatenbestand om inwoners sneller te koppelen aan werk- en ontwikkelkansen.
- We bieden maatwerk aan inwoners voor wie betaald werk nog niet haalbaar is, gericht op ontwikkeling en maatschappelijke participatie.
- We versterken de samenwerking met werkgevers en regionale partners om meer inclusieve werkplekken te realiseren.
- We ondersteunen jongeren bij een soepele overgang van school naar werk.
- We implementeren de uitgangspunten van de Participatiewet in Balans, met aandacht voor vertrouwen, eenvoud en maatwerk.
- We geven uitvoering aan de uitgangspunten van het Strategisch Beleidskader Sociaal Domein en werken aan een toekomstbestendige sociale infrastructuur voor inwoners die ondersteuning nodig hebben bij werk en participatie.

Speerpunt 4

Iedere statushouder doet actief mee en werkt aan een zelfstandig bestaan binnen onze gemeente.

Iedere statushouder krijgt in onze gemeente de ruimte om een zelfstandig bestaan op te bouwen en volwaardig mee te doen in de samenleving. Wij zijn ervan overtuigd dat werk een belangrijke sleutel is tot succesvolle integratie. Het helpt nieuwkomers sneller de taal te leren en een netwerk op te bouwen. Ook biedt het kansen om sociale netwerken op te bouwen, zelfvertrouwen te vergroten en onderdeel te zijn van de samenleving.

Wij vinden het belangrijk dat iedereen kan deelnemen. Daarom zetten we in op een persoonlijke aanpak en begeleiding op maat. Op deze manier ondersteunen we statushouders bij het ontdekken en benutten van hun talenten. Door taalontwikkeling, participatie en persoonlijke groei met elkaar te verbinden, werken we aan een gemeente waarin iedereen kan meedoen. Niemand blijft achter.

Wij werken vanuit de uitgangspunten van normaliseren en zelfredzaamheid. Ondersteuning wordt zo veel mogelijk georganiseerd dicht bij het normale leven, waarbij inwoners eerst worden geholpen vanuit hun eigen kracht en sociale omgeving en professionele ondersteuning wordt ingezet wanneer dat noodzakelijk is.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We streven ernaar om statushouders tijdig van passende huisvesting te voorzien, inclusief maatschappelijke begeleiding.
- We werken nauw samen met ketenpartners om het inburgeringsproces vanaf het begin goed en efficiënt te laten verlopen.
- We zetten in op vroege participatie, al vanaf het AZC, en zorgen voor een soepele overgang naar het inburgeringstraject.
- We voeren regie op het volledige inburgeringstraject en bieden vanaf de start intensieve begeleiding.
- We bieden verschillende leerroutes aan, zodat onderwijs en ontwikkeling aansluiten bij de mogelijkheden van de statushouder.
- We stimuleren actieve deelname aan de module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) en het participatieverklaringstraject.

- We combineren vanaf het begin taalonderwijs met participatieactiviteiten om integratie te versnellen, met aandacht voor maatwerk en persoonlijke ontwikkeling.
- We richten ons specifiek op jongeren met gerichte programma's die aansluiten bij hun behoeften.
- We ondersteunen statushouders bij het vergroten van hun financiële zelfredzaamheid.
- Ook voor statushouders in de Z-route onderzoeken we kansen richting (betaald) werk naast participatie, voor diegenen bij wie dit haalbaar is.
- Na afronding van de inburgering blijven we, waar nodig, ondersteuning bieden, bijvoorbeeld bij taalontwikkeling of bij het vinden van werk.

Speerpunt 5

Versterken van bestaanszekerheid en aanpak schulden

Bestaanszekerheid vormt een belangrijke basis voor gezondheid, participatie en welzijn. Daarom zetten wij in op het voorkomen van financiële problemen, tijdig signaleren van betalingsachterstanden en passende ondersteuning. Door vroegsignalering van schulden, preventie en een integrale aanpak vanuit het Gebiedsteam kunnen we inwoners eerder bereiken en ondersteunen. Hierbij kijken we niet alleen naar schulden, maar ook naar andere leefgebieden zoals gezondheid, wonen, werk, inkomen en participatie.

Wij sluiten aan bij de landelijke afspraken rondom de Basisdienstverlening Schuldhulpverlening. Daarbij staat een toegankelijke, betrouwbare en effectieve dienstverlening centraal die inwoners perspectief biedt op duurzame financiële stabiliteit.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- De vernieuwde werkwijze schuldhulpverlening gaan we verder implementeren en borgen binnen de reguliere dienstverlening.
- De regierol van het Gebiedsteam bij schuldhulpverlening voortzetten en versterken.
- We zetten in op een laagdrempelige toegang tot ondersteuning voor inwoners met financiële zorgen.
- De samenwerking binnen vroegsignalering willen we verder uitbreiden met woningcorporaties, zorgverzekeraars, energiebedrijven en andere partners.
- De Basisdienstverlening Schuldhulpverlening gaan we verder implementeren en monitoren.
- We zetten in op preventie, financiële weerbaarheid en het voorkomen van terugval.
- Het ondersteuningsaanbod op het gebied van stabilisatie en nazorg verder ontwikkelen.
- We werken samen met meerdere uitvoeringspartners bij schuldregelingen en financiële ondersteuning.
- De resultaten van de vernieuwde aanpak gaan we monitoren en benutten voor verbetering van de dienstverlening.

Harlinger indicatoren

Vergunninghouders

Indicator	2023	2023	2024	2024	2025	2025	2026	2026
	taakstelling	werkelijk	taakstelling	werkelijk	taakstelling	werkelijk	taakstelling *	werkelijk*
Aantal gehuisveste vergunninghouders	18	9	32	8	35	48	13	1

* De taakstelling in de eerste helft van 2026 was 13 gehuisveste vergunninghouders. In 2025 was deze taakstelling al ingevuld doordat er 13 meer vergunninghouders zijn gehuisvest dan nodig was.

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Harlingen 2025	Gemeente < 25.000 inw. 2023/2024
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 65 jaar	meerdere 2024	781,9	782,8	786,1	719,4
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS Jeugd 2023	1%	geen data	geen data	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS Jeugd 2024	6%	6%	6%	3%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking	CBS 2025	70%	70,2%	70,5%	74%
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij UWV werkbedrijf	CBS 2024	2%	2%	1%	1%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS 2025	344,5	338,3	333,1 **	144,7
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners 15 – 64 jaar	CBS 2024	406,0	351,7	geen data	156,6
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2025	12,9%	13,2%	12,7%	13,1%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2025	1,5%	1,1%	1,2%	0,9%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS Jeugd 2025	geen data	0,6%	1%	0,5%
Cliënten met een maatwerk-arrangement	Aantal per 10.000 inwoners	CBS 2025	870	890	900	675

* Voorlopige cijfers.

** Het afwijkende cijfer t.o.v. de kerngegevens wordt veroorzaakt doordat het CBS uitgaat van het aantal inwoners vanaf 15 jaar en niet werkt met een gemiddeld aantal bijstandsgerechtigden in een jaar, in tegenstelling tot de cijfers van de dienst SoZaWe.

Financiën

X €1000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	34.604	36.739	37.909	38.578	39.633	40.705
Baten	12.723	11.579	11.823	12.414	13.065	13.836
Resultaat voor bestemming	-21.881	-25.160	-26.086	-26.164	-26.568	-26.869
Onttrekking aan reserves	184	434	177	73	17	17
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	184	434	177	73	17	17
Resultaat na bestemming	-21.697	-24.726	-25.909	-26.091	-26.551	-26.852

Kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

Lokaal
Strategisch Kader Sociaal Domein gemeente Harlingen 2025

Regionaal
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2022

Wmo

Lokaal
Beleidsplan mantelzorgondersteuning gemeente Harlingen 2026-2031
Uitvoeringsplan mantelzorgondersteuning gemeente Harlingen 2026-2031
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning 2026
Verordening maatschappelijke ondersteuning 2026
Financieel besluit Maatschappelijke ondersteuning 2026

Regionaal
Toekomstvisie Beschermd Wonen en opvang voor 2018 en verder 2018
Regioplan Beschermd Wonen 2023
Brede Aanpak Dakloosheid in Friesland 2021
Regiovisie: 'aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties 2021
Fries actieplan 2019-2022:
Een duurzame aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties 2019-2022
Beleidsplan Aanpak Mensenhandel Fryslân 2022

Jeugd

Lokaal
Beleidsregels Jeugd 2023
Verordening Jeugd 2023
Beleidsnotitie Opgroeien in Harlingen 2021

Regionaal
De Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026: Mei-inoar foar ús bern 2023
Hervormingsagenda Jeugd 2023 – 2018 2023

PROGRAMMA 8 VOLKSGEZOND- HEID EN MILIEU

We streven naar een vitale gemeente met kinderen die een goede start hebben en daar levenslang profijt van hebben, met actieve volwassenen die fit hun pensioen in gaan en met actieve, fitte ouderen die zo lang mogelijk mee kunnen doen in de samenleving. De gezondheidsverschillen in de gemeente nemen af.

Met ons beleid op het gebied van energietransitie en circulariteit werken we aan een gemeente die klaar is voor de toekomst en waarin er evenwicht is tussen ecologische, economische en sociale belangen.

Speerpunten	
1	Inwoners van Harlingen groeien kansrijk op, ontwikkelen zich tot gezonde volwassenen, worden vitaal oud en doen mee in de samenleving.
2	Een ideaal evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen (people, planet, profit) door in te zetten op de thema's energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzame mobiliteit en sociale duurzaamheid
3	Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling.
4	Zorgdragen voor een efficiënte, effectieve en resultaatgerichte bedrijfsvoering en meewerken aan de toekomst van de FUMO
5	Doelbewust rioolbeheer.
6	Een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte.
7	De REC een voortdurend punt van zorg en aandacht van de gemeente Harlingen te laten blijven in het belang van haar inwoners.

Nieuwe ontwikkelingen

Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA).

Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) versterkt de samenwerking tussen zorg, welzijn en overheid met meer focus op preventie, gezondheid en arbeidsbesparing. AZWA stimuleert regionale samenwerking, digitale innovaties en betere ondersteuning in de eerste lijn. Daarnaast legt het akkoord sterk de nadruk op het versterken van lokale en regionale verbindingen tussen zorg, welzijn en het sociaal domein. Hierdoor kunnen professionals domeinoverstijgend samenwerken en krijgen inwoners eerder passende ondersteuning. Binnen het AZWA hebben

gemeenten een rol bij de verbinding tussen zorg, welzijn en het sociaal domein. Vanuit het AZWA moeten de gemeenten aan de slag met de volgende basisfunctionaliteiten: mentale gezondheid, vitaal ouder worden, leefstijl, kansrijk opgroeien en gezondheidsachterstanden verkleinen. Voor Harlingen betreft dit specifiek:

- Regionale verbinding tussen zorg, welzijn en sociaal domein.
- Preventie en vroegsignalering via lokale netwerken en GGD.
- Uitvoering van de basisfunctionaliteiten binnen D5/D6.

Dit gebeurt in Harlingen binnen de beschikbare specifieke middelen en bestaande budgetten. Als aanvullend structurele gemeentelijke middelen nodig zijn, dan leggen wij deze financiële inzet aan de raad voor.

Speerpunt 1

Inwoners van Harlingen groeien kansrijk op, ontwikkelen zich tot gezonde volwassenen, worden vitaal oud en doen mee in de samenleving.

De nota *Gezond en Vitaal Harlingen* legt een stevige basis voor een gezonde, veerkrachtige en actieve gemeenschap. De landelijke akkoorden GALA, IZA en het AZWA sluiten hier goed op aan en versterken onze ambities uit *Gezond en Vitaal Harlingen*. In 2027 gaan we verder met de implementatie van de basisfunctionaliteiten en de aanvullende acties die van gemeenten worden gevraagd. Voor de vijf basisfunctionaliteiten betekent het volgende:

Kansrijk opgroeien — door vroegsignalering en samenwerking tussen jeugd, onderwijs, zorg en welzijn, bouwen we aan een sterke sociale basis voor kinderen en jongeren.

Mentale gezondheid — laagdrempelige ondersteuning en veerkrachtbevordering sluiten direct aan op het Transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht.

Leefstijl en gezondheid — inzet op bewegen, voeding, roken en alcohol draagt bij aan gezonde volwassenen.

Vitaal ouder worden — met aandacht voor zelfstandigheid, valpreventie en sociale verbinding ondersteunen we inwoners om vitaal oud te worden.

Gezondheidsachterstanden verminderen — door gerichte inzet in wijken waar de gezondheidskloof het grootst is, vergroten we de kans dat iedereen kan meedoen.

Samen versterken deze onderdelen onze bestaande koers én helpen ons om inwoners van Harlingen kansrijk te laten opgroeien, gezond volwassen te worden, vitaal oud te blijven en volwaardig mee te doen in de samenleving. Daarmee werken we aan een vitale gemeente waarin gezondheid een vanzelfsprekend onderdeel is van het dagelijks leven én van ons beleid. Met het oog hierop nemen we gezondheid op als vast onderdeel in de afweging in ruimtelijk beleid.

Wij zetten in op een schone en veilige leefomgeving. Een groene, schone en goed ingerichte omgeving draagt bij aan welzijn, ontmoeting en veerkracht.

Om te weten wat de effecten zijn van onze inzet monitoren we de voortgang via de GGDmonitors en evalueren we regelmatig pilots en werkwijzen. Op basis daarvan kunnen we zo nodig bijsturen.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We stellen een nieuwe lokale nota gezondheid op die voortbouwt op de eerdere nota en aansluit bij de doelen en opgaven vanuit het AZWA.
- We versterken de basisfunctionaliteiten vanuit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en ontwikkelen deze verder door.
- We breiden Welzijn op Recept uit door te onderzoeken hoe aanvullende eerstelijnszorgaanbieders (wijkverpleging, fysiotherapeuten, diëtisten, etc.) bij huisartsen kunnen aansluiten. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden of we de doelgroep kunnen uitbreiden met jeugd. We verkennen of de centrale zorg coördinator (overgewicht en obesitas volwassenen) een rol kan spelen bij Welzijn op Recept.
- We zetten ons in voor een omgeving waarin een gezonde leefstijl voor kinderen en jongeren vanzelfsprekend is (JOGG). Samen met het onderwijs- en sportpartners zetten we stappen richting een gezondere omgeving en worden ouderavonden (OKO) georganiseerd waarin ouders worden geïnformeerd en ondersteund bij het creëren van een gezonde leefomgeving voor hun kinderen.
- Om het alcohol- en middelengebruik onder jongeren terug te dringen creëren we een gezonde, positieve en veilige leefomgeving.
- We geven uitvoering aan het Friese- en het lokale plan van aanpak suïcidepreventie, gericht op het versterken van preventie en het actief doorbreken van taboe op dit thema.

- We bevorderen het mentaal welbevinden van inwoners. Waar mogelijk sluiten we aan bij de Wijkgerichte Aanpak Mentale Gezondheid. We verkennen de inzet van effectieve interventies zoals STORM en Join Us, ontwikkelen laagdrempelige steunpunten, voeren verkennende gesprekken, zetten zo mogelijk de integrale EPA-aanpak in en bieden waar nodig gezinshulp.
- Met Sociaal Vitaal bereiken we sociaal kwetsbare ouderen. We onderzoeken hoe we Sociaal Vitaal en de resultaten er van structureel kunnen borgen en hoe bestaande groepen na afronding van het traject kunnen worden gefaciliteerd om zelfstandig door te gaan. Hiermee versterken we de vitaliteit, sociale betrokkenheid en zelfredzaamheid van ouderen.
- We blijven actief onderzoeken hoe we de samenwerking met huisartsen en andere eerstelijnszorgaanbieders kunnen intensiveren en hoe we de verbinding tussen het medische en het sociale domein verder kunnen versterken. Daarbij richten we ons op preventie en ondersteuning in de wijk voor jeugdigen en ook op samenwerking rondom vitaal ouder worden en langer thuis wonen.
- We blijven inzetten op een integrale aanpak voor (aanstaande) ouders en jonge kinderen. De uitleenbank ontwikkelt zich verder als laagdrempelige toegankelijke voorziening. Daarnaast versterken we de samenwerking binnen de coalitie Haven voor Groei en breiden we de koppeling met partners uit.
- We onderzoeken hoe we met vroegsignalering inwoners met beginnende schulden eerder in beeld kunnen krijgen, omdat financiële problemen in de zwangerschap en vroege kindertijd een nadelige impact hebben op een kansrijke start.
- We werken aan het terugdringen van gezondheidsverschillen via programma's zoals Kansrijke Start en leefstijlinterventies, (kinder) GLI gericht op gezond gewicht. Dit doen we binnen een lokale én provinciale ketenaanpak, in samenhang met de Friese Preventie Aanpak en de doelen uit het AZWA.
- We zetten ons actief in voor de rookvrije generatie zodat kinderen die nu worden geboren rookvrij opgroeien.

Speerpunt 2

Een ideaal evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen (people, planet, profit) door in te zetten op de thema's energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzame mobiliteit, en sociale duurzaamheid.

De doelstelling “aardgasloos” en energieneutraal richting 2050, vraagt de komende jaren de nodige inspanning. Ons beleid sluit hiervoor aan op de (inter)nationale opgaven van de Rijksoverheid, de Provincie Fryslân en andere stakeholders. De reductie van CO2 staat voorop. We kiezen voor een realistische aanpak met inzet op besparen en duurzame opwekking van elektriciteit. Daarbij houden we rekening met netcongestie. Tot 2030 ligt het accent op isoleren en besparen. We stimuleren circulariteit en passen dit zelf toe. We willen naar een leefbare gemeente met meer groen. Dit met het oog op gezondheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit etc.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We geven uitvoering aan het programma Duurzaam Harlingen.
- Duurzaamheid gaan we verder verankeren in de diverse beleidsvelden en projecten.
- We werken met het Ambitiweb zodat bij projecten alle aspecten van duurzaamheid vanaf de start aandacht krijgen en prioriteiten duidelijk zijn.
- We voeren het Nieuwe Normaal in om circulariteit goed in te bedden in de organisatie.
- In samenwerking met de diverse partijen werken we aan de energietransitie binnen de Friese Energietafel (FET).
- De transitievisie warmte actualiseren en omzetten in het Warmteprogramma. De opgestelde bronnenstrategie nemen we daarin op.
- Verder uitvoeren van het isolatieprogramma.
- We spelen in op de gevolgen van klimaatverandering en geven ruimte aan water.
- Het uitvoeringsprogramma laadinfrastructuur verder realiseren.
- Fietsgebruik stimuleren we via het regionale programma Werk Slim, Reis Slim.

Speerpunt 3

Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling.

We werken aan betere afvalscheiding met steeds meer hergebruik van afval. We willen zo groeien naar een circulaire economie. In 2030 willen we minimaal 60% van ons afval recyclen. Dat vraagt om een goede afweging van methoden om dit te bereiken. We zetten in op betere afvalscheiding met minder groen in het restafval en hoogwaardige recycling door meer grondstoffen uit restafval te halen. We willen zwerfafval op land en in het water verder terugdringen. Daarnaast krijgt ongediertebestrijding een hogere prioriteit. Dit zal plaatsvinden binnen de herprioritering van de bestaande middelen.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- Geschikte vormen onderzoeken om afvalscheiding verder te stimuleren.
- Inzetten van afvalcoaches.
- De mogelijkheid van meer ondergrondse containers in de binnenstad onderzoeken we.
- We gaan door met het zwerfafval project ‘Harlingen schoonste stad aan het Wad 2025-2027’.
- Samen met de Friese Milieufederatie en het onderwijs starten we met voorlichting om bewustwording te creëren over zwerfafval.
- Het project Samen Fryslân Schoon zetten we voort.
- De Bubble Barrier handhaven we.

Speerpunt 4

Zorgdragen voor een efficiënte, effectieve en resultaatgerichte bedrijfsvoering en meewerken aan de toekomst van de FUMO.

We ondersteunen de doorontwikkeling van de uitvoeringsdienst FUMO. Het gaat daarbij om de organisatie zelf en het verder verbeteren van de taken en de FUMO als systeem.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

Onze (kritische) bijdrage blijven leveren aan de doorontwikkelingen van de FUMO.

Speerpunt 5

Doelbewust rioolbeheer.

We streven naar een goed functionerend rioolstelsel zonder achterstallig onderhoud en met zo weinig mogelijk ongewenste riooloverstortingen. Op basis van de inspecties van riolen en gemalen, de plannen voor wegenonderhoud en klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte maken we gerichte vervangingskeuzes.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

Beheer en de geplande investeringen doen we overeenkomstig het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028. De financiële gevolgen verwerken we in de berekening van de kostendekkendheid van de rioolheffing.

Speerpunt 6

Een klimaatbestendige inrichting van de Openbare ruimte.

In het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028 is veel aandacht voor het klimaatbestendig maken van de gemeente Harlingen. Met rijkssubsidie voeren we klimaatadaptieve maatregelen versneld uit.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- Het aanleggen van de waterberging Hugo de Grootstraat.
- We bereiden de aanleg voor van het hemelwaterriool Voorstraat.
- Inwoners kunnen nog steeds gebruik maken van de subsidieregeling klimaatbestendige maatregelen.
- We vergroenen diverse straten en kernen.
- In groen vakken vervangen we bestaande beplanting door beplanting die geschikter is voor de omgeving, beter is voor de biodiversiteit, meer bestand is tegen hitte c.q. droogtestress én makkelijker te onderhouden is.

Speerpunt 7

De REC een voortdurend punt van zorg en aandacht van de gemeente Harlingen te laten blijven in het belang van haar inwoners.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

We blijven alle ontwikkelingen en gebeurtenissen rond de REC kritisch volgen.

Harlinger indicatoren

Milieu

Aantal kilo's restafval dat verbrand wordt

Indicator	2022	2023	2024	2025
Restafval dat wordt verbrand (per inwoner*)	118 kg	100 kg	103,5 kg	105 kg

*Bron: Omrin

Ecologisch beheer

Indicator	2023	2024	2025	2026
Ecologisch beheerd areaal:				
Talud	15.331 m2	16.690 m2	19.712 m2	19.712 m2
Ecologisch onderhouden bermen *	11.470 m2	49.482 m2	72.172 m2	164.317 m2
Natuurlijke oevers en wadi	5.588 m2	2.190 m2	2.190 m2	2.190 m2
Ruigte en braakliggende percelen	44.198 m2	34.935 m2	34.935 m2	34.935 m2
Bloemrijk kruidenmengsel	116.390 m2	121.073 m2	103.163 m2	148.633 m2
Totaal	192.977 m2	227.370 m2	227.370 m2	369.787 m2

Toelichting:

Ecologisch groenbeheer is een vorm van het beheren van groen waarbij de *inheemse flora* en *fauna* centraal staan.

Ecologisch beheer is er op gericht de *biodiversiteit* te vergroten en de flora en fauna de kans te geven zich door middel van *natuurlijke processen* te ontwikkelen. De soortensamenstelling van een stuk groen wordt grotendeels bepaald door natuurlijke concurrentie en *bijgestuurd door de beheerder*.

**Ecologisch onderhouden bermen (voorheen bijenlint bermen) zijn bermen die worden gemaaid zodra de meeste bloei en zaadvorming voorbij is.*

Financiën

X €1000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	5.599	10.104	7.165	6.537	6.544	6.368
Baten	4.893	7.229	5.482	5.541	5.598	5.588
Resultaat voor bestemming	-706	-2.874	-1.683	-996	-946	-780
Onttrekking aan reserves	57	1.723	388	288	200	
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	57	1.723	388	288	200	
Resultaat na bestemming	-649	-1.151	-1.295	-708	-746	-780

Kaderstellende beleidsnota's

Volksgezondheid	
Nota Gezond en Vitaal Harlingen 2023-2026	2023
Riolering	
Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028	2024
Fries Bestuursakkoord Waterketen	2021-2025 (FBWK3)
Energievisie Fryslân 2050	2023
Afval	
Nota bodembeheer	2018
Afvalstoffenverordening	2012
Notitie afvalbeleid	2017
Milieubeheer	
Gemeenschappelijke Regeling Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving	2017
Duurzaamheidsnotitie	2024

PROGRAMMA 9

VOLKSHUISVESTING,
RUIMTELIJKE ORDENING
EN STEDELIJKE VERNIEUWING

In Harlingen kunnen mensen prettig wonen, in wijken en dorpen die leefbaar, toekomstbestendig en herkenbaar zijn. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing raken het dagelijks leven van inwoners. Dat vraagt om samenhangende keuzes op meerdere gebieden. Deze komen dan ook terug in ons toekomstbeeld voor 2050 en de Omgevingsvisie.

Woningbouw, herontwikkeling en investeringen in de leefomgeving vormen een gezamenlijke opgave. Daarbij letten we op betaalbaarheid, doorstroming, duurzaamheid en kwaliteit van de openbare ruimte. Ontwikkelingen moeten passen bij het karakter van Harlingen en bijdragen aan ontmoeting en leefbaarheid.

Speerpunten	
1	Uitvoering woonvisie en regionale woningmarktafspraken.
2	Leegstand en verpaupering tegengaan.
3	Werken naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

Speerpunt 1

Uitvoering woonvisie en regionale woningmarktafspraken.

Parallel aan de uitwerking van het Toekomstbeeld Harlingen en de Omgevingsvisie stellen we het volkshuisvestingsprogramma op. Dit vervangt de huidige woonvisie. De Wet Versterking Regie Volkshuisvesting verplicht gemeenten om dit programma op te stellen. Hierin leggen we vast hoeveel woningen, van welk type, voor welke doelgroepen nodig zijn en welke locaties we daarvoor inzetten. Ook werken we hierin uit hoe we voorzien in de woon- en of zorgbehoefte van aandachtsgroepen zoals ouderen en kwetsbare personen uit de GGZ of maatschappelijke opvang en arbeidsmigranten. In het programma maken we inzichtelijk wat de gewenste markt- en prijssegmenten zijn. Ten slotte gaat het volkshuisvestingsprogramma in op aanpassing en verbetering van de bestaande woningvoorraad het gaat dan om zaken als verduurzaming, splitsen van woningen en aanpak van leegstand. Ook de kwaliteit van de woonomgeving en toegang tot voorzieningen komt erin aan de orde.

Wat gaan we er in 2027 voor doen?

- We stellen het volkshuisvestingsprogramma op.
- Invoering van de urgentieverordening voor wettelijk bepaalde voorrangsgroepen.
- Herijken de regionale woningbouwafspraken in een nieuwe Regionale Woondeal.
- Met de ontwikkeling van 250 extra woningen willen we de woningbouwopgave versnellen.
- Werken aan de uitvoering van de woonzorgvisie.
- We geven uitvoering aan de prestatieafspraken met woningcorporatie(s) en huurdersorganisatie.
- Onderzoeken mogelijkheden voor voorrang van eigen inwoners bij nieuwbouw.
- Geven uitvoering aan nieuwe wet en regelgeving.

Speerpunt 2

Leegstand en verpaupering tegengaan.

Binnen het project 'revitalisering monumentale binnenstad Harlingen' is een stadsherstelfonds opgericht. Dit is gebeurd in een samenwerking tussen provincie Fryslân, Hein Buismanstichting Harlingen en de gemeente Harlingen. De gelden uit dit fonds worden ingezet voor het financieren van het onrendabele deel van de restauratie van vervallen panden met cultuurhistorische waarde. De Harlinger Hein Buismanstichting zet zich al jaren in voor het aankopen en restaureren van panden en neemt al deze taken voor haar rekening.

Als uitwerking van onder andere de Regio Deal en de centrumvisie willen we een beter beeld krijgen van de aard en omvang van leegstaande woningen in Harlingen. Ook willen we specifiek kijken naar wonen boven winkels daarbij kijken we ook naar het huidige gebruik, onderhoud en brandveiligheid.

Wat gaan wij er in 2027 voor doen?

- Analyse leegstand bestaande voorraad.
- We gaan kijken hoe we wonen boven winkels kunnen bevorderen.
- Waar mogelijk kennen we subsidie toe uit de regeling met de Hein Buismansstichting.
- Contact onderhouden met het bestuur van de Hein Buismansstichting.

Speerpunt 3

Werken naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

Sinds 1 januari 2024 werken we met de Omgevingswet. Dat betekent minder regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en vertrouwen als uitgangspunt. In 2027 blijft de focus liggen op de verdere implementatie van de Omgevingswet. Het motto van deze wet is: “ruimte voor ontwikkeling en waarborgen voor kwaliteit”. Daarbij gaan we uit van de vier basisinstrumenten uit deze wet: Omgevingsvisie, Programma's, Omgevingsplan en vergunningen.

We werken het Toekomstbeeld 2050 en de Omgevingsvisie verder uit en leggen deze ter vaststelling aan de gemeenteraad voor. Het Toekomstbeeld is een inspirerend en ambitieus document met de strategische en richtinggevende keuzes voor de lange termijn. Deze toekomstvisie is het vertrekpunt voor de Omgevingsvisie. Dit integrale beleidsstuk voor de fysieke omgeving geldt voor het gehele grondgebied van de gemeente. In de visie zijn de keuzes uit het Toekomstbeeld vertaald naar thematische en/of gebiedsgerichte opgaven.

Programma's bestaan uit de uitvoeringsgerichte uitwerking van het omgevingsbeleid en uit maatregelen om de bijbehorende doelen te bereiken. Het Omgevingsplan en de vergunningen vormen de juridische vertaling hiervan.

Het omzetten van het huidige tijdelijke Omgevingsplan naar hét nieuwe Omgevingsplan voor de gehele gemeente pakken we gebied voor gebied aan. Bepaalde onderwerpen benaderen we grotendeels thematisch. Dit is bijvoorbeeld het geval bij milieu. In 2027 stellen we de wijziging van het Omgevingsplan voor

het bedrijventerrein Oostpoort en de Koningsbuurt vast en starten we met het opnemen van de Industriehaven in het Omgevingsplan. Het nieuwe Omgevingsplan moet voor 2032 klaar zijn.

Qua ruimtelijke ontwikkeling wordt verder inhoud gegeven aan de ontwikkeling van de Westerzeedijk, de Willemshaven, het Waterfront (Waddenpromenade, veerhaven, sluiscomplex en lang parkeren), Ludinga fase 2, woningbouw in Midlum en het begeleiden van nieuwe (bouw)initiatieven.

Nieuwe ontwikkelingen worden planologisch geregeld in de vorm van een wijziging van het omgevingsplan, of eventueel een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

Wat gaan wij er in 2027 voor doen?

- Werken, en verder ervaring opdoen, met de Omgevingswet.
- Het Toekomstbeeld 2050 en de Omgevingsvisie laten we door de raad vaststellen.
- We gaan aan de slag met Omgevingsprogramma's.
- Vervolg geven aan het opstellen van het Omgevingsplan.

Harlinger indicatoren

Aanbod huurwoningen

Indicator*	2023	2024	2025	2026
Beschikbare huurwoningen naar prijsklasse				
Goedkoop	15%	12%	12%	12%
Betaalbaar	78%	75%	75%	75%
Bereikbaar	7%	13%	13%	13%

Bron: De Bouwvereniging (2026). Vermelde cijfers zijn exclusief aanbod overige(sociale) verhuurders.
(2025: Goedkoop: huur < € 498,20; Betaalbaar: huur tussen € 498,20 en € 713,02 (lage aftoppingsgrens);
bereikbaar: huur tussen € 713,02 en € 932,92).

Lastendruk bedrijven

Indicator*	2023	2024	2025	2026
Gemiddeld aanslag OZB alle Friese gemeenten (alle categorieën)	14.068	15.187	15.825	16.559
Gemeente Harlingen gemiddelde aanslag over alle categorieën	15.644	18.718	19.856	20.854
Plaats ranglijst gemeente Harlingen (van de 18 gemeenten)	11	14	15	15

Bron: Coelo 2026. Voor toelichting zie paragraaf lokale heffingen, lastendruk.

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Harlingen 2025	Harlingen 2026	Gemeente < 25.000 inw. 2023/2024/2025
Gemiddelde WOZ waarde	1000 euro	CBS 2026	237	248	263	293	469
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1000 woningen	BAG 2024	9,6	3,6	geen data	geen data	8,6
Demografische druk **	%	CBS 2026	88,0%	86,6%	88,3%	89,3%	82,9%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons-huis houdens	In Euro's	COELO 2026	662	694	748	790	1.040
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huis houdens	In Euro's	COELO 2026	766	800	854	904	1.139

* Voorlopige cijfers.

** De som van het aantal personen van 0 tot 20 en van 65 en ouder ten opzichte van het aantal personen in de leeftijd van 20 tot 65 jaar.

X €1000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	2.747	6.009	2.338	2.686	2.586	3.086
Baten	839	3.643	596	596	596	596
Resultaat voor bestemming	-1.908	-2.365	-1.742	-2.090	-1.990	-2.490
Onttrekking aan reserves	1.639	896	250	600	500	1.000
Toevoeging aan reserves	-1.400					
Mutaties reserves	239	896	250	600	500	1.000
Resultaat na bestemming	-1.669	-1.469	-1.492	-1.490	-1.490	-1.490

Kaderstellende beleidsnota's

Ruimtelijke Ordening

Camperbeleid	2010
Structuurvisie	2012
Detailhandelstructuurvisie Harlingen, Dynamiek met Karakter	2013
Logiesbeleid	2020
Actualisering detailhandelsbeleid (implementatie dienstenrichtlijn)	2021
Ruimtelijk kompas	2017
Notitie bouwhoogte (incl. evaluatie 2024)	2010
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	
Nota Grondbeleid 2024-2027	2024

Wonen en Bouwen

Prestatieafspraken gemeente Harlingen- De Bouwvereniging-Huurdersvereniging	2025
Prestatieafspraken gemeente Harlingen- De Bouwvereniging-Woonfriesland	2025
Prestatieafspraken gemeente Harlingen- Woonzorg Nederland	2025
Woonvisie (incl. Addendum)	2023
Gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg	2022
Welstandsnota	2021
Bouwverordening	2015
Visiedocument Ruimtelijk Kompas Harlingen	2017

PARAGRAFEN

A. LOKALE HEFFINGEN

Algemeen

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de onroerendezaakbelastingen (OZB) de belangrijkste. Ook de opbrengst van de (water)toeristenbelasting moet als algemeen dekkingsmiddel worden aangemerkt. Uitgangspunt bij de samenstelling van de begroting 2027 is een verhoging van de tarieven met het geschatte inflatiepercentage van 2,1% (=nationale consumentenprijsindex (cpi) voor 2026 uit de meicirculaire 2026).

Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen, maar wel in het beleidsmatige deel van het overzicht betrokken worden. De belangrijkste zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Kosten overhead

De overheadkosten worden als apart taakveld begroot binnen programma 1 Bestuur en Ondersteuning. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

Het centraal begroten van de overheadkosten betekent dat het niet mogelijk is om uit de taakvelden alle kosten te bepalen. Analooq aan de extracomptabele toerekening van compensabele btw worden daarom ook de overheadkosten extracomptabel toegerekend. Voor deze toerekening wordt een opslag berekend door de totale overheadkosten (het saldo van het taakveld overhead bestaande uit loon- en overige kosten) uit te drukken in een percentage van de direct aan het primaire proces toegerekende loonkosten.

Voor de begroting 2027 is deze opslag als volgt berekend:

Totale kosten overhead: € 8.436.374 (loonkosten) + € 4.136.096 (overige kosten) = € 12.572.470.

Totale loonkosten primaire proces: € 12.178.883

Opslagpercentage i.v.m. overhead: € 12.572.470 / € 12.178.883 = 103%. (2026: 108%)

Voor die belastingen en rechten waarin maximaal 100% kostenverhaal mag plaatsvinden wordt voor de berekening van het kostendeckingspercentage rekening gehouden met deze opslag voor overhead.

Verhogingen 2027

In de begroting is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

Onroerende-zaakbelasting

In 2027 worden de OZB-tarieven verhoogd met het geschatte inflatiepercentage van 2,1%. Daarnaast wordt de OZB-opbrengst, conform het hoofdlijnenakkoord, verhoogd met € 450.000.

Voor de OZB op niet-woningen is op grond van een raadsbesluit de geprognosticeerde opbrengst per 1 januari 2024 verhoogd met € 80 per € 100.000 WOZ-waarde ter financiering van het Ondernemersfonds. Deze verhoging is vervolgens omgerekend naar een opslag van 14,6% op de begrote OZB-opbrengst voor niet-woningen. Hierdoor wordt de bijdrage aan het Ondernemersfonds automatisch geïndexeerd. De geraamde meeropbrengst bedraagt € 436.000 in 2027 (2026: € 391.000). In programma 4 van de begroting is een bedrag van € 436.000 opgenomen als bijdrage aan het Ondernemersfonds.

Afvalstoffenheffing

Het uitgangspunt is dat de inzameling en verwerking van GFT- en huishoudelijk afval volledig kostendekkend (100%) worden uitgevoerd.

De kosten voor inzameling en verwerking zijn ten opzichte van de vorige begroting met € 218.000 gestegen. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een meer dan trendmatige verhoging van de inzamelings- en verwerkingskosten van Fryslân Milieu.

In voorgaande jaren kon het tarief worden verlaagd door inzet van de voorziening afvalstoffenheffing. Deze voorziening is inmiddels volledig uitgeput, waardoor het kostendekkende tarief volledig aan de gebruikers moet worden doorberekend. Als gevolg hiervan stijgt het tarief voor een eenpersoonshuishouden met € 42,24 naar € 279,00. Voor een meerpersoonshuishouden stijgt het tarief met € 46,20 naar € 397,32.

De tarieven voor een extra grijze of groene container worden met 2,1% geïndexeerd.

Rioolheffing

Ook voor de rioolheffing wordt uitgegaan van volledige (100%) kostendeckking. Naast de kosten voor riolering worden tevens 50% van de kosten voor het schoonmaken van watergangen en 50% van de kosten van de veegdienst via de tarieven doorberekend.

De rioolheffing wordt geheven van zowel eigenaren als gebruikers. Gebruikers zijn een heffing verschuldigd voor elke volle 150 m³ waterverbruik boven de drempel van 250 m³. In de praktijk zijn daardoor vrijwel uitsluitend bedrijven een gebruikersheffing verschuldigd, aangezien huishoudens doorgaans minder dan 400 m³ water per jaar verbruiken.

De kosten voor riolering nemen in 2027 toe met circa € 122.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere indexering van de bijdrage aan Omrin. Het nieuwe vastrecht voor niet-woningen met een oppervlakte van 25 m² tot 60 m² bedraagt daarmee € 113,16. Dat is een stijging van € 4,68 ten opzichte van 2026. Het vastrecht voor alle overige objecten komt uit op € 226,32, een stijging van € 9,36 ten opzichte van 2026. De gebruikersheffing wordt in 2027 met 2,1% verhoogd naar **€ 37,56**.

Bij de tariefberekening is rekening gehouden met een korting van € 15 per aansluiting. Deze korting wordt gedekt door een onttrekking van € 130.000 aan de voorziening rioolheffing.

Toeristenbelastingen

Om beter aan te sluiten met het gemiddelde percentage voor toeristenbelasting in Friesland, is het tarief voor de (water)toeristenbelasting in twee stappen verhoogd tot € 1,95. In 2024 ging het tarief van € 1,20 naar € 1,55. In de begroting 2025 ging het tarief van € 1,55 naar € 1,95. In de begroting 2026 was het tarief € 1,95 en dit geldt ook voor 2027.

Overige belastingen en rechten

Conform de Kadernota begroting 2027 worden de tarieven van de overige heffingen in 2027 met 2,1% verhoogd.

Kostendekkendheid leges en heffingen

Op grond van artikel 10 van het BBV moet inzichtelijk worden gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden.

Leges

De tarieventabel bij de legesverordening kent 3 titels, te weten:

Hoofdstuk 1. Algemene dienstverlening.

Hoofdstuk 2. Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet.

Hoofdstuk 3. Dienstverlening vallend onder de dienstrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2.

De afzonderlijke en integrale kostendekkendheid van deze onderdelen zijn als volgt:

Omschrijving	Kostendekking
Hoofdstuk 1	49,62%
Hoofdstuk 2	81,89%
Hoofdstuk 3	12,74%
Totale tarieventabel	58,36%

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

Ook de afvalstoffenheffing en rioolheffing mogen ten hoogste kostendekkend zijn. (bedragen in €)

Omschrijving	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Lasten taakvelden	2.243.000	1.665.000
Baten taakvelden	-175.000	0
Kwijtscheldingen	112.000	0
Netto lasten taakvelden	2.180.000	1.665.000
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	105.000	230.000
(Compensabele) BTW	450.000	319.000
Totale lasten	2.735.000	2.214.000
Opbrengst heffing	2.735.000	2.084.000
Bijdrage voorziening (dekking kortingen)	0	130.000
Totale baten	2.735.000	2.214.000
Dekkingspercentage	100%	100%

Overzicht belangrijkste tarieven

Soort heffing	2026	2027
Onroerende-zaakbelasting ¹		
Woningen:		
- eigenaren in percentage van de WOZ-waarde	0,0945%	N.t.b.
Niet-woningen		
- eigenarentarief in percentage van de WOZ-waarde	0,3635%	N.t.b.
- gebruikerstarief in percentage van de WOZ-waarde	0,2862%	N.t.b.
Afvalstoffenheffing:		
- voor eenpersoonshuishoudens	€ 236,76	€ 279,00
- voor meerpersoonshuishoudens	€ 351,12	€ 397,32
- voor extra containergebruik (grijs)	€ 171,48	€ 175,08
- voor extra containergebruik (groen)	€ 31,08	€ 31,68
Rioolheffing:		
- voor eigenaren niet-woningen 25 m ² - 60 m ²	€ 108,48	€ 113,16
- voor eigenaren alle overige objecten	€ 216,96	€ 226,32
- voor gebruikers per volle 150 m ³ boven 250 m ³	€ 36,84	€ 37,56

¹ Voor de heffing van onroerende-zaakbelasting in 2027 vindt in 2026 hertaxatie plaats naar de waardepeildatum 1 januari 2026. De uitkomst hiervan is van belang voor de tariefberekening.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor de afvalstoffenheffing, de OZB en de rioolheffing voor woningen kan kwijtschelding worden aangevraagd. Ondernemers kunnen **kwijtschelding** aanvragen voor de privé aanslag. Met ingang van 2024 is de vermogensnorm verruimd.

De kosten van bestaan worden gehandhaafd op 100% van de normuitkering (bijstand).

De onderstaande tabel geeft een aantal gegevens over kwijtschelding weer.

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aantal verzoeken met volledige kwijtschelding	495	475	465
Aantal verzoeken met gedeeltelijke kwijtschelding	1	10	5
Aantal verzoeken dat is afgewezen	157	110	125
Totaal aantal verzoeken	653	595	595

Lastendruk

Jaarlijks wordt door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden een onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de lokale lasten. Uit de meest recente rapportage (2026) blijkt dat de omvang van de gemeentelijke heffingen van Harlingen tot de top 5 behoort van de laagste in Friesland. In het onderzoek zijn betrokken de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De onderstaande tabel toont de gemiddelde woonlasten van Harlingen t.o.v. Friesland en Nederland voor één- en meerpersoonshuishoudens.

Gemiddelde woonlasten ¹	Eenpersoonshuish.		Meerpersoonshuish.	
	2025	2026	2025	2026
Gemeente Harlingen	748	790	854	904
Friesland	813	860	919	976
Nederland	964	1014	1053	1109
Plek ranglijst Friesland (lasten van laag naar hoog)	7	5	4	3

¹ gemiddelde OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing

Voor een nader inzicht in de ontwikkeling van de woonlasten meerpersoonshuishoudens wordt verwezen naar het onderdeel financiële kengetallen van paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing (Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden).

Wat betreft de lastendruk voor bedrijven is het lastiger om een vergelijking te maken met andere gemeenten omdat de gemeente Harlingen geen afval inzamelt bij bedrijven. Bedrijven moeten hiervoor zelf een contract afsluiten met een andere partij. Ook met betrekking tot de rioolheffing voor bedrijven is het lastig

om bedragen te berekenen die vergelijkbaar zijn met andere gemeenten omdat de rioolheffing voor eigenaren van bedrijven in Harlingen mede afhankelijk is van de bruto vloeroppervlakte van het bedrijf.

De vergelijking van de OZB-last voor bedrijven (zie de tabel op bladzijde 72, programma 9) heeft het COELO gebaseerd op standaardwaarden, waarbij voor alle gemeenten dezelfde WOZ-waarde wordt toegepast. De verschillen in de tabel worden daardoor uitsluitend verklaard door verschillen in de OZB-tarieven voor niet-woningen. De relatief hoge positie (15e plek) van Harlingen zegt daarom vooral iets over de hoogte van het tarief en niet rechtstreeks over de feitelijke belastingdruk voor bedrijven, aangezien deze afhankelijk is van de WOZ-waarde van het individuele bedrijfspand.

De ontwikkeling sinds 2023 laat zien dat de OZB-last in Harlingen sterker is gestegen dan gemiddeld in Friesland. Dit hangt samen met lokale beleidskeuzes, waaronder extra verhogingen boven de indexeringen en de invoering van een opslag ten behoeve van het ondernemersfonds in 2024. Hierdoor is ook de positie van Harlingen op de Friese ranglijst gestegen.

B. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en de beschikbare weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

Het beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's.

Inventarisatie van de risico's.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit.

Confrontatie risico's met beschikbare weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015, die in de raadsvergadering van 1 juli 2015 is vastgesteld.

Begrippen

In deze paragraaf zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit is het geheel van middelen en mogelijkheden om niet begrote, onvoorziene en (mogelijk) substantiële kosten te dekken.
Risico's	Risico's zijn al die gebeurtenissen die het realiseren van organisatie-doelstellingen in de weg staan. De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen en die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben.
Weerstandsvermogen	Dit is de mate waarin onverwachte financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit.
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van maatregelen die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houden.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen en op basis hiervan maatregelen te nemen en te evalueren. Het is een in hoge mate gestandaardiseerd proces dat de volgende stappen kent:

Fase	Activiteiten
Stap 1: Identificeren	In deze fase worden alle potentiële risico's geïnventariseerd. Van belang is een brede en gestructureerde benadering waarmee zoveel mogelijk risico's in beeld kunnen worden gebracht. Het volledig en eenduidig in kaart brengen van de betrokken risico's is van groot belang voor de verdere fasen.
Stap 2: Analyseren en beoordelen	Na het in kaart brengen van de risico's kunnen deze geanalyseerd worden. De analyse bestaat uit een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt, waarbij tevens wordt aangegeven wat de gevolgen van het optreden van het risico kunnen zijn. In deze processtap worden de risico's gekwantificeerd. De basis voor de risicoweging of kwantificering is de "kans maal gevolg" methodiek. Deze systematiek wordt bij hoofdstuk 3 nader toegelicht.
Stap 3: Maatregelen nemen	Wanneer risico's worden onderkend, zijn een aantal oplossingen mogelijk. Voor elk risico moet een keuze gemaakt worden uit de volgende vier maatregelen: vermijden, verminderen, overdragen of accepteren.
Stap 4: Bewaken / monitoren	Het doel van voortdurende monitoring is om tijdig (wijzigingen in) risico's te signaleren, adequate maatregelen te kunnen treffen en waar nodig bij te sturen. Hoe eerder een (wijziging in een) risico wordt gesignaleerd, hoe beter de gevolgen te beheersen zijn. Er wordt zo veel mogelijk aangesloten op de bestaande planning-en- controlcyclus.

Inventarisatie van de risico's

Hieronder worden de risico's genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn.

Om de risico's te kwantificeren wordt de "kans maal gevolg" methodiek toegepast. Het gevolg is de schade als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Voor het gevolg wordt een niet begroot geldbedrag genoemd en onderbouwd. De kans is de waarschijnlijkheid, uitgedrukt in een percentage, dat het risico zich daadwerkelijk voor kan doen.

De kans vermenigvuldigd met het gevolg geeft het risicobedrag weer dat in de risico-inventarisaties (van begroting en jaarrekening) wordt opgenomen.

Voor het inschatten van de kans wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd:

Aantal keren dat een risico zich naar verwachting voordoet	Kans
< 1 x per 10 jaar	10%
1 x per 5 – 10 jaar	30%
1 x per 2 – 5 jaar	50%
1 x per 1 – 2 jaar	70%
1 x per jaar of >	90%

nr	Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Kans	Geldgevolg	Fin effect structureel	Fin effect incidenteel
1	Wachtgeld wethouders	Hogere dan geraamde wachtgeldverplichtingen als gevolg van voortijdig vertrek van één of meerdere wethouders. Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Het risico bestaat uit hogere dan geraamde dotaties aan de voorziening als gevolg van gewijzigde actuariële uitgangspunten, renteontwikkelingen of voortijdig vertrek.	Jaarlijkse actualisatie wachtgeld-verplichting. Met een last van ca. 180.000 euro per jaar per wethouder betekent dit een incidenteel negatief effect van € 720.000 Dit bedrag wordt als financieel effect meegenomen voor een juiste weergave van het weerstandsvermogen.	30%	720.000		216.000
2	Pensioenen wethouders	De gemeente is zelf verantwoordelijk voor de betaling van de wethouders pensioenen. Het risico betreft afwijkingen ten opzichte van de actuariële berekening en rentestand. Jaarlijks wordt aan de hand van een actuariële berekening de toekomstige pensioenverplichting berekend. Op basis hiervan wordt de dotatie aan de voorziening bepaald. Het risico bestaat uit hogere dan geraamde pensioenverplichtingen als gevolg van gewijzigde actuariële uitgangspunten, renteontwikkelingen en levensverwachtingen.	Jaarlijkse actualisatie van pensioen-verplichting. (gemiddeld € 120.000 per collegelid). Vervalt per 1-1-2028 gaan de pensioenen over naar het ABP	10%	480.000		48.000
3	Financiële risico's verbonden partijen	De gemeente neemt deel in diverse gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en overige verbonden partijen. Door stijgende kosten, financiële tekorten, loon- en prijsontwikkelingen, gewijzigde wetgeving of verslechtering van de vermogenspositie kunnen aanvullende gemeentelijke bijdragen noodzakelijk zijn. Ook kunnen lagere dividenduitkeringen, afwaarderingen van deelnemingen of het aanspreken van garanties optreden.	Periodieke monitoring van de financiële positie van verbonden partijen. Bespreking van begrotingen, jaarrekeningen en risicoanalyses binnen de P&C-cyclus. Actieve invulling van de aandeelhouders- en deelnemersrol. Vroegtijdige signalering van financiële afwijkingen en verslechtering van de vermogenspositie. Periodieke beoordeling van afgegeven garanties en leningen.	20%	500.000		100.000

4	Rampen	Risico dat op grondgebied van Harlingen zich een ramp voordoet.	Verzekeringen en adequate crisisbeheersing organisatie, waardoor gevolgen beperkt kunnen worden.	10%	2.000.000		200.000
5	Grondexploitatie	Het grootste gedeelte van de grondexploitatie zijn afgesloten. Of de verwacht verliezen zijn voorzien. Er is nog sprake van één grondexploitatie binnen de gemeente. Deze grondexploitatie is in handen van een derde partij. Indien zich de situatie voordoet dat deze partij niet meer in staat is de gronden te exploiteren dan zal de gemeente de exploitatie overnemen. Het risico bestaat dat de gemeente wordt geconfronteerd met een verliesgevende exploitatie.	Jaarlijks wordt de grondexploitatie herrekend. Uit deze exploitatie blijkt wat de status is als de gemeente zelf de grond zou exploiteren. Voorlopig is er geen reden tot afboeken.	30%	1.000.000		300.000
6	Nadeelcompensatie (Planschade)	Vooraf zal op basis van inschatting moeten worden bezien wat de mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient dan verdisconteerd te worden in bv. de aankoop van de grond. Planschade blijft daardoor een financiële risicofactor.	Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke planschade opgenomen worden. De gemeente Harlingen zal dit in de leges tot uitdrukking moeten brengen, zodat de kosten voor rekening van de initiatiefnemer blijven komen.	30%	100.000		30.000
7	Bodemverontreiniging	Bij herontwikkeling van binnenstedelijke locaties is er kans op bodemverontreiniging. In het buitengebied wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort. De kosten komen dan voor rekening van de gemeente.	Bodembeleid en bodemkwaliteitskaart moeten up-to-date zijn.	10%	200.000		20.000
8	Open-einde regelingen	De gemeente voert taken uit die wettelijk verplicht zijn. Dit kan ertoe leiden dat de lasten kunnen afwijken van de middelen die de gemeente daarvoor ontvangt.	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen.	90%	180.000	162.000	
9	Geldleningen	Aan enkele verenigingen zijn geldleningen verstrekt. Het risico is dat verenigingen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.	Monitoring van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting.	10%	250.000		25.000

10	Garantstellingen	De gemeente staat ultimo 2027 garant voor € 113 miljoen aan leningen, waarvan € 106 miljoen geborgd door de Stichting Waarborgfonds. Het risico bestaat dat de gemeente alsnog de garantie moet betalen omdat de lenende partij niet kan voldoen aan de verplichtingen richting de geldverstrekker.	De gemeente is aangesloten bij Stichting Waarborgfonds. Deze stichting vangt eerst nog de klappen op voordat de gemeente moet betalen. Periodiek de financiële situatie beoordelen van de partijen waar de gemeente een garantie aan heeft verleend.	10%	1.000.000		100.000
11	Aansprakelijkheid	Burgers en/of bedrijven kunnen de gemeente aansprakelijk stellen wegens het bijvoorbeeld niet functioneren van riool (wateroverlast), werkzaamheden die (wel of niet) worden uitgevoerd door gemeentelijk personeel die overlast of schade veroorzaken, onvoldoende handhaven, onvoldoende onderhoud aan wegen, trottoirs, fietspaden etc. met schade als gevolg.	Adequate beheersmaatregelen en goede onderhoudsplannen. Adequaaf reageren op brieven, vragen en klachten van burgers en bedrijven. Aansprakelijkheidsverzekering.	30%	150.000	45.000	
12	Belastingen	Bij de toepassing van de belastingwetgeving (BTW, Loonheffing etc.) kunnen verschillen van inzicht en/of interpretatie ontstaan of kunnen de regels onjuist worden toegepast. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus.	Door het invoeren van horizontaal toezicht komt de gemeente een stap dichterbij bij het goed beheersen van de fiscale risico's. Gedurende de looptijd van dit project is veelvuldig contact met de belastingdienst om dit goed af te ronden.	10%	200.000		20.000
13	Onderhanden projecten	Bij de onderhanden projecten loopt de gemeente het risico dat budgetten worden overschreden door onvoorziene zaken.	Periodiek wordt er gerapporteerd over de stand van zaken van de projecten. Er wordt gerapporteerd over de voortgang van de bestedingen en de toereikendheid van het budget,. Door dit tijdig in beeld te brengen kan er op tijd worden ingegrepen.	30%	1.000.000		300.000

14	Oninbare vorderingen	Na de invoering van een strak invorderingsbeleid en een grondige opschoningsactie is de eventuele oninbaarheid van debiteurenvorderingen goed in beeld. Er vindt regelmatig een analyse plaats op de inbaarheid en deze wordt getoetst aan de hoogte van de voorziening.	Door een strakke invorderingsprocedure te volgen en de debiteurenpositie continu te monitoren wordt het risico op oninbaarheid kleiner.	30%	100.000		30.000
15	Juridische procedures	Jaarlijks worden diverse procedures door of tegen de gemeente gevoerd. De uitkomst en de omvang zijn in een aantal gevallen onzeker en deze procedures kunnen dan ook als een risico worden aangemerkt. Zolang ze nog lopen is het van belang om deze zaken niet openbaar te behandelen omdat de onderhandelingspositie tegenover derden daardoor mogelijk wordt geschaad. Bovendien kunnen er wettelijke belemmeringen aanwezig zijn welke openbare behandeling van zaken niet toestaan	De raad wordt regelmatig geïnformeerd over lopende gerechtelijke procedures.	30%	145.000		45.000
16	Informatiebeveiliging, privacy en datalekken	Binnen de gemeente Harlingen wordt steeds meer gebruik gemaakt van allerlei informatie. Met deze informatie moet zorgvuldig en integer worden omgegaan.. Informatiebeveiliging wordt steeds belangrijker. Hoewel we continu werken aan de beveiliging van de informatievoorziening van de gemeente, blijft het risico bestaan dat er iets gebeurt. De computersystemen van de gemeente kunnen aangevallen worden (cybercrime), maar ook kunnen persoonsgegevens vernietigd, gewijzigd of vrijkomen zonder dat dit de bedoeling is (datalek).	Voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Daarin gaat het bijvoorbeeld over toegang van medewerkers tot systemen en ruimten. Maar ook zaken als clean-deskbeleid wachtwoordbeleid etc.	30%	500.000		150.000
17	Sociaal Domein	Dat de uitkeringen voor het sociaal domein vanuit het gemeentefonds de afgelopen jaren te laag zijn geweest, is inmiddels duidelijk. De arbitragecommissie heeft hierover een uitspraak gedaan. In hoeverre de uitkering voldoende stijgt om de tekorten uit het verleden en in de toekomst, te compenseren, is nog onduidelijk.	Continue screening van de berichtgeving en behoudend zijn met betrekking tot het inzetten van nieuw meerjarig beleid.	70%	500.000	350.000	

18	Personeelskosten/ krapte arbeidsmarkt	Harlingen is een kleine organisatie en daarmee op een aantal onderdelen kwetsbaar. Waar grotere gemeenten binnen een vakgebied meerdere medewerkers hebben, moeten medewerkers in Harlingen vaak op diverse vakgebieden thuis zijn. Bijvoorbeeld bij ziekte of het vertrek van een medewerker kan dit direct tot problemen leiden.	Blijvend de samenwerking zoeken met andere gemeenten en continue blijven bijscholen.	40%	500.000		200.000
19	Omgevingswet	Invoering Omgevingswet per 1 januari 2024. Het is een wettelijke verplichting deze wet in te voeren. De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Voor de gemeente Harlingen dienen er onder andere één omgevingsvisie, en één omgevingsplan te komen, waarin alle regels uit alle bestemmingsplannen en vele gemeentelijke verordeningen verwerkt dienen te worden. Daarnaast wordt de reikwijdte van de omgevingsvergunning verbreed; meer onderwerpen zullen onder de noemer omgevingsvergunning komen te vallen. De Omgevingswet heeft invloed op het gehele ruimtelijke domein en heeft de nodige raakvlakken met het sociale domein. De voorbereiding op het omgevingsplan (van rechtswege), het maken van het omgevingsplan, en de verbetertrajecten van de diverse werkprocessen zoals vergunningverlening en beleidsvorming zijn grote opgaven. In deze opgaven is er ook aandacht voor een verbetering van de dienstverlening. Het vraagt van de organisatie aanpassingen in o.a. werkprocessen, ICT en dienstverlening. De invoering van de Omgevingswet is de grootste stelselwijziging binnen het fysieke domein. Daardoor zijn nog niet alle effecten en benodigheden voor de implementatie volledig te overzien.	We hebben aandacht voor de noodzakelijke digitaliseringsslag en de gevolgen voor het ICT-beheer bij volledig digitaal werken en werken met het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Verder hebben we aandacht voor de structurele financiële effecten als gevolg van de komst van de Omgevingswet, in samenhang met de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen. In de begroting is geld opgenomen voor extra werkzaamheden voor verdere digitalisering van werkprocessen en werkzaamheden voor de totstandkoming van het omgevingsplan. Hierin is ook een budget voor de implementatie van de Wet kwaliteitsborging bouw meegenomen, inclusief de gevolgen voor de leges.				p.m

20	Nieuw financierings-systeem Gemeentefonds	Het Rijk werkt met gemeenten en provincies door aan een nieuwe financieringssysteem vanaf 2027.	De uitkomsten van deze nieuwe financieringssysteem voor gemeenten zijn nog onduidelijk. We houden scherp in de gaten wat dit voor de gemeente Harlingen betekent. Zodra er meer duidelijkheid komt brengen we de structurele financiële lange termijn effecten voor de gemeente Harlingen hiervan in beeld.	30%	1.000.000		300.000
21	Klimaatadaptatie en extreme weers-omstandigheden	Extreme neerslag, stormschade, droogte en andere klimaateffecten kunnen leiden tot extra beheer- en onderhoudskosten, schade aan openbare ruimte en aanvullende investeringen in klimaatadaptieve maatregelen.	Uitvoering klimaatadaptatiestrategie. Integreren klimaatmaatregelen in investeringsprojecten. Monitoring kwetsbare locaties.	10%	500.000		50.000
		Totaal				557.000	2.134.000
						Structureel	Incidenteel

4. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Structureel

De Financiële-verhoudingswet (Fvw) bepaalt dat de eigen inkomsten van een gemeente, wil zij in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw, een bepaald redelijk peil moet hebben. De onroerende zaakbelastingen (OZB) alsmede de afvalstoffenheffing en rioolheffing maken onderdeel uit van het belastingpakket.

De toelatingseisen voor 2027 zijn als volgt:

Afvalstoffenheffing	100 % kostendekkend
Rioolheffing	100 % kostendekkend
OZB	normpercentage 0,1595 van de WOZ-waarde

Een eventuele onderdekking op de onderdelen afvalstoffenheffing en rioolheffing moet gecompenseerd worden door extra baten uit de OZB.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing- en rioolheffing

Retributies	Lasten	Baten	Ruimte
Afvalstoffenheffing	2.735.000	2.735.000	0
Rioolheffing	2.214.000	2.214.000	0
Totaal	4.949.000	4.949.000	

Onbenutte belastingcapaciteit OZB

Het verschil tussen de fictieve opbrengsten bij maximale heffings- en belastingtarieven en de begrote opbrengsten is de onbenutte belastingcapaciteit. De berekening van de maximale belastingtarieven gebeurt op basis van het normtarief. Dit normtarief wordt door het Rijk vastgesteld. Voor 2027 is de uitkomst vastgesteld op 0,1595% van de WOZ-waarde.

Geraamde opbrengst 2027	5.850.500
Berekening met normtarief (0,1595% van 2.806.836.000)	4.476.903
Ruimte	0

De geraamde OZB-opbrengst ligt boven de opbrengst die volgt uit toepassing van het normtarief. Om die reden is binnen de artikel 12-systematiek geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit. De uitkomst wordt daarom op nihil gesteld.

Voor onvoorziene structurele uitgaven is jaarlijks een bedrag beschikbaar van € 35.000.

Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan al de 3 O's, te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Incidenteel

Algemene reserve (31 december 2027)	5.000.000
Algemene investeringsreserve (31 december 2027)	7.545.777
Totaal reserves	12.545.777
Reserve sociaal domein	0
Totale incidentele weerstandscapaciteit	12.545.777

De stille reserves zijn bewust niet meegenomen. Deze reserves zijn wel aanwezig binnen de gemeente Harlingen, voornamelijk in de waardering van het gemeentelijk vastgoed. Deze middelen zijn echter niet snel opneembaar en het is lastig in te schatten wat de hoogte van de reserve is. Om deze reden heeft de raad, met de vaststelling van de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015, op 1 juli 2015 besloten dat deze reserves niet worden meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de weerstandscapaciteit.

Confrontatie risico's met beschikbare weerstandscapaciteit.

De stille reserves zijn bewust niet meegenomen. Deze reserves zijn wel aanwezig binnen de gemeente Harlingen, voornamelijk in de waardering van het gemeentelijk vastgoed. Deze middelen zijn echter niet snel opneembaar en het is lastig in te schatten wat de hoogte van de reserve is. Om deze reden heeft de raad, met de vaststelling van de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015, op 1 juli 2015 besloten dat deze reserves niet worden meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de weerstandscapaciteit.

Totaal	
Geïntariseerde risico's (incidenteel)	2.134.000
Geïntariseerde risico's (structureel 557.000 x 2,5)	1.392.500
Beschikbare weerstandscapaciteit	12.545.777
<i>Ratio (weerstandscapaciteit/risico's)</i>	<i>3,56</i>

Voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit worden de gekwantificeerde structurele risico's vermenigvuldigd met factor 2,5. Deze factor vertegenwoordigt de periode die naar verwachting nodig is om structurele beheers- of ombuigingsmaatregelen te treffen. De gehanteerde factor sluit aan op het gemeentelijke beleid voor weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De raad heeft aangegeven te streven naar voldoende weerstandscapaciteit. Een ratio van het weerstandsvermogen van tenminste 1,0 voldoet aan het criterium "voldoende". Bij deze norm is de omvang van de gekwantificeerde risico's in evenwicht met de beschikbare weerstandscapaciteit waarmee risico's opgevangen kunnen worden. Indien de ratio daalt tot onder 1,0 dan wordt de gemeente kwetsbaarder. De gemeente beschikt dan niet meer over voldoende weerstandscapaciteit om de risico's af te dekken.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dienen financiële kengetallen in de begroting en jaarrekening opgenomen te worden. De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

Schuldquote

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Netto schuldquote	49,15%	66,61%	71,72%	73,90%	72,46%	73,11%
Idem, gecorrigeerd voor verstrekte leningen	48,64%	66,11%	71,27%	73,53%	72,12%	72,79%

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt ook de netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen bepaald. De netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen is voor onze gemeente nauwelijks van belang omdat er maar een beperkt bedrag aan verstrekte leningen uitstaat.

De netto schuldquote voor 2027 bedraagt 71,72 % en kan als normaal worden aangemerkt.

Algemene normwaarden schuldquote	Schuldquote
Normaal	< 90%
Voorzichtigheid geboden	90% - 130%
Zeer hoge schuld	> 130%

Solvabiliteitsratio

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Solvabiliteit	43,93%	28,72%	31,04%	29,30%	27,53%	25,66%

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Dit percentage geeft aan in hoeverre de activa (investeringen) zijn gefinancierd met eigen vermogen. Hoe hoger dit percentage hoe minder gefinancierd is met vreemd vermogen (leningen).

Algemene normwaarden solvabiliteit	Ratio
Weinig risico	> 50%
Normaal	20% - 50%
Hoog risico	0% - 20%

Als normaal wordt een ratio tussen de 20% en 50% beschouwd. Voorzichtigheid is geboden bij een ratio tussen de 0% en 20%.

De solvabiliteitsratio voor 2027 bedraagt 31,04 % en kan als normaal worden beschouwd.

Kengetal grondexploitatie

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Kengetal grondexploitatie	1,28%	1,28%	0,49%	0,49%	0,48%	0,46%

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Algemene normwaarden grondexploitatie	Ratio
Weinig risico	< 20%
Voorzichtigheid geboden	20% - 35%
Hoog risico	> 35%

Het kengetal heeft nagenoeg uitsluitend betrekking op de grondexploitatie Ludinga. De rente wordt niet bijgeschreven op de boekwaarde maar wordt ten laste gebracht van de algemene middelen. Daar de gemeente de grondexploitatie ook nog eens niet zelf verricht, is het (financiële) risico nagenoeg nihil.

Structurele exploitatieruimte

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Kengetal structurele exploitatieruimte	8,03%	1,08%	0,77%	-0,93%	-0,03%	0,56%

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te kunnen dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Opgemerkt wordt dat de structurele ruimte die er in de begroting en meerjarenraming zit met nieuw beleid wordt ingevuld. In geval de primitieve begroting een structureel tekort vertoont, dan zal in de begroting direct structurele ombuigings- en bezuinigingsmaatregelen worden verwerkt. Het kengetal zal zich dan ook altijd rond de 0% begeven.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Totale woonlasten gezin Harlingen	€ 854	€ 904	€ 923	€ 947	€ 966	€ 989
Gemiddelde woonlasten gezin Nederland	€ 1.053	€ 1.109	€ 1.137	€ 1.165	€ 1.190	€ 1.217
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	85,93%	85,89%	83,27%	83,27%	82,95%	83,11%

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale lokale woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het jaar daarvoor.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Harlinger woonlasten zich in de jaren 2025 en 2027 tussen de 85 en 83% van de gemiddelde woonlasten in Nederland (hebben) bedragen. Conclusie: de lokale woonlasten liggen in Harlingen op een laag niveau. Omdat de rioolheffing 100% en de afvalstoffenheffing nagenoeg kostendekkend is, is de ruimte binnen de belastingcapaciteit, naast de mogelijkheden om de OZB te verhogen, beperkt.

Algemene conclusie financiële positie

Harlingen beschikt nog over een behoorlijk reservevermogen, maar deze neemt wel af. De vrij besteedbare investeringsruimte en structurele exploitatieruimte is vrijwel uitgeput.

De ambities uit het bestuursakkoord zijn verwerkt in een begroting die voor 2027 en 2030 structureel sluitend is. Voor de jaren 2028 en 2029 laat de meerjarenraming structurele tekorten zien.

Dit betekent dat bij de volgende kadernota en begrotingsronde opnieuw keuzes nodig zijn om het financieel perspectief structureel te verbeteren.

C. ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding

Deze paragraaf gaat over beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. De bruikbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte worden voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige kapitaalgoederen zoals wegen, openbare verlichting, rioleringen, water, groenvoorzieningen en gebouwen. Voor het beheer en onderhoud zijn beheerplannen in het leven geroepen.

Beheer en onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze paragraaf heeft als doel inzicht te geven in de stand van zaken en de financiële dekking van de beheerplannen.

Onderstaande tabellen geven een indicatief overzicht van de soorten kapitaalgoederen:

Wegen, fiets- en voetpaden, bermen

In oktober 2024 het beheerplan Wegen vastgesteld. Deze gaat over de periode 2025 – 2029. Dit beheerplan geeft handvaten om de wegen in goede staat te houden. Ieder jaar worden daarnaast alle wegen geïnspecteerd door middel van een visuele inspectie. Uit de wegeninspectie volgt het jaarlijkse onderhoudsprogramma van de wegen.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zwaar belaste weg	m2	0
Gemiddeld belaste weg	m2	114.349
Licht belaste weg	m2	144.137
Weg in woongebied	m2	556.974
Weg in verblijfsgebied	m2	261.081
Fietspaden	m2	83.985
Eilandparkeren	m2	34.307
Totaal wegen	m2	1.194.833
Abri's	st.	6

Openbare verlichting

In oktober 2024 is het beheerplan Openbare Verlichting vastgesteld. Deze gaat over de periode 2025 - 2029. Het beheerplan geeft handvaten voor het inrichten en onderhouden van de openbare verlichting. Het dagelijks onderhoud van de openbare verlichting verloopt via de Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân. Deze lasten zijn volledig opgenomen in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Lichtmasten	st.	3.490
Armaturen	st.	3.669

Parkeerautomaten

In Harlingen en Midlum betaal je parkeergeld voor het parkeren in de openbare ruimte. Hiervoor is het onder andere noodzakelijk dat mensen kunnen betalen bij een werkende parkeerautomaat. In het 'Beheerplan parkeerautomaten 2025-2039' staat beschreven hoe we de komende jaren de kwaliteit en bruikbaarheid van onze parkeerautomaten waarborgen. De financiële gevolgen hiervan zijn verwerkt in de programmabegroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Aantal
Parkeerautomaten	St.	56

Riolering

Het beheer en onderhoud van de rioleringen vinden plaats op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028. De lasten worden volledig gedekt uit de heffing van de rioolrechten.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Vrijvervalriolering	km	154
Persleiding	km	23
Duikers	m	3.105
Rioolgemalen	st.	19
Pompunits buitengebied (minigemalen)	st.	63
Poldergemalen	st.	5
Bergbezinkbassins	st.	5
Straatkolken	st.	8.396

Het beheer en onderhoud van de rioleringen vond plaats op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028.

Damwanden binnenwater

De gemeenteraad heeft najaar 2024 het geactualiseerde beheerplan Kades en walbeschoeiing voor de periode 2025-2040 vastgesteld. Dit is de leidraad voor het onderhoud van de diverse kades en walbeschoeiingen in het binnenwater van onze gemeente. Het plan is gebaseerd op een kwaliteitsniveau basis, met als kenmerken heel, betrouwbaar veilig en functioneel. Doel is om de technische levensduur van de constructie te maximaliseren op basis van sober en doelmatig beheer.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zandstrand	m ²	25.000
Zeehavensteigers	m	1.430
Betonkade Nieuwe Willemshaven	m	400
Havendammen	3	3.100
Damwanden, staal buitenwaterkering	m	2.650
Damwanden, hout buitenwaterkering	m	299
Damwanden, staal binnenwaterkering	m	282
Damwanden, hout binnenwaterkering	m	5.912
Gemetselde kades	m	809
Betonnen damwanden	m	262

Infrastructuur maatschappelijke havens

De Port of Harlingen is verantwoordelijk voor het civieltechnisch beheer en onderhoud van de gemeentelijke havens Noorderhaven, Zuiderhaven, Oude Buitenhaven, Dok, Vluchthaven en Willemshaven. Hiervoor is een beheerplan opgesteld, het Meerjaren Onderhoudsplan 2024-2043 (MJOP).

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Houten damwand	m	440
Stalen damwand	m	2.493
Gemetselde kade	m	132
Betonkade	m	414
Stalen steigers	m	230
Houten steigers	m	665
Talud	m	65

Openbaar groen

Het beheer en onderhoud vindt plaats op basis van de hoeveelheden uit het groenbeheerprogramma. De lasten zijn verwerkt in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bomen	St.	7.540
Cultuurbeplanting	m ²	104.237
Gazon en ruigte	m ²	944.128
Bosplantsoen	m ²	126.299
Sport- en trapvelden *	m ²	10.690
Openbaar groen	ha	118,5

De hoeveelheid groen is met circa 2 ha toegenomen door de aanleg van nieuwe groenvakken en door de actualisatie van het beheerprogramma.

**Dit betreft de speeltuinen en kleinere trapveldjes. De grote voetbal- en kaatsvelden (en ook sommige ijsbanen) staan nog niet in het systeem. Hieraan wordt nog gewerkt. Dit geldt eveneens voor het openbaar groen.*

Baggeren binnenwateren

De gemeentelijke wateren achter de sluis worden onderhouden conform het in 2024 geactualiseerde baggerplan voor de jaren 2025 t/m 2040. De binnenwateren zijn verdeeld in een aantal categorieën en per categorie is aangegeven in welke mate de gemeente een beheer en/of onderhoudstaak heeft. Het baggerplan geeft inzicht in de jaarlijkse beheers- en baggeropgave van de gemeente Harlingen gedurende deze periode.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Binnenwater	m ²	369.315

Bruggen en duikers

Het beheerplan bruggen en duikers is 2024 geactualiseerd voor de periode 2025-2040. Het beheerplan is de leidraad voor het beheer van deze gemeentelijke bruggen en duikers. Het onderhoud is gebaseerd op het kwaliteitsniveau Basis en kenmerkt zich door termen als heel betrouwbaar veilig en functioneel. Met dit beheerplan worden objecten onderhouden op een sobere en doelmatige wijze, dus zo lang mogelijke levensduur tegen een zo laag mogelijke kosten.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bruggen en duikers	st.	64

Gemeentelijke gebouwen en sportinventaris

De gemeente Harlingen heeft ongeveer 53 gebouwen en complexen (modern en monumentaal) in eigendom. De gebouwen verkeren nu bijna allemaal in een redelijke goede staat van onderhoud.

In 2024 is het beheerplan gebouwen geactualiseerd voor de periode 2025-2040.

Het kwaliteitsniveau van de voorgestelde maatregelen kenmerkt zich door de termen SOBER, FUNCTIONEEL en DOELMATIG. Het doel van de onderhoudsmaatregelen is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de gebouwen zo lang mogelijk te maken.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Gemeentelijke gebouwen	st.	41
Schoolgebouwen	st.	7
Sportaccommodaties	st.	6

Dekking beheerplannen

Op grond van door de raad vastgestelde beheerplannen zijn voorzieningen ingesteld voor de uitvoering van de daarin opgenomen activiteiten. Voor de jaren 2027 tot en met 2030 zijn de volgende onttrekkingen aan de voorzieningen geraamd.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Bruggen	177.000	164.000	249.000	274.000
Damwanden (zoet)	43.000	25.000	14.000	35.000
Baggerspecie (zoet)	177.000	458.000	16.000	48.000
Gemeentelijke gebouwen	1.386.000	437.000	370.000	1.030.000
Totaal	1.783.000	1.084.000	649.000	1.387.000

De lasten en onttrekkingen zijn gebaseerd op de door de raad vastgestelde beheerplannen. Op basis van de actuele beheerplannen is geen sprake van achterstallig onderhoud. De beschikbare budgetten en voorzieningen zijn wel toereikend om het vastgestelde kwaliteitsniveau gedurende de planperiode te realiseren.

D. FINANCIERING

Algemeen

De financieringsparagraaf (treasuryparagraaf) is samen met het financieringsstatuut (treasury-statuut), dat bij wijziging van de Gemeentewet verplicht is geworden, en de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden), die vanaf 1 januari 2001 van kracht is geworden en per 1 januari 2009 is gewijzigd, een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van “treasury”.

Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In het treasurystatuut van de gemeente Harlingen, dat in december 2009 door de raad is vastgesteld, zijn de uitgangspunten, de doelstellingen en de beleidsmatige en organisatorische kaders (inclusief toezicht op de uitvoering van treasury) bepaald.

De financierings- en beleggingsactiviteiten van de gemeente Harlingen vinden plaats binnen het formele kader van het treasurystatuut. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de financieringsparagraaf van de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschillenanalyse tussen de plannen en de uitkomsten.

Risicobeheer

Het treasurybeleid van onze gemeente is er op gericht binnen de financiële mogelijkheden een zo optimaal mogelijk rendement te verkrijgen dan wel de lasten zo veel mogelijk te reduceren. Hierbij moeten de risico's zo goed mogelijk worden beheerst. De waarde van financiële activa dient zo weinig mogelijk gevoelig te zijn voor marktbewegingen.

Renterisico's

Kasgeldlimiet

Jaarlijks wordt de kasgeldlimiet berekend. Dit is een percentage van de totale begroting (8,50%). De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld.

De berekening voor de kasgeldlimiet voor de begroting 2027 is als volgt:

Begrotingstotaal	92.940.118
Het door de minister vastgestelde percentage	8,50%
Kasgeldlimiet	7.899.910

Renterisiconorm

In de Wet Fido is een norm gegeven voor de omvang van het renterisico. Onder renterisico wordt verstaan de gevoeligheid van de financiële positie van de organisatie voor renteschommelingen.

De renterisiconorm is een percentage van het begrotingstotaal.

De uitkomst hiervan mag niet overschreden worden, zodat er een spreiding van de opgenomen leningen, looptijden en renteaanpassingsdata en eventueel hieruit voortvloeiende rentewijzigingen, ontstaat.

In de volgende tabel wordt het renterisico in relatie tot de norm aangegeven
Renterisiconorm 2027

(bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2027	2028	2029	2030
1	Renteherzieningen	-	-	-	-
2	Aflossingen	5.000	5.000	5.000	5.000
3	<i>Renterisico (1+2)</i>	5.000	5.000	5.000	5.000
4	<i>Renterisiconorm</i>	18.588	18.608	19.341	19.381
(5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	13.588	13.608	14.341	14.381
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
(4a)	Begrotingstotaal	92.940	93.042	96.705	96.907
(4b)	Percentage	20%	20%	20%	20%
	<i>Renterisiconorm (4) = (4a x 4b/100)</i>	18.588	18.608	19.341	19.381

De gemeente heeft per 1 januari 2027 vijf leningen voor in totaal € 41.666.666. Hierbij is sprake van totaalfinanciering. Dit betekent dat leningen niet worden gekoppeld aan een specifiek project c.q. investering maar dat de totale financieringsbehoefte centraal wordt bekeken.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze gemeente binnen de renterisiconorm blijft.

De marktrente voor langlopende geldleningen bedraagt nu 3,82% (20 jarige lineaire lening). De rente voor rood staan in rekening-courant bedraagt 4,75%. Bij het besluit om een nieuwe lening aan te trekken speelt de kasgeldlimiet, het verschil in percentage tussen lang en kort geld en de verwachting van de renteontwikkeling op langere termijn een rol.

Over de investeringen is op basis van het geraamde renteomslag-percentage (0,9968 %) rente berekend.

Kredietrisico's

In onderstaand overzicht wordt het kredietrisico op de verstrekte gelden per 1 januari 2027 weergegeven, alsmede de bedragen volgens de begroting 2027-2030.

(bedragen x € 1.000)

Uitzettingen	2027	2028	2029	2030
Leningen verenigingen/ stichtingen	327	313	298	283
Deelnemingen	3.919	3.919	3.919	3.919
Hypothecaire geldleningen ambtenaren	75	14	14	14
Totaal	4.322	4.246	4.231	4.216

Bij het uitzetten van middelen zijn in ieder geval twee aspecten in het geding. Dit zijn een voldoende kredietwaardigheid van de tegenpartij en een beperkt marktrisico van de uitzetting.

Financieringspositie

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten en investeringen wordt uitgegaan van integrale financiering. Dit wil zeggen dat gekeken wordt naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente. Door de langere looptijd van diverse projecten betekent dit niet dat per direct het tekort moet worden geleend. Dit betreft een indicatie van de financieringsbehoefte in de komende jaren.

De berekening van de kapitaalbehoefte per 1 januari 2027 is als volgt:

Totaal geïnvesteerd vermogen	106.332.220
Reserves en voorzieningen	42.331.541
Aangetrokken geldleningen	41.666.666
	83.998.207
Financieringstekort	22.334.013

Het berekende financieringstekort is een balansmatige indicatie en leidt niet automatisch per 1 januari 2027 tot eenzelfde externe leenbehoefte. Het moment en de omvang van nieuwe financiering worden bepaald aan de hand van de actuele liquiditeitsprognose, de voortgang van investeringen, de kasgeldlimiet, de renteontwikkeling en de bestaande leningenportefeuille. Materiële wijzigingen in de financieringsbehoefte worden meegenomen in de daarvoor geëigende P&C-documenten.

Beheersen EMU-saldo lokale overheden

Het overheidssaldo of EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. In het Verdrag van Maastricht is vastgelegd dat de lidstaten elk half jaar de gegevens over het saldo van hun overheid moeten rapporteren aan de Europese Commissie. Hierbij is bepaald dat een tekort niet meer dan 3 procent van het bruto binnenlands product (bbp) mag bedragen. In samenhang met deze tekortgrens voor de gehele overheid zijn in Nederland afspraken gemaakt over een macronorm voor het tekort van de gemeenten, provincies en waterschappen tezamen.

De rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en de UvW. In het bestuurlijk overleg van 23 maart 2023 is overeenstemming bereikt tussen het Rijk en de koepelorganisaties van de decentrale overheden VNG, IPO en UvW over het gezamenlijke aandeel van de decentrale overheden in het EMU-tekort.

Na overleg tussen het Rijk en de koepelorganisaties van de decentrale overheden VNG, IPO en UvW is besloten om het EMU-tekort norm voor 2027 voor de periode 2027-2030 vast te stellen op -0,5 procent van het bruto binnenlands product (BBP). Deze macro EMU-norm wordt onderverdeeld voor medeoverheden. Voor de gemeenten betekent dit dat het aandeel voor de gemeenten gezamenlijk wordt vastgesteld op -0,34 procent van het bruto binnenlands product.

het EMU-saldo wordt als volgt berekend (bedragen x € 1.000):	2026	2027	2028
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan / onttrekking uit reserves	-1.448	-2.305	-3.121
<i>Mutaties die het EMU-tekort verkleinen:</i>			
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	-3.488	-3.724	-3.650
Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.314	1.161	1.161
Baten uit bijdragen van andere overheden			
Opbrengsten uit verkoop van grond (tegen verkoopprijs)			
<i>Mutaties die het EMU-tekort vergroten:</i>			
Investeringen in materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	5.659	4.726	1.563
Aankoop grond, bouw- en woonrijpmaken e.d.			
Betalingen ten laste van de voorzieningen	-1.505	-2.160	-3.820
Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die niet vallen onder één van de andere genoemde posten			
Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
EMU-saldo gemeente Harlingen	532	-2.302	-7.867

Het EMU-saldo laat in de planperiode een wisselend beeld zien. Voor 2026 wordt een beperkt positief saldo van € 0,5 miljoen geraamd. Voor 2027 en 2028 ontstaat een negatief EMU-saldo van respectievelijk € 2,3 miljoen en € 7,8 miljoen. De ontwikkeling van het EMU-saldo wordt met name beïnvloed door investeringen, het exploitatieresultaat en betalingen ten laste van voorzieningen. Het negatieve EMU-saldo in 2028 hangt in belangrijke mate samen met hogere kasuitgaven vanuit voorzieningen en is daarmee voornamelijk het gevolg van

het tijdstip waarop uitgaven plaatsvinden. Het EMU-saldo is geen maatstaf voor het begrotingsevenwicht of de financiële gezondheid van de gemeente, maar maakt onderdeel uit van de landelijke verantwoording van de gezamenlijke overheidsschuld en het overheidstekort.

Geprognosticeerde balans 2027-2030

(Bedragen x 1.000)

Activa	ultimo 25	ultimo 26	ultimo 27	ultimo 28	ultimo 29	ultimo 30
Vaste activa						
(Im)materiele vaste activa	92.549	95.278	99.281	95.760	94.317	94.213
Financiële vaste activa	4.416	4.431	4.246	4.231	4.216	4.216
Totaal vaste activa	96.965	99.709	103.527	99.991	98.533	98.429
Vlottende activa						
Voorraden	970	913	431	431	431	431
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	9.241	7.266	9.241	9.241	9.241	9.241
Liquide middelen	28	179	28	28	28	28
Overlopende activa	2.402	1.190	2.402	2.402	2.402	2.402
Totaal vlottende activa	12.642	9.548	12.102	12.102	12.102	12.102
Totaal activa	109.607	109.257	115.629	112.093	110.635	110.531
Passiva	ultimo 25	ultimo 26	ultimo 27	ultimo 28	ultimo 29	ultimo 30
Vaste passiva						
Eigen vermogen	48.017	38.176	35.892	32.841	30.453	28.359
Voorzieningen	6.281	6.020	5.021	2.362	2.809	2.514
Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	35.667	54.905	55.074	57.248	57.731	60.016
Totaal vaste passiva	89.965	99.101	95.987	92.451	90.993	90.889
Vlottende passiva						
Vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	10.059	2.246	10.059	10.059	10.059	10.059
Overlopende passiva	9.583	7.910	9.583	9.583	9.583	9.583
Totaal vlottende passiva	19.642	10.156	19.642	19.642	19.642	19.642
Totaal passiva	109.607	109.257	115.629	112.093	110.635	110.531

Externe ontwikkelingen

Schatkistbankieren

De Wet schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën buiten de schatkist van het Rijk aanhouden. Voor Harlingen is dit zogenaamde drempelbedrag in 2026 bepaald op € 1.726.965 voor automatische afroaming.

Dit drempelbedrag wordt berekend aan de hand van het begrotingstotaal van de gemeente.

Voor elk kwartaal moet aangetoond worden dat de gemeente de drempelwaarde niet heeft overschreden. Met de BNG is afgesproken dat zij dagelijks het meerdere boven het drempelbedrag stort op de rekening van het rijk. Gelet op deze afspraak is er voldoende waarborg dat de gemeente het drempelbedrag niet overschrijdt.

Algemene uitkering

Voor de ontwikkelingen m.b.t. de algemene uitkering wordt verwezen naar de tekst in de aanbiedingsbrief.

Economisch beeld volgens Centraal Plan Bureau

De Concept MEV 2027 schetst een beeld van een Nederlandse economie die ondanks internationale spanningen blijft groeien. Oorlogen in Oekraïne en het Midden-Oosten, hogere energieprijzen en handelsbelemmeringen zorgen wel voor onzekerheid, maar hebben de economische groei tot nu toe niet stilgezet. Ook de groeiende investeringen in kunstmatige intelligentie (AI) ondersteunen de wereldeconomie en daarmee ook Nederland.

Voor Nederland verwacht het CPB dat de economie in 2026 en 2027 blijft groeien. Bedrijven exporteren nog steeds veel, vooral in sectoren die profiteren van de vraag naar chiptechnologie. Ook consumenten blijven geld uitgeven, mede doordat de lonen stijgen. Daarnaast investeert de overheid meer, onder andere in defensie. Tegelijkertijd blijft de inflatie hoger dan eerder werd verwacht. Dat komt vooral door de gestegen prijzen van energie en brandstoffen als gevolg van internationale conflicten. Hoewel de prijsstijgingen in 2027 iets afnemen, blijven huishoudens de gevolgen daarvan nog merken.

De lonen stijgen de komende jaren harder dan de prijzen. Daardoor gaan werknemers er gemiddeld nog steeds op vooruit in koopkracht van hun loon. De arbeidsmarkt blijft redelijk sterk, al neemt de krapte wat af en loopt de werkloosheid licht op.

Voor huishoudens is het beeld minder positief. Ondanks de loonstijging verwacht het CPB dat de koopkracht van een gemiddeld huishouden in 2027 licht daalt. Dit komt vooral doordat mensen meer belasting gaan betalen. Maatregelen zoals het Noodfonds Energie en extra ondersteuning voor gezinnen met kinderen verzachten dit effect enigszins.

Per saldo is de verwachting dat Nederland economisch gezien redelijk goed blijft presteren, maar dat huishoudens door hogere belastingen en aanhoudend hoge prijzen minder van die economische groei zullen merken dan in voorgaande jaren.

Macro-economisch beeld

Basisraming	2025	2026	2027
Bruto binnenlands product-groei (% groei)	1,6	1,4	1,2
Werkloosheid (% beroepsbevolking)	3,9	3,9	4,0
Koopkracht	1,0	0,6	-0,3
Inflatie (hcip, %)	3,0	3,0	2,6
Personen in armoede (niveau in %)	3,0	2,6	2,7
EMU-saldo (%bbp)	-1,6	-2,8	-2,1
EMU-schuld (%bbp)	44,7	46,1	46,5

Bron: CPB -concept MEV (augustus 2026).

E. BEDRIJFSVOERING

Inleiding

Onder bedrijfsvoering verstaan we alle activiteiten die richting geven aan de organisatie. Ze zorgen ervoor dat iedereen weet wat de plannen zijn in een bepaalde periode, welke kwaliteit we nastreven bij de uitvoering en dat we de uitvoering van plannen bijstellen als dat noodzakelijk is. Deze paragraaf geeft inzicht in de aspecten van de bedrijfsvoering die in 2027 van belang zijn en/of specifieke aandacht verdienen.

Opleiden en ontwikkelen

Door te investeren in de ontwikkeling en de vitaliteit van medewerkers versterken we de kwaliteit van onze dienstverlening, verminderen we het risico op verzuim en blijven we een aantrekkelijke werkgever.

Samen Harlingen

Binnen Samen Harlingen blijven we inzetten op een sterke organisatie, met professionele medewerkers en een gezonde basis. Met de introductie van de gesprekkencyclus '*Het goede gesprek*' is de medewerker meer zelf aan zet en ligt de focus sterker op ontwikkeling, eigenaarschap en het voeren van een continue dialoog tussen medewerker en leidinggevende. Hiermee sluiten we beter aan bij de behoefte aan maatwerk en stimuleren we medewerkers om actief regie te nemen op hun eigen loopbaan en ontwikkeling.

Deze aanpak draagt bij aan een organisatiecultuur waarin leren, reflecteren en ontwikkelen centraal staan. Dit ondersteunt de professionele groei van medewerkers en versterkt ook de kwaliteit en wendbaarheid van de organisatie als geheel. Dit sluit rechtstreeks aan op onze strategische doelen om een aantrekkelijke werkgever te zijn, de kwaliteit van dienstverlening te versterken en als organisatie wendbaar en toekomstbestendig te blijven.

Na evaluatie van *Het Goede Gesprek* willen we gesprekscyclus verder versterken als instrument voor ontwikkeling, eigenaarschap en duurzame inzetbaarheid.

Vitaliteit

Met het oog op vitaliteit hebben we in ons opleidings- en ontwikkelaanbod specifieke aandacht voor mentale gezondheid en duurzame inzetbaarheid. We hebben een gezondheidscheck uitgevoerd onder medewerkers. Hieruit komt naar voren dat er verschillen bestaan tussen teams in de benodigde inzet en vitaliteit. Organisatiebreed zien we dat de benodigde inzet niet overal gelijk is. We ondersteunen medewerkers hierin met aandacht voor werk-privébalans, ontwikkelmogelijkheden en preventieve interventies.

De uitkomsten van de gezondheidscheck worden benut om gerichte maatregelen per team te treffen en de ondersteuning verder te verbeteren.

Indicator ziekteverzuim

Indicator	2023	2024	2025
Ziekteverzuim 15–24 jaar	–	–	0,30%
Ziekteverzuim 25–35 jaar	2,21%	3,44%	4,57%
Ziekteverzuim 35–45 jaar	3,63%	2,01%	7,10%
Ziekteverzuim 45–55 jaar	4,66%	5,86%	5,2%
Ziekteverzuim onder 55-plussers	9,63%	8,36%	5,79%
Gemiddeld ziekteverzuim	5,52%	5,48%	5,6%

Toelichting

Het gemiddelde ziekteverzuim bedroeg in 2025 5,6%. Daarmee blijft het verzuim binnen de gemeente lager dan het gemiddelde binnen de gemeentelijke sector. Wel is zichtbaar dat het verzuim zich steeds minder gelijkmatig over de organisatie verspreidt en zich vaker concentreert binnen een beperkt aantal teams. Met name langdurig verzuim vraagt hierbij aandacht.

Om beter inzicht te krijgen in de achterliggende oorzaken is een verdiepend extern onderzoek gestart. De uitkomsten hiervan gebruiken we om gerichte maatregelen te treffen. Tegelijkertijd blijven preventie, begeleiding en aandacht voor werkdruk en vitaliteit belangrijke onderdelen van het verzuimbeleid.

Privacy

In 2027 ligt de nadruk op de verdere implementatie en consistente toepassing van de eerder ingerichte privacyprocessen. De aandacht verschuift daarbij naar het borgen van een uniforme werkwijze binnen de organisatie. De Functionaris Gegevensbescherming wordt nauw betrokken bij nieuwe initiatieven en verwerkingen en bij het toetsen of de organisatie vastgestelde maatregelen uit Data Protection Impact Assessments daadwerkelijk en aantoonbaar naleeft.

We werken aan het vergroten van bewustwording en het versterken van eigenaarschap binnen de verschillende organisatieonderdelen zodat gegevensbescherming structureel wordt geïntegreerd in beleid, uitvoering en besluitvorming. Het toezicht ontwikkelt zich verder naar gerichte monitoring van naleving en het tijdig signaleren van risico's. Ten aanzien van de Wet politiegegevens ligt de nadruk op het bestendigen van de implementatie. Daarbij geven we opvolging aan eerdere auditbevindingen. Deze vertalen we naar structurele verbeteringen in processen en interne beheersmaatregelen.

Juridisch specialisme

Civiel recht

In het verleden is de gemeente meerdere keren verwikkeld geraakt in kostbare civielrechtelijke procedures. Deze procedures zijn inmiddels afgerond door middel van rechterlijke uitspraken.

Op dit moment loopt nog een schadestaatprocedure waarbij het draait om de gestelde schadeplichtigheid van de gemeente en een derde partij. In maart van 2025 heeft de rechtbank Noord-Nederland in dit geding vonnis gewezen waarbij de schadevordering geheel is afgewezen c.q. de gemeente in het gelijk is gesteld. De tegenpartij is veroordeeld tot vergoeding van de gemeentelijke proceskosten. Tegen dit vonnis is hoger beroep ingesteld bij het gerechtshof.

Voor het overige is er momenteel een civiele procedures aanhangig die mogelijk tot kosten voor de gemeente leiden. Desondanks zullen naar verwachting de juridische kosten het komende jaar afnemen. Uiteraard kan niet worden uitgesloten dat zich het komende (begrotings)jaar nieuwe procedures zullen voordoen.

Publiekrecht

Qua organisatie van team Juridische Zaken is de verwachting dat de kosten voor inhuur derden verder zullen afnemen. De functie van VTH-jurist is inmiddels structureel ingevuld, waardoor er geen periodieke kosten voor externe ondersteuning worden gemaakt.

Er is een flinke slag gemaakt in het actualiseren van de gemeentelijke regelgeving. In 2027 gaan we hiermee verder zodat alle regelgeving actueel en toepasbaar is in de hedendaagse praktijk. Verder gaat onze aandacht vooral naar de juridische kwaliteit van onze processen en het vooraf adviseren bij beleids- en uitvoeringsvraagstukken. Dit voorkomt dat we achteraf juridische problematiek moeten oplossen. Dit werkt efficiënter en effectiever.

We verwachten in 2027 dat de aantallen bezwaarschriften, beroepen en hoger beroepen vergelijkbaar blijven met voorgaande jaren.

Inkoop en aanbesteden

De inkoopadviseur wordt steeds beter gevonden binnen de organisatie. Dit blijkt uit het toenemende aantal gemelde inkoopacties. Ook voor 2027 wordt een groot aantal inkooptrajecten verwacht. De verwachting is tevens dat er steeds vaker contact gezocht wordt voor vraagstukken op het gebied van ICT-inkoop.

De samenwerking tussen de inkoopadviseur en concern control wordt verder versterkt. Gezamenlijk trekken ze op bij het uitvoeren van de rechtmatigheidstoets. Daarnaast worden, naar aanleiding van de spendanalyse, ook in 2027, gesprekken gevoerd met teamleiders over bevindingen en verbeterpunten.

Informatiebeveiliging

Sinds de inwerkingtreding van de Nederlandse Cyberbeveiligingswet werkt de gemeente Harlingen aan het structureel versterken van haar digitale weerbaarheid. Als organisatie moet de gemeente voldoen aan de wettelijke zorgplicht en meldplicht voor cyberbeveiligingsincidenten. In 2027 ligt de nadruk op het verder borgen en doorontwikkelen van de maatregelen die in voorgaande jaren zijn geïmplementeerd. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) blijft daarbij het normatieve kader voor de inrichting en beheersing van informatiebeveiliging binnen gemeentelijke processen, systemen en dienstverlening.

Belangrijke stappen zijn gezet in het professionaliseren van de informatievoorziening, de inrichting van governance en risicobeheersing en de implementatie van de Cyberbeveiligingswet. In 2027 ligt het accent op het verder verhogen van de volwassenheid van de informatiebeveiligingsorganisatie, het versterken van de monitoring en verantwoording en het aantoonbaar voldoen aan wet- en regelgeving. Daarnaast blijven we investeren in bewustwording, weerbaarheid en het beheersen van risico's in de samenwerking met leveranciers en ketenpartners.

F. VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is de raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente over door derden uit te voeren processen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Dat zijn deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Een bestuurlijk belang heeft de gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft. Hieronder wordt verstaan dat namens de gemeente een burgemeester, wethouder, raadslid of ambtenaar de volgende functie(s) vervult bij een derde rechtspersoon:
lid van het Algemeen Bestuur
lid van het Dagelijks Bestuur

Een financieel belang heeft de gemeente indien de middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De gemeente Harlingen heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en overige samenwerking-verbanden. Voor maar een gedeelte van deze verbonden partijen geldt dat zij een rol spelen in de beleidsvoering van de gemeente. In andere gevallen is de participatie van de verbonden partijen historisch gegroeid. Hieronder zijn de verbonden partijen van de gemeente opgenomen.

De verbonden partijen

A. Publiekrechtelijke partijen

- Werkvoorzieningschap Fryslân-West (Empatec)
- Welstandszorg Hûs en Hiem
- Sociaal Domein Fryslân
- Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân
- Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân
- De Marrekrite
- Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

B. Privaatrechtelijke partijen

- Bank Nederlandse Gemeenten
- N.V. Port of Harlingen
- Omrin (Afvalsturing Friesland en Fryslân Miljeu)
- Openbare Verlichting en Energie Fryslân (OVEF)

Kerngegevens

Hieronder worden kort een aantal van de verbonden partijen uitvoeriger besproken vanwege het belang dat de gemeente bij deze partijen heeft. Hierbij besteden we aandacht aan de doelstelling, de activiteiten, het financiële en bestuurlijke belang, het eigen- en vreemd vermogen en het resultaat van de verbonden partij.

A. Publiekrechtelijke partijen

Naam	Werkvoorzieningsschap Fryslân-West (Empatec)
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Sneek
Doel:	Het op bedrijfsmatige verantwoorde wijze doen uitvoeren van taken van en voor de deelnemende gemeenten op het terrein van gesubsidieerde arbeid. Dit gebeurt via de NV Empatec
Activiteiten:	Bieden van werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden
Financieel belang:	Bijdrage per werknemer afkomstig uit gemeente
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur.
Gemeentelijke bijdrage 2027:	€ 2.128.349
Gemeentelijke bijdrage 2028:	€ 2.102.877
Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 2.092.946
Gemeentelijke bijdrage 2030:	€ 2.064.887
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 10.865.000
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025 : € 1.571.000
Resultaat 2025:	Voordelig saldo: € 333.000

Naam	Welstandszorg Hûs en Hiem
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland.
Activiteiten:	Adviseren van de 18 gemeenten in het kader van de Woningwet, Monumentenwet en de Monumentenverordening.
Financieel belang:	De Welstandszorg Hûs en Hiem wordt gefinancierd middels een adviesbijdrage per aangevraagd advies.
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur. Wethouder de Jong is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur.
Gemeentelijke bijdrage 2027:	€ 60.000
Gemeentelijke bijdrage 2028:	€ 60.000
Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 60.000
Gemeentelijke bijdrage 2030:	€ 60.000
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 491.417
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: € 411.761
Resultaat 2025:	Voordelig saldo: € 119.462

Naam	Sociaal Domein Fryslân
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling (centrumregeling)
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Activiteiten:	Het verzorgen van de regionale samenwerking en ondersteuning bij de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van jeugdhulp, Wmo en participatie, waaronder beleidsvoorbereiding, inkoop, contractmanagement, financieel beheer en cliëntenbeheer
Financieel belang:	De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de jeugdwet.
Bestuurlijk belang:	Wethouder de Jong heeft vanuit zijn functie de portefeuille de portefeuille Wmo, wethouder Schoute de portefeuilles jeugd, middelen en Financiën.
Gemeentelijke bijdrage 2027:	n.v.t. (zijn opgenomen in de begroting van de dienst SoZaWe)
Gemeentelijke bijdrage 2028:	idem
Gemeentelijke bijdrage 2029:	idem
Gemeentelijke bijdrage 2030:	idem
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: n.v.t.
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: n.v.t.
Resultaat 2025:	N.v.t.

Naam	Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Franeke
Doel:	Het op bedrijfsmatige wijze (doen) uitvoeren van taken van de 4 deelnemende gemeenten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid.
Activiteiten:	Uitvoering van de P-wet, Wmo (prestatievelden huishoudelijke verzorging en voorzieningen gehandicapten), Jeugdwet, Wet Inburgering en overige wetten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid waarvan de uitvoering aan de gemeentebesturen al dan niet in medebewind is opgedragen.
Financieel belang:	De dienst SoZaWe Noardwest Fryslân wordt als volgt gefinancierd: 30% naar rato van het inwoneraantal en 70% naar rato van het aantal uitkeringsgerechtigden/Wmo-clënten.
Bestuurlijk belang:	Wethouder Schoute is lid van het bestuurlijk overleg
Gemeentelijke bijdrage 2027:	€ 28.285.182
Gemeentelijke bijdrage 2028:	€ 28.993.787
Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 30.088.141
Gemeentelijke bijdrage 2030:	€ 31.261.630
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 667.038
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: € 11.664.815
Resultaat 2025:	Nihil

Naam	Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Activiteiten:	Per 1 januari 2007 zijn de Brandweer Fryslân en GGD/GHOR Fryslân gefuseerd tot de hulpverleningsdienst Fryslân. Daarmee is de verplichte bestuurlijke integratie in het kader van de vorming van de veiligheidsregio's tussen de regionale brandweer en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) gerealiseerd.
Financieel belang:	Jaarlijkse bijdrage.
Bestuurlijk belang:	Burgemeester Sjerps is vanuit haar functie lid van het Algemeen Bestuur. Wethouder de Jong is lid van de bestuurscommissie gezondheid evenals lid van de agendacommissie Gezondheid en burgemeester Sjerps is lid van de bestuurscommissie Veiligheid.
Gemeentelijke bijdrage 2027:	€ 2.184.943
Gemeentelijke bijdrage 2028:	€ 2.313.562
Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 2.421.536
Gemeentelijke bijdrage 2030:	€ 2.505.540
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 12.125.246
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: € 83.064.695
Resultaat 2025:	Voordelig saldo: € 3.483.463

Naam	De Marrekrite
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	De gemeenschappelijke belangen van de deelnemers te behartigen op het gebied van een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de watersport en waterrecreatie, dit met inachtneming van de belangen van natuur en landschap.
Activiteiten:	Beheer en onderhoud aanlegvoorzieningen.
Financieel belang:	Jaarlijkse bijdrage.
Bestuurlijk belang:	Per deelnemende gemeente 1 lid in het Algemeen Bestuur. Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur.
Gemeentelijke bijdrage 2027:	€ 10.910
Gemeentelijke bijdrage 2028:	€ 11.237
Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 11.575
Gemeentelijke bijdrage 2030:	€ 11.922
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 4.134.826
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: € 8.343.240
Resultaat 2025:	Voordelig saldo: € 157.245

Naam	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	Het inzetten op een betere en veilige leefomgeving in Fryslân. Hiervoor voeren ze een aantal taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving uit die voorheen werden uitgevoerd door overige partijen (rijk, provincie, gemeenten, waterschappen, brandweer).
Activiteiten:	Verlenen van vergunningen, houden van toezicht, handhaving en advisering op het gebied van licht, geluid, trillingen, bodem, energie, externe veiligheid en juridische zaken.
Financieel belang:	Aandelen en naar rato van afname diensten.
Bestuurlijk belang:	Stemrecht naar rato van de aandelen. Wethouder Sijtsma is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur
Gemeentelijke bijdrage 2027:	€ 660.095
Gemeentelijke bijdrage 2028:	€ 660.095
Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 660.095
Gemeentelijke bijdrage 2030:	€ 660.095
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 243.182
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: € 4.597.685
Resultaat 2025:	Nadelig saldo: € 467.822

B. Privaatrechtelijke partijen

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten
Vorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Den Haag
Doel:	De uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden.
Activiteiten:	Verlenen van bancaire diensten.
Financieel belang:	31.200 aandelen à € 2,50 nominaal.
Bestuurlijk belang:	Stemrecht naar rato aandelenbezit.
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 4.863 miljoen
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: € 110.701 miljoen
Resultaat 2025:	Nettowinst: € 172 miljoen

Naam	N.V. Port of Harlingen
Vorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Harlingen
Doel:	Het beheren, ontwikkelen en exploiteren van havens te Harlingen met bijbehorende haventerreinen.
Activiteiten:	Exploitatie van de haven, zoals het ontwikkelen, aanleggen en beheren van de haveninfrastructuur en haven suprastructuur. Het verzorgen van de logistieke dienstverlening voor de afhandeling van goederenstromen.
Financieel belang:	100%
Bestuurlijk belang:	100% aandeelhouder. wethouder de Jong is de vertegenwoordiger namens de aandeelhouder.
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 5.438.150
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: € 8.400.396
Resultaat 2025:	Voordelig saldo: € 743.892

Naam	Afvalsturing Fryslân / Fryslân Miljeu (Omrin)
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Heerenveen
Doel:	Het verwijderen en voorkomen van het Friese afval in alle Friese gemeenten conform de voorgeschreven milieudoelstellingen en dat tegen zo laag mogelijke kosten.
Activiteiten:	Afvoeren en verwerken van afval.
Financieel belang:	Aandelen.
Bestuurlijk belang:	Stemrecht naar rato van de aandelen. Wethouder Sijsma is vertegenwoordiger namens de gemeente als aandeelhouder.
	<i>Afvalsturing Fryslân</i>
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 84.068.000
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: € 131.702.000
Resultaat 2025:	Voordelig saldo: € 2.530.000
	<i>NV Fryslân Miljeu</i>
Eigen vermogen:	Ultimo 2025: € 15.605.000
Vreemd vermogen:	Ultimo 2025: € 40.629.000
Resultaat 2025:	Voordelig saldo: € 2.322.000

Naam	Openbare Verlichting & Energie Fryslân (OVEF)
Vorm:	Coöperatie
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	Is een organisatie die de inkoop van energie en de verduurzaming verzorgt voor leden en afnemers. Verder beheren ze de data die uit de energiemeters komt en adviseren ze de leden en afnemers hierover. Op het gebied van openbare verlichting kopen ze het beheer en onderhoud van een kleine 100.000 lichtmasten in. Ook verzorgen ze het beheer van de publieke laadpalen in Friesland. De uitvoering van het beleid is verdeeld over de diensten Openbare Verlichting (OVL), Energie en Laadinfra.
Financieel belang:	Afname van diensten.
Bestuurlijk belang:	Wethouder Sijsma is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur, burgemeester Sjerps is lid van de Raad van Commissarissen.
Eigen vermogen:	Niet beschikbaar omdat de jaarrekening niet openbaar toegankelijk is.
Vreemd vermogen:	Idem
Resultaat 2025:	Idem

G. GRONDBELEID

Algemeen

Grondbeleid is beleid dat de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening ondersteunt. Het grondbeleid streeft naar het creëren van ruimte voor verschillende functies zoals wonen, infrastructuur, welzijn, zorg, bedrijventerreinen, detailhandel, natuur en recreatie door het ondersteunen of oppakken van concrete ontwikkelinitiatieven.

Het gemeentelijk grondbeleid is één van de belangrijkste instrumenten om bestuurlijke doelen op het gebied van ruimtelijke beleidsopgaven te realiseren. De financiële impact van grondbeleid is groot. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

In 2027 zal de nota grondbeleid 2024-2027 worden geactualiseerd voor de periode 2028-2031. In die actualisatie zullen de grote gemeentelijke opgaven op het gebied van o.a. de woningmarkt, bedrijvigheid en toerisme en recreatie voor de komende jaren inzichtelijk worden gemaakt en zal een vertaling worden gemaakt in een geactualiseerde nota grondbeleid.

In de huidige nota grondbeleid wordt als uitgangspunt gehanteerd dat de gemeente een situationeel grondbeleid voert. Dit wil zeggen dat op basis van afwegingscriteria per gebieds- of locatieontwikkeling bepaald wordt welke grondbeleidsstrategie en -instrumenten de gemeente wil inzetten.

Voor het jaar 2027 zijn de geformuleerde beleidsuitgangspunten van de nota grondbeleid 2024-2027 nog van toepassing.

Doel grondbeleid

Bij de vaststelling van de nota grondbeleid in 2024 zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De gemeente past een situationeel grondbeleid toe waarbij op basis van een vastgesteld afwegingskader wordt bepaald welke ontwikkelingsstrategie wordt gevolgd;
- Hoofddregel daarin is dat kostenverhaal primair op vrijwillige basis, voorafgaand aan de vaststelling van het omgevingsplan en verlening van de vergunning, plaatsvindt via een anterieure overeenkomst (privaatrechtelijk);

- De gemeente wil het instrument van financiële bijdrage inzetten voor het realiseren van sociale en betaalbare (huur)woningen.

Focus 2027

Verwerven vastgoed

Grootschalige grond- en vastgoed verwervingen worden voor het jaar 2027 niet voorzien. Mochten er strategische grondposities of vastgoed beschikbaar komen, dan zal de gemeenteraad tijdig worden meegenomen in een eventueel verwervingstraject.

Gronduitgifte

Voor wat betreft de grondposities die de afgelopen jaren zijn aangekocht zal de focus blijven liggen op het maken en uitvoeren van plannen voor een passende invulling van deze locaties. De Willemshaven en de gebiedsontwikkeling Westerzeedijk blijven prioriteit houden. De locatie Kanaalweg 108/110 (voormalige houthandel Almenum) is aan de prioriteitenlijst toegevoegd.

Het uitbreidingsplan Ludinga en het inbreidingsplan De Veste zijn lopende exploitaties voor wat betreft woningbouw. Verkoop hiervan geschiedt via de projectontwikkelaars. Daarnaast zal in 2027 nader onderzocht worden in hoeverre nieuwe locaties voor woningbouw kunnen worden toegevoegd.

Op bedrijventerrein Oostpoort nog een beperkt aantal bouwrijpe bedrijfskavels beschikbaar. Streven is om deze zo spoedig mogelijk te verkopen.

Afstoten vastgoed

Voor leegstaande en leegkomende gemeentelijke gebouwen wordt gezocht naar de beste herbestemmingsvorm en/of worden panden gesloopt of verkocht met inachtneming van de beleidsuitgangspunten.

Verkoop erfpachtgrond

De gemeente had van oudsher relatief veel gronden onder woningen in de woonwijken van Harlingen in erfpacht uitgegeven. In 2025 en 2026 zijn meerdere rechten van erfpacht onder woningen door de zittende erfpachters afgekocht. Gelet op de gefaseerde einddata van de verschillende rechten van erfpacht is de verwachting dat in 2027 erfpachters mondjesmaat zullen overgaan tot afkoop van het recht van erfpacht.

Uitvoering grondbeleid

Sinds een aantal jaren ligt de nadruk van het ontwikkelen van woningbouwlocaties op inbreiding en herbestemming van gronden boven uitbreiding. Gelet op de toegenomen vraag naar woningbouwlocaties lijkt een wat soepeler benadering van uitbreidingsplannen ("een straatje erbij") mogelijk.

Wanneer deze, te ontwikkelen, locaties niet in eigendom zijn van de gemeente zal de gemeente vanuit een meer faciliterende rol samenwerking met de eigenaar worden gezocht. In de nota grondbeleid is vastgelegd op welke wijze alsdan kostenverhaal plaatsvindt.

In de afgelopen jaren heeft de gemeente Harlingen diverse grondposities verworven als mogelijke ontwikkellocaties. Dit zijn over het algemeen herbestemmings- en/of inbreidingslocaties. Daar waar de gemeente eigenaar is van de grond, bestaat de mogelijkheid (en ligt het soms ook voor de hand) om de ontwikkeling daarvan in eigen hand te nemen. Hier zal de rol van de gemeente meer actief zijn. De ontwikkeling van het Willemshavengebied, Westerzeedijkgebied en de locatie Kanaalweg zijn daar voorbeelden van.

Risico's in de grondexploitatie

Als algemene risico's in de grondexploitaties kunnen worden genoemd:

- conjunctuur- en renterisico's waardoor de vraag naar bouwgrond in kan zakken en renteverliezen kunnen ontstaan;
- verandering in woon- en werkvoorkeuren en behoeftes tussen het tijdstip van tot stand komen van het plan en het moment van aanbieden van de bouwgrond waardoor het product niet meer aansluit op de vraag;
- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankooprijzen;
- milieurisico's;
- planschadeclaims.
- het wellicht niet kunnen komen tot volledig kostenverhaal in geval van particuliere exploitaties.
- hogere prijsstijgingen en lagere opbrengststijgingen dan voorzien in de exploitatie-berekeningen.
- Archeologie;
- Politieke besluitvorming;
- Capaciteit.

Materiele vaste activa (MVA gronden en terreinen)

Harlingen heeft diverse percelen grond in voorraad met het oog op het ontwikkelen van toekomstige bestemmingsplannen, te weten:

	Oppervlakte	Boekwaarde op 1 januari 2027	Boekwaarde op 31 december 2027
Het terrein Westerzeedijk	71.970 m2	€ 359.850	€ 359.850
De locatie Kanaalweg 108-110	14.789 m2	€ 1.525.000	€ 1.525.000
Overig (diversen, verspreid in gemeente)	89.593 m2	€ 95.806	€ 95.806
Totaal	176.352 m2	€ 1.980.656	€ 1.980.656

Toelichting:

Het terrein Westerzeedijk

Deze gronden staan op de balans voor € 5 per m2. Dit gebied wordt in de komende jaren verder ontwikkeld. Bij verkoop van deze gronden zal de boekwaarde worden afgeboekt.

Locatie Kanaalweg 108-110.

Deze locatie staat op de balans voor 103,12 per m². Dit gebied wordt in 2027 en 2028 verder ontwikkeld.

Overig

Het betreffen hier diverse percelen, verspreid over de gemeente, met een totale oppervlakte van bijna 9 hectare. Ze hebben nog een boekwaarde van € 95.806 (€ 1,07 per m2).

Deze grond is gedeeltelijk verpacht (geraamde opbrengst € 2.233).

Erfpachtgronden

De boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden bedraagt in 2027 € 13.712.000.

Het betreft hier gronden uit oude grondexploitaties voor woningbouw (€ 7.000) en voor bedrijfsterreinen (€ 13.705.000), die niet zijn verkocht, maar in erfpacht zijn uitgegeven.

De jaarlijkse rentekosten van deze erfpachtgronden in 2027 zijn geraamd op € 136.780. De jaarlijkse opbrengst erfpachtcanon is geraamd op € 504.000.

In 2026 is het recht van erfpacht met betrekking tot de Noorder- en Zuiderhaven overgenomen door de gemeente waardoor de beide havens qua volledig eigendom en exploitatie bij de gemeente gekomen zijn.

Grondexploitaties, onderhanden werken

Er zijn momenteel geen gemeentelijke grondexploitaties. Er loopt nog een particuliere grondexploitatie, nl. het realiseren van de nieuwbouwwijk Ludinga.

Ludinga

In 2004 is gestart met de ontwikkeling van dit uitleggegebied voor woningbouw ten zuidoosten van Harlingen. Dit wordt gedaan door de projectontwikkelaar Ludinga Vastgoed BV.

De binnen dit uitleggegebied in eigendom van de gemeente Harlingen zijnde gronden zijn per 1 januari 2002 voor € 4,2 miljoen verkocht aan Ludinga Vastgoed BV. Levering en betaling vinden plaats op het moment van levering door Ludinga Vastgoed BV van gronden in bouwrijpe staat aan de nieuwe bewoners. Voor het nog niet door Ludinga Vastgoed BV voldane gedeelte van deze koopsom ontvangt de gemeente een rentevergoeding vanaf 1 januari 2002. Totaal is sinds 2005 172.690 m² geleverd aan eindgebruikers. Dit is 73 % van de geraamde totale hoeveelheid aan Ludinga Vastgoed te leveren grond (24 hectare).

Financiële overzicht Ludinga:

Geraamde boekwaarde op 1 januari 2027:	€ 431.164
Lasten 2027:	0
Baten 2027:	p.m.
Geraamde boekwaarde op 31 december 2027:	€ 431.164

Grondexploitatie, reserves en voorzieningen

Voor grondexploitaties, waarvoor op basis van een geactualiseerde exploitatieopzet een verlies wordt geprognosticeerd, wordt een voorziening aangehouden. Uitgangspunt hierbij is een behoedzame raming van de opbrengsten.

Op dit moment zijn er geen voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties.

H. INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Aanleiding

Het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) op gemeenten en waterschappen is een wettelijke taak van de provincie. De provincie ziet erop toe dat gemeenten hun wettelijke medebewindstaken in overeenstemming met wet- en regelgeving uitvoeren.

De provincie Fryslân werkt met een vorm van risicogericht maatwerktoezicht. Daarbij staan de dialoog, signaleren en beheersen van risico's centraal. Hier hoort bij dat provincie en gemeenten op verschillende tafels al met elkaar in gesprek zijn. Het uitgangspunt is dat gemeenten primair zelf verantwoordelijk zijn voor een goede uitvoering van hun wettelijke taken en voor de horizontale verantwoording daarover.

Ontwikkeling en uitvoering IBT

De provincie is bezig met het vormgeven van maatwerktoezicht. Het IBT is daarmee in ontwikkeling. Het toezicht wordt zoveel mogelijk afgestemd op de situatie en risico's van de individuele gemeente. Hoewel de provincie daarbij gebruik kan maken van beschikbare toezichtinformatie, themaonderzoeken en gesprekken met de gemeente, is op voorhand niet altijd duidelijk tot hoeveel inzet dit zal leiden. Waar de uitvoering van wettelijke taken op orde is, kan het toezicht terughoudend blijven. Wanneer risico's of tekortkomingen worden gesignaleerd, kan de provincie het toezicht intensiveren en afspraken maken over verbetering.

I. OPENBAARHEID (WOO)

Wet open overheid

De Wet open overheid (hierna: Woo) regelt het recht van burgers op publieke informatie en bevordert de vindbaarheid, toegankelijkheid en archivering van overheidsinformatie. De Woo hanteert als uitgangspunt: alles is openbaar, tenzij. De Woo verplicht overheden om actief informatie openbaar te maken en verzoeken om informatie snel en in overleg met de verzoeker af te handelen. Het (verder) op orde brengen en houden van de informatiehuishouding is hierbij essentieel.

In 2026 wordt de Woo geëvalueerd. De uitkomsten van de evaluatie worden in 2027 verwacht.

Actief openbaar maken van informatie

De informatie categorieën voor actieve openbaarmaking worden waarschijnlijk in 2027 versneld ingevoerd. Dit houdt in dat we de overige informatie categorieën in 2027 openbaar gaan maken. De voorbereidingen hiertoe zijn reeds getroffen.

Passief openbaar maken van informatie

Het aantal Woo-verzoeken wat wordt ingediend is ook voor 2027 moeilijk in te schatten. Het proactief openbaar maken van informatie kan leiden tot een afname van het aantal Woo-verzoek. Aan de andere kant kan, gezien de landelijke trend, een lichte stijging van het aantal verzoeken worden verwacht. In 2027 verwachten we ongeveer 20 tot 25 Woo-verzoeken af te handelen. Sommige hiervan zijn complex en tijdrovend. Het tijdig afhandelen van deze verzoeken vinden we belangrijk. Daar waar nodig voeren we verbeteringen door in ons Woo-werkproces.

Informatiehuishouding verder op orde

Het op orde hebben en houden van de informatiehuishouding is een randvoorwaarden voor het (actief) openbaar maken van informatie. Het verder verbeteren van de informatiehuishouding binnen onze organisatie is een continue proces, waar ook in 2027 verder aan gewerkt wordt. Denk hierbij aan digitale informatie die duurzaam vindbaar en uitwisselbaar ontsloten en gearchiveerd kan worden.

FINANCIELE BEGROTING

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Lasten				
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Verkeersveiligheidscampagne voor wijken en dorpen	10.000			
3b Pilot (late trein Harlingen-Leeuwarden)	40.000			
4. Economie				
4a Expeditie Harlingen		100.000	100.000	
4b Procesbegeleider regionale samenwerking	62.000			
6. Sport, cultuur en recreatie				
6a Recreatieplas vml terrein de Koemen			750.000	750.000
6b Stimuleringspas jongeren 12-16 jaar	200.000	30.000	30.000	
6c Omroep Zilt	10.000			
6d Jonge Makersfonds	10.000	10.000	10.000	
6e Aanleg bos		72.000		
7. Sociaal domein				
7a Evaluatie de Dienst	50.000			
8. Volksgezondheid en milieu				
8a Duurzaamheid, circulariteit	100.000	200.000	200.000	
8b Behoud functies Frisius en Noorderbreedte	200.000			
9. Volkshuisvesting, R.O. en Stedelijke vernieuwing				
9a Opknappen Oosterpark		500.000	500.000	1.000.000
9b Onderzoek vastgoedbeheer	150.000			
Subtotaal incidentele lasten (beleidswensen nieuw)	832.000	912.000	1.590.000	1.750.000
Subtotaal incidentele lasten beleidswensen oud (incl. reserves)	2.468.803	818.152	356.752	423.221
Totaal incidentele lasten	3.300.803	1.730.152	1.946.752	2.173.221

Baten				
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	10.000			
3b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	40.000			
4. Economie				
4a Bijdrage van de algemene investeringsreserve		100.000	100.000	
4b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	62.000			
6. Sport, cultuur en recreatie				
6a Bijdrage van de algemene investeringsreserve			750.000	750.000
6b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	200.000	30.000	30.000	
6c Bijdrage van de algemene investeringsreserve	10.000			
6d Bijdrage van de algemene investeringsreserve	10.000	10.000	10.000	
6e Bijdrage van de algemene investeringsreserve		72.000		
7. Sociaal domein				
7a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	50.000			
8. Volksgezondheid en milieu				
8a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	100.000	200.000	200.000	
8b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	200.000			
9. Volkshuisvesting, R.O. en Stedelijke vernieuwing				
9a Bijdrage van de algemene investeringsreserve		500.000	500.000	1.000.000
9b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	150.000			
Subtotaal incidentele baten (beleidswensen)	832.000	912.000	1.590.000	1.750.000

Incidentele baten reserves				
1. Bestuur en ondersteuning				
Reserve verkoop havenkantoor	14.036	10.036	6.036	3.505
Reserve sociaal domein	844.803			
Algemene investeringsreserve	272.539			
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
Reserve beheerplannen monumentenstichting	155.445	155.445	155.445	155.445
Algemene investeringsreserve	312.000	212.000		
Reserve beheerplannen bruggen/damwanden	195.271	195.271	195.271	195.271
5. Onderwijs				
Algemene investeringsreserve	12.500			
6. Sport, cultuur en recreatie				
Reserve onderhoud zandstrand		69.000		69.000
Algemene investeringsreserve	363.900	32.400		
7. Sociaal domein				
Reserve GALA	19.000			
Algemene investeringsreserve	91.309	56.000		
8. Volksgezondheid en milieu				
Algemene investeringsreserve	88.000	88.000		
9. Volkshuisvesting, R.O. en Stedelijke vernieuwing				
Algemene investeringsreserve	100.000			
Subtotaal incidentele baten reserves	2.468.803	818.152	356.752	423.221
Totaal incidentele baten	3.300.803	1.730.152	1.946.752	2.173.221
Saldo	0	0	0	0

Lasten

3a Verkeersveiligheidscampagne voor wijken en dorpen

Jaarlijks ontvangt de gemeente meldingen over te hard rijden, van inwoners, wijk- en dorpsverenigingen en tijdens o.a. schouwen. De gemeente is verantwoordelijk voor een verkeersveilige inrichting van wegen. Dankzij investeringen zijn de afgelopen jaren diverse infrastructurele maatregelen getroffen. Deze lossen echter niet alle overlastmeldingen op, ook omdat het gedrag van weggebruikers een belangrijke rol speelt. De gemeente sluit aan op de bewustwordingscampagne van de gemeente Súdwest-Fryslân om weggebruikers te attenderen op hun snelheid. Hierbij sluit de gemeente aan. De kosten bestaan met name uit de aanschaf van het materiaal en het verwerken van het gemeentelogo op de campagnematerialen.

3b Pilot (late trein Harlingen-Leeuwarden)

Gezamenlijk met de gemeente Waadhoeke wordt ingezet op een pilot voor een extra, late zaterdagavondtrein tussen Leeuwarden en Harlingen Haven, als aanvulling op de bestaande concessie. Het doel is verbeteren van de bereikbaarheid en het versterken van sociale en economische participatie.

4a Expeditie Harlingen

Voor de tijdelijke voortzetting en verdere uitwerking van Expeditie Harlingen is in 2028 en 2029 jaarlijks € 100.000 beschikbaar. In deze periode wordt onderzocht of en op welke wijze het initiatief na 2029 kan worden voortgezet. Centraal staat de mogelijke ontwikkeling van een slechtweervoorziening die het maritieme verhaal van Harlingen beleefbaar maakt en als uitvalsbasis kan dienen voor het aanbod in de stad en de havens.

De middelen voor 2028 en 2029 hebben een incidenteel karakter en geven uitsluitend dekking voor de tijdelijke voortzetting en uitwerking in deze jaren. Een voorstel voor voortzetting na 2029 wordt, inclusief de inhoudelijke evaluatie, organisatievorm, structurele lasten, dekking en uitvoeringscapaciteit, afzonderlijk aan de raad voorgelegd.

4b Procesbegeleider regionale samenwerking

De samenwerkingsverbanden zoals de regiodeal en de NPVR zijn van wezenlijk belang voor de regio, de leefbaarheid en het voorzieningenniveau binnen gemeente Harlingen. De regiodeal heeft reeds aan veel Harlinger

projecten een financiële impuls gegeven. De gehele organisatie van deze samenwerkingsverbanden vraagt personele capaciteit voor coördinatie, interne afstemming, advisering, voorbereiding van besluitvorming. Om hiervoor tijdelijk in te voorzien wordt voor 2027 een procesbegeleider aangesteld.

6a Recreatieplas vml. terrein de Koemen

De recreatieplas op het Koementerrein moet verder ontwikkeld worden. Deze plas kan bijdragen aan recreatie, verblijfskwaliteit en de aantrekkelijkheid van Harlingen voor inwoners en bezoekers. In deze bestuursperiode worden de ruimtelijke, financiële en technische randvoorwaarden uitgewerkt, zodat een onderbouwde bestuurlijke keuze kan worden gemaakt over het vervolg.

6b Stimuleringspas jongeren 12-16 jaar

Om de maatschappelijke participatie van jongeren te bevorderen is het principe van een stimuleringspas (bijv. een jongerenpas) in het leven geroepen voor een periode van 2 jaar. Deze pas biedt jongeren een tegoed van € 200 om deel te nemen aan sportieve, culturele of andere activiteiten.

6c Omroep Zilt

Omroep Zilt ontvangt extra financiering vanuit het Rijk voor het aanstellen van professionele verslaggevers c.q. journalisten. De rijksbijdrage die de gemeente via VNG voor de streekomroep ontvangt is niet toereikend voor de huidige exploitatiekosten, die door de groei van het personele bestand sterk zijn toegenomen.

De financiering voor lokale omroepen zou vanaf 2027 overgenomen worden door het Rijk. Dit is door landelijke besluitvorming uitgesteld naar 1 januari 2028. Voor het kalenderjaar 2027 wordt daarom opnieuw een aanvullend bedrag van €10.000 gevraagd om de kosten van het onderhoud en behoud van de studio in Harlingen te financieren.

6d Jonge Makersfonds

Voor het Jonge Makersfonds wordt in de periode 2027 tot en met 2029 jaarlijks € 10.000 beschikbaar gesteld. Het fonds is bedoeld om in deze afgebakende periode culturele initiatieven van jonge makers en talenten in Harlingen te stimuleren. Aanvragen worden beoordeeld aan de hand van vooraf vastgestelde criteria, waaronder vernieuwing en maatschappelijke meerwaarde.

De regeling heeft vooralsnog een tijdelijk karakter en eindigt financieel na 2029.

In 2029 wordt de werking van het fonds geëvalueerd. Eventuele voortzetting vanaf 2030 vraagt een afzonderlijk raadsbesluit, waarbij ook de structurele dekking wordt betrokken.

6e Aanleg bos

Het betreft hier een verkenning van de locatie tussen de N31 en Byniastate en partners voor nieuwe bosaanplant. Er wordt contact gezocht met provinciale natuurorganisaties en grondeigenaren om kansen voor bosontwikkeling in beeld te brengen. In deze fase wordt de inzet beperkt tot het faciliteren van initiatieven en verkennen van subsidiemogelijkheden, gezien de verkennende status en afhankelijkheid van externe financiering. Als er concrete mogelijkheden ontstaan (bijvoorbeeld via een natuur- of klimaatfonds van het Rijk), zal dit leiden tot een voorstel aan de raad.

7a Evaluatie de Dienst

Gezamenlijk met de partnergemeenten (Waadhoeke, Vlieland, Terschelling) is afgesproken een evaluatie van De Dienst te laten uitvoeren door een onafhankelijk onderzoeksbureau. Het doel is om inzicht te krijgen in de effectiviteit, de taakverdeling, het mandaat en de kwaliteit van de samenwerking. De evaluatie onderzoekt optimaal welke taken het beste lokaal door de gemeente Harlingen zelf kunnen worden uitgevoerd en welke taken juist gebundeld of gezamenlijk blijven via De Dienst.

8a. Duurzaamheid, circulariteit

Voor de periode 2027 tot en met 2029 wordt een tijdelijk uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld van € 100.000 in 2027 en € 200.000 in zowel 2028 als 2029. Het budget is bestemd voor afgebakende projecten en implementatieactiviteiten waarmee duurzaamheid, circulariteit, klimaatadaptatie, mobiliteit en vergroening sterker worden betrokken bij gemeentelijke beleidsvelden en projecten. Per activiteit wordt vooraf bepaald welk resultaat wordt beoogd, wat de looptijd is, welk deel door derden wordt gefinancierd en of na afloop structurele uitvoerings- of beheerkosten ontstaan. Het budget mag niet worden ingezet voor structurele formatie of andere blijvende verplichtingen, tenzij de raad daarvoor afzonderlijk structurele middelen beschikbaar stelt. Eventuele structurele financiële gevolgen vanaf 2030 worden voorafgaand aan besluitvorming afzonderlijk aan de raad voorgelegd.

8b. Behoud functies Frisius en Noorderbreedte

De voorgenomen herontwikkeling van het terrein van zorgvoorzieningen (locatie Frisius/Noorderbreedte) maakt onderdeel uit van een bredere gebiedsontwikkeling in het gebied Pollendam/Achlumerdijk. Beide zorgaanbieders gaan door wijzigingen in de zorgsector de huidige locaties herontwikkelen. Noorderbreedte heeft aangegeven dat zij nieuw gaan bouwen, op een andere locatie dan de huidige. Binnen nu en vier jaar wil Noorderbreedte gebruik kunnen maken van de nieuwbouw. De gemeente moet in deze haar rol bepalen: faciliterend, ruimte en planologisch mogelijk maken dan wel actief, grondposities en investeringen. Diverse scenario's zijn denkbaar met elk verschillende financiële gevolgen. De bestuurlijke keuze ligt in het kiezen van een ontwikkelrichting en de rol van de gemeente bij de toekomst van dit zorglocatiegebied.

9a Opknappen Oosterpark

Voor de integrale aanpak van Oosterpark is in de begroting een incidenteel budget opgenomen van € 500.000 in 2028, € 500.000 in 2029 en € 1.000.000 in 2030. De aanpak richt zich op de samenhang tussen leefbaarheid, woonkwaliteit, openbare ruimte en sociale samenhang.

De opgenomen bedragen vormen een financieel kader voor de voorbereiding en gefaseerde uitvoering. Voordat tot uitvoering wordt overgegaan, wordt een uitgewerkt programmaplan aan de raad voorgelegd. Daarin worden het ambitieniveau, de maatregelen, de fasering, de rol van woningcorporaties en andere partners, de verdeling tussen investerings- en exploitatielasten, de mogelijkheden voor cofinanciering en de structurele beheerlasten inzichtelijk gemaakt.

Voor uitgaven die op grond van het BBV moeten worden geactiveerd, wordt een investeringskrediet met bijbehorende kapitaallasten opgenomen. De incidentele middelen leiden niet automatisch tot structurele uitvoerings-, beheer- of onderhoudslasten. Dergelijke gevolgen worden afzonderlijk in het raadsvoorstel betrokken.

9b Onderzoek vastgoedbeheer

De gemeente onderzoekt de mogelijkheden om tot een goed vastgoedbeheer te komen. De huidige situatie, de nul-optie, is een optie. Dit onderzoek is ingegeven door de behoefte aan mogelijke verdere professionalisering en doorontwikkeling van risicobeheersing van risicovolle of bedrijfsmatige taken, specifiek op het gebied van vastgoedontwikkeling en -beheer en eventueel sportvoorzieningen. Deze taken

vinden nu veelal binnen de gemeente zelf plaats. Bestuurlijk gezien is de afweging de voordelen van zo'n verzelfstandiging, zoals meer professionaliteit, flexibiliteit en risicospreiding versus de nadelen, de grotere afstand tot democratische controle. Het doel is een optimale mix/organisatievorm te vinden voor gemeentelijk vastgoedbeheer.

Baten

Bijdrage van de algemene investeringsreserve

De geraamde incidentele lasten worden gedekt uit de algemene investeringsreserve. Het gaat hier om een bedrag van € 832.000 aan beschikkingen in 2027, een bedrag aan beschikkingen van € 912.000 in 2028, een bedrag van € 1.590.000 in 2029 en € 1.750.000 in 2030.

OVERZICHT VAN STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN DE RESERVES

Conform artikel 19 lid d, van het Besluit Begroting en Verantwoording dient in de programmabegroting (toelichting meerjarenraming) een overzicht te worden opgenomen van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Veelal gaat het hierbij om beschikkingen over (dekkings)reserves die worden aangehouden voor dekking van afschrijvingen op investeringen.

(bedragen x € 1.000)

Programma	Toevoegingen reserves	Onttrekkingen reserves
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	0	13
Programma 2 Veiligheid	0	0
Programma 3 Verkeer, vervoer en veiligheid		434
Programma 4 Economie	0	0
Programma 5 Onderwijs	1.241	1.046
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	0	231
Programma 7 Sociaal Domein	0	17
Programma 8 Volksgezondheid en milieu	0	0
Programma 9 Volkshuisvesting, RO etc.	0	0
Totaal programma's	1.241	1.741

Toelichting

Ter dekking van afschrijvingen van investeringen waarvoor dekkingsreserves worden aangehouden worden beschikkingen over dekkingsreserves gedaan. De exploitatiekosten (waaronder de kapitaallasten) voor de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Onderwijshuisvesting (IHP) worden jaarlijks gedekt uit de reserve onderwijshuisvesting. Tevens wordt jaarlijks een storting in de reserve onderwijshuisvesting gedaan.

OVERZICHT MUTATIES RESERVES 2027-2030

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Dotaties				
1. Bestuur en ondersteuning				
- Algemene investeringsreserve	844.803	0	0	0
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	185.658	185.658	185.658	185.658
- Reserve beheerplannen bruggen/damwanden	220.000	230.000	240.000	250.000
5. Onderwijs				
- Reserve onderwijshuisvesting	1.240.830	1.256.830	1.272.830	1.288.830
6. Sport, cultuur en recreatie				
- Reserve onderhoud zandstrand	69.000	0	69.000	0
Totaal dotaties	2.560.291	1.672.488	1.767.488	1.724.488
Onttrekkingen				
1. Bestuur en ondersteuning				
- Algemene investeringsreserve	272.539	0	0	0
- Reserve verkoop havenkantoor	14.036	10.036	6.036	3.505
- Dekkingsreserve (cultuurfunctie entrepotgebouw)	12.822	12.822	12.822	12.822
- Reserve sociaal domein	844.803	0	0	0
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
- Algemene investeringsreserve	362.000	212.000	100.000	0
- Dekkingsreserves	433.666	433.666	433.666	433.666
- Reserve beheerplannen bruggen/damwanden	195.271	195.271	195.271	195.271
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	155.445	155.445	155.445	155.445
4. Economie				
- Algemene investeringsreserve	62.000			
5. Onderwijs				
- Algemene investeringsreserve	12.500	0	0	0
- Reserve onderwijshuisvesting	1.045.681	1.045.681	1.045.681	1.045.681

6. Sport, cultuur en recreatie				
- Algemene investeringsreserve	583.900	144.400	790.000	750.000
- Reserve onderhoud zandstrand	0	69.000	0	69.000
- Dekkingsreserves	231.067	231.067	231.067	231.067
7. Sociaal domein				
- Dekkingsreserve (verbouw gebouw C)	17.032	17.032	17.032	17.032
- Reserve GALA	19.000			
- Algemene investeringsreserve	141.309	56.000	0	0
8. Volksgezondheid en milieu				
- Algemene investeringsreserve	388.000	288.000	200.000	0
9. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing				
- Algemene investeringsreserve	250.000	600.000	500.000	1.000.000
Totaal onttrekkingen	5.041.071	3.470.420	3.687.020	3.913.489
Saldo mutaties reserves	2.480.780	1.797.932	1.919.532	2.189.001

*excl. de toevoegingen en onttrekkingen van/aan de algemene investeringsreserve als gevolg van het begrotingssaldo.

MEERJARIG VERLOOPOVERZICHT RESERVES 2027-2030

(Bedragen X € 1.000)

	stort- ingen		onttrek- kingen	stort- ingen		onttrek- kingen	stort- ingen		onttrek- kingen	stort- ingen		onttrek- kingen	stort- ingen		onttrek- kingen	stort- ingen		onttrek- kingen
	1-1-2027			31-12-2027			31-12-2028			31-12-2029			31-12-2030					
Algemene reserve (weerstandsvermogen)	5.000			5.000			5.000			5.000			5.000					
Algemene investeringsreserve *	8.597	1.021	2.072	7.546		2.624	4.922		2.060	2.862	25	1.750	1.137					
	13.597	1.021	2.072	12.546		2.624	9.922		2.060	7.862	25	1.750	6.137					
bestemmingsreserves																		
reserve bovenwijkse voorzieningen Ludinga	108			108			108			108			108					
reserve verkoop havenkantoor	38		14	24		10	14		6	8		4	4					
reserve personeel	1.500			1.500			1.500			1.500			1.500					
reserve wegen	214			214			214			214			214					
reserve afkoop parkeerplaatsen	51			51			51			51			51					
reserve vernieuwing havenwerken	1.285			1.285			1.285			1.285			1.285					
reserve overdracht zeewering Industriehaven	440			440			440			440			440					
reserve Willemshaven	413			413			413			413			413					
reserve maatschappelijke havens	781			781			781			781			781					
reserve beheerplannen monumentenstichting	118	186	155	149	186	155	180	186	155	211	186	155	242					
reserve beheerplannen damwanden zoet/bruggen	1.801	220	195	1.826	230	195	1.861	240	195	1.906	250	195	1.961					
reserve regiodeal	474			474			474			474			474					
reserve kunstgrasveld	33			33			33			33			33					
reserve onderhoud zandstrand	35	69		104			104	69		173			173					
reserve sociaal domein	845		845	0			0			0			0					
reserve Westerzeedijk	271			271			271			271			271					
totaal bestemmingreserves	8.407	475	1.209	7.673	416	360	7.729	495	356	7.868	436	354	7.950					
dekkingsreserves																		
reserve cultuurfunctie entrepotgebouw	179		13	166		13	153		13	140		13	127					
reserve armaturen looproute haven/singels	23		4	19		4	15		4	11		4	7					
reserve fietspad Wijnaldum-Midlum	407		19	388		19	369		19	350		19	331					
reserve vrijliggende fietspaden Stationsweg	385		21	364		21	343		21	322		21	301					
reserve tunnel fietspad Wijnaldum-Midlum	720		36	684		36	648		36	612		36	576					
reserve stadsentree Spoorstraat	77		3	74		3	71		3	68		3	65					
reserve herinrichting Waddenpromenade/looproutes parkeren	1.235		50	1.185		50	1.135		50	1.085		50	1.035					
reserve Winamerdyk	44		2	42		2	40		2	38		2	36					
reserve verkeersmaatregelen Kimswerderweg	93		4	89		4	85		4	81		4	77					
reserve inrichten openbaar gebied Almenum	300		12	288		12	276		12	264		12	252					
reserve bovenplanse infrastructuur Spaansen (bruggen)	808		20	788		20	768		20	748		20	728					
reserve herinrichting voormalige Alditerrein	135		5	130		5	125		5	120		5	115					
reserve herinrichting parkeerterrein Westerzeedijk	224		9	215		9	206		9	197		9	188					
reserve binnenhaven in plan Spaansen	600		15	585		15	570		15	555		15	540					
reserve damwand Blauwe Kop	117		7	110		7	103		7	96		7	89					
reserve damwanden dok en nw willemshaven	461		26	435		26	409		26	383		26	357					
reserve damwand Dokje	577		24	553		24	529		24	505		24	481					
reserve treinwagon Willemshaven	101		13	88		13	75		13	62		13	49					
reserve afmeervoorziening cruisevaart	1.283		37	1.246		37	1.209		37	1.172		37	1.135					
reserve damwand Vluchthaven	1.267		36	1.231		36	1.195		36	1.159		36	1.123					
reserve renovatie damwand Zoutsloot	227		25	202		25	177		25	152		25	127					
reserve damwand en kadevoorzieningen Z-O Singel	55		6	49		6	43		6	37		6	31					
reserve aanlegvoorzieningen Noordoostersingel	2		2	0		2	-2		2	-4		2	-6					
reserve damwand noordergracht	58		5	53		5	48		5	43		5	38					
reserve sanitaire unit Zuidoostersingel	12		12	0		12	-12		12	-24		12	-36					
reserve multifunctioneel gebouw badhuus	921		28	893		28	865		28	837		28	809					
reserve walvoorzieningen VBZH	17		9	8		9	-1		9	-10		9	-19					
reserve aanlegvoorzieningen Sterke Yerke	20		3	17		3	14		3	11		3	8					
reserve 2e ontsluitingsweg Oostpoort 3	442		0	442		0	442		0	442		0	442					
reserve onderwijshuisvesting	3.841	1.241	1.046	4.036	1.257	1.046	4.247	1.273	1.046	4.162	1.289	1.046	4.405					
reserve nieuwbouw zwembad	522		174	348		174	174		174	0		174	-174					
reserve kunstgrasveld Vierkantsdijk	63		8	55		8	47		8	39		8	31					
reserve pupillenveld Oostersportpark	202		14	188		14	174		14	160		14	146					
reserve aankoop pand christoffelsteeg	47		5	42		5	37		5	32		5	27					
reserve vier dijktrappen	163		7	156		7	149		7	142		7	135					
reserve wandelpad Bynia State -Zeehoeve	365		17	348		17	331		17	314		17	297					
reserve recreatieve voorzieningen Westerzeedijk	60		6	54		6	48		6	42		6	36					
reserve gebouw C	119		17	102		17	85		17	68		17	51					
subtotaal dekkingreserves	16.172	1.241	1.740	15.673	1.257	1.740	15.190	1.273	1.740	14.723	1.289	1.740	14.272					
totaal reserves	38.176	2.737	5.021	35.892	1.673	4.724	32.841	1.768	4.156	30.453	1.750	3.844	28.359					

* incl. begrotingssaldi

Programma begroting 2027
gemeente Harlingen

MEERJARIG VERLOOPOVERZICHT VOORZIENINGEN 2027-2030

(X € 1.000)

	stort- 1-1-2027 ingen		ontrek- kingen	stort- 31-12-2027 ingen		ontrek- kingen	stort- 31-12-2028 ingen		ontrek- kingen	stort- 31-12-2029 ingen		ontrek- kingen	31-12-2030
voorzieningen													
Voorziening pensioenen wethouders en oud wethouders	2.843		170	2.673		2.673	0			0			0
Voorziening spaarverlof	660			660			660			660			660
Voorziening RVU	17		17	0			0			0			0
Voorziening damwanden	84	36	43	77	36	25	88	36	14	110	36	35	111
Voorziening baggerspecie	372	218	177	413	218	458	173	218	16	375	218	48	545
Voorziening bruggen	305	250	177	378	250	164	464	250	249	465	250	274	441
Voorziening riolering	259		130	129			129			129			129
Voorziening afvalstoffenheffing	0			0			0			0			0
Voorziening grafrechten	458	85	60	483	85	63	505	85	65	525	85	69	541
Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	994	572	1386	180	572	437	315	572	370	517	572	1030	59
Voorziening dubieuze debiteuren	28			28			28			28			28
totaal voorzieningen	6.020	1.161	2.160	5.021	1.161	3.820	2.362	1.161	714	2.809	1.161	1.456	2.514

RECAPITULATIESTAAT

Programma	Lasten 2027	Baten 2027	Resultaat 2027	Resultaat 2028	Resultaat 2029	Resultaat 2030
Bestuur en ondersteuning	20.908.697	64.353.319	-43.444.622	-42.176.916	-43.713.069	-45.225.939
Veiligheid	2.283.044	179.655	2.103.389	2.229.790	2.292.276	2.343.120
Verkeer, vervoer en waterstaat	10.881.083	8.466.696	2.414.387	3.053.198	2.913.281	2.802.943
Economie	1.335.324	376.500	958.824	915.150	924.407	934.673
Onderwijs	3.007.351	710.714	2.296.637	2.284.137	2.284.137	2.284.137
Sport, cultuur en recreatie	6.937.112	953.031	5.984.081	5.767.217	6.264.537	6.696.765
Sociaal domein	37.908.625	11.822.842	26.085.783	26.164.149	26.568.450	26.868.937
Volksgezondheid en milieu	7.164.578	5.481.661	1.682.917	995.992	946.160	779.985
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.338.214	595.700	1.742.514	2.090.384	1.990.254	2.490.124
Saldo	92.764.028	92.940.118	176.090 V	1.323.101 N	470.433 N	25.255 V

INVESTERINGSPROGRAMMA

Programma / taakveld	Investerings- bedrag	Kapitaallasten			
		2027	2028	2029	2030
Programma 1 Bestuur en ondersteuning					
1.010 Gemeenteraad	49.282		739	6.407	6.358
1.040 Overhead	30.448	5.988	5.938	5.888	5.838
1.080 Overige baten en lasten	185.000	35.460	35.152	34.844	34.536
Programma 3 Verkeer en vervoer					
3.210 Verkeer en vervoer	4.715.514	107.934	333.687	338.805	336.963
Programma 4 Economische promotie					
4.3340 bevordering toerisme	80.000	1.000	10.000	9.920	9.840
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie					
6.520 Sportaccommodaties	58.241	6.597	6.779	8.529	8.460
6.570 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	463.312	54.793	72.910	72.341	71.772
Programma 8 Volksgezondheid en milieu					
8.720 Riolering	645.000	11.042	19.712	31.365	31.239
8.7740 Milieubeheer	92.959	0	0	1.395	12.084
8.750 Begraafplaatsen en crematoria	61.910	4.302	6.265	8.280	8.216
Totaal generaal	6.381.666	227.116	491.182	517.774	525.306

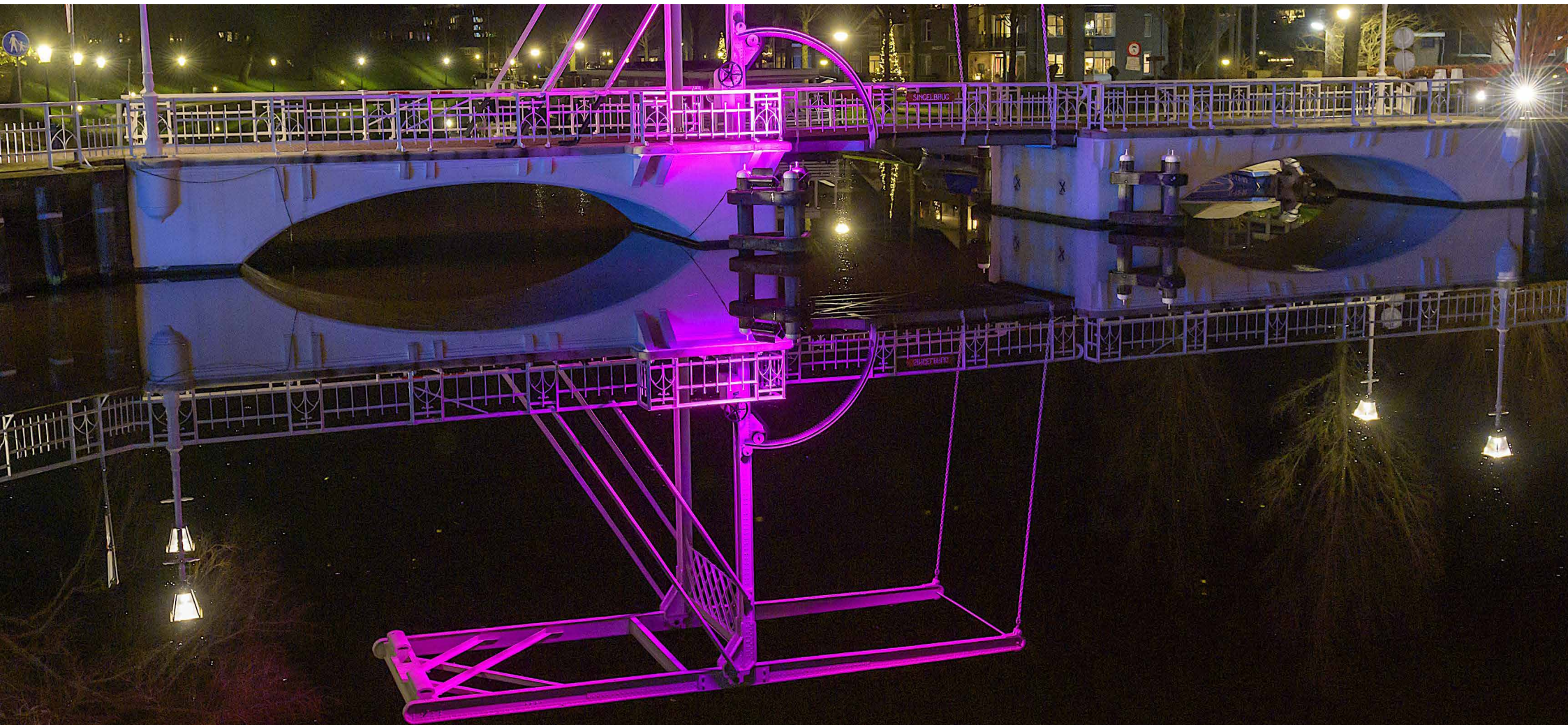
OVERZICHT KOSTEN OVERHEAD

Omschrijving	lasten	baten	saldo 2027	saldo 2028	saldo 2029	saldo 2030
Personeel overhead	7.978.552	0	7.978.552	7.978.552	7.978.552	7.978.552
Human Resource Management	615.806	447.764	168.042	167.986	167.930	167.874
Automatisering / informatisering	1.835.198	0	1.835.198	1.834.917	1.830.526	1.813.525
Bedrijfsvoering	368.730	20.500	348.230	348.230	303.230	303.230
Documentaire informatievoorziening	42.313	0	42.313	42.249	42.185	42.121
Algemene dienstverlening	146.170	0	146.170	146.170	146.170	146.170
Team Omgeving	22.385	0	22.385	22.385	22.385	22.385
Team Buitendienst	41.985	0	41.985	41.985	41.985	41.985
Team projecten en programma's	8.000	0	8.000	8.000	8.000	8.000
Team Communicatie	74.000	0	74.000	74.000	74.000	74.000
Team Openbare werken	219.015	0	219.015	219.015	219.015	219.015
Team Vergunningverlening en handhaving	38.990	0	38.990	38.990	38.990	38.990
Team Gebiedsteam	24.255	0	24.255	24.255	24.255	24.255
Team Beleidsteam	13.525	0	13.525	13.525	13.525	13.525
Bodedienst	90.086	500	89.586	89.586	89.586	89.586
Bestuurszaken / bestuurs- ondersteuning	7.750	0	7.750	7.750	7.750	7.750
Huisvesting binnendienst	756.969	0	756.969	752.653	748.199	743.890
Huisvesting buitendienst	629.912	5.000	624.912	452.373	452.373	452.373
Multifunctioneel gebouw Het Vierkant	434.375	311.782	122.593	121.475	17.762	17.670
Participatiecode	10.000	0	10.000	25.000	25.000	25.000
	13.358.016	785.546	12.572.470	12.409.096	12.251.418	12.229.896

BIJLAGE OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

OVERZICHT GEMEENTELIJKE SUBSIDIES

Subsidie ontvangers	Juridische grondslag	Budget	Programma
Monumentenstichting	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 75.492,00	3
Stichting Toeristisch Informatiepunt Harlingen e.o.	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 52.600,00	4
Stichting Ondernemersfonds Harlingen	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 436.000,00	4
Stichting Pluktuin PlukWad	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 37.700,00	5
Stichting Visserijdagen Harlingen	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 33.000,00	6
Zwemvereniging De Vikings	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 14.565,00	6
Stichting Harlinger IJswegencentrale	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 400,00	6
Stichting Veteranen Harlingen	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 5.000,00	6
Omroep Zilt	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 10.000,00	6
Stichting Openbare Bibliotheken Noord Fryslân	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 15.720,00	6
Stichting Huisvestingbeheer Scouting Harlingen	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 10.917,00	7
Jeugdfonds Sport en Cultuur	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 41.000,00	7
Stichting Leergeld	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 70.000,00	7
Stichting Urgente Noden SUN	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 2.765,00	7
Voedselbank	ASV Begrotingssubsidie, Awb 4:23 3c	€ 6.000,00	7

Baten en lasten per taakveld 2027

nr.	product	lasten	baten	saldi 2027
1.0010	Bestuur	1.744.544	170.067	1.574.477
1.0020	burgerzaken	766.075	388.500	377.575
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	523.718	589.322	-65.604
1.0040	overhead	13.358.016	785.546	12.572.470
1.0050	treasury	47.384	733.313	-685.929
1.0061	OZB woningen	189.909	2.432.400	-2.242.491
1.0062	OZB niet-woningen	113.954	3.418.100	-3.304.146
1.0063	parkeerbelasting	18.474	100.000	-81.526
1.0064	belastingen overig	56.027	144.000	-87.973
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	50.551.000	-50.551.000
1.0080	overige baten en lasten	582.305	0	592.305
1.0090	vennootschapsbelasting	948.000	0	948.000
1.0100	mutaties reserves	2.560.291	5.041.071	-2.480.780
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.426.321	41.000	1.385.321
2.1120	openbare orde en veiligheid	856.723	138.655	718.068
3.2210	verkeer en vervoer	4.726.635	79.845	4.646.790
3.2220	parkeren	2.687.498	7.395.500	-4.708.002
3.2230	recreatieve havens	1.114.578	427.101	687.477
3.2240	economische havens en waterwegen	2.352.372	564.250	1.788.122
4.3310	economische ontwikkeling	329.401	0	329.401
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	529.837	3.000	526.837
4.3340	economische promotie	476.086	373.500	102.586
5.4410	openbaar basisonderwijs	35.231	0	35.231
5.4420	onderwijshuisvesting	1.065.558	138.206	927.352
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.906.562	572.508	1.334.054
6.5510	sportbeleid en activering	338.878	0	338.878
6.5520	sportaccommodaties	2.088.747	788.448	1.300.299
6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	745.722	79.844	665.878

6.5540	musea	569.508	41.500	528.008
6.5550	cultureel erfgoed	202.698	0	202.698
6.5560	media	586.631	43.239	543.392
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.404.928	0	2.404.928
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	2.145.753	1.239.094	906.659
7.6621	toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	1.874.682	0	1.874.682
7.6622	toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	1.050.358	0	1.050.358
7.6623	toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	228.700	50.000	178.700
7.6630	inkomensregelingen	12.693.674	10.080.666	2.613.008
7.6640	wsw en beschut werk	2.743.509	0	2.743.509
7.6650	arbeidsparticipatie	980.506	0	980.506
7.6660	hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.332.210	59.239	1.272.971
7.6671.1	huishoudelijke hulp (Wmo)	2.957.705	185.010	2.772.695
7.6671.2	begeleiding (Wmo)	1.561.876	0	1.561.876
7.6671.3	dagbesteding (Wmo)	474.327	0	474.327
7.6671.4	overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0
7.6675.1	jeugdhulp ambulant lokaal	432.451	0	432.451
7.6675.2	jeugdhulp ambulant regionaal	4.691.428	0	4.691.428
7.6675.3	jeugdhulp ambulant landelijk	127.651	0	127.651
7.6676.1	jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0
7.6676.2	jeugdhulp met verblijf regionaal	2.613.986	0	2.613.986
7.6676.3	jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0
7.6679.1	PGB Wmo	128.397	0	128.397
7.6679.2	PGB jeugd	18.564	0	18.564
7.6681.1	beschermde wonen (Wmo)	811.327	208.833	602.494
7.6681.2	maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	294.758	0	294.758
7.6682.1	jeugdbescherming	291.437	0	291.437
7.6682.2	jeugdreclassering	145.794	0	145.794
7.6691.1	coördinatie en beleid Wmo	202.146	0	202.146
7.6692.1	coördinatie en beleid jeugd	107.386	0	107.386

8.7710	volksgezondheid	1.747.050	251.516	1.495.534
8.7720	riolering	1.300.815	2.212.800	-911.985
8.7730	afval	2.257.461	2.820.000	-562.539
8.7740	milieubeheer	1.579.815	7.000	1.572.815
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	279.437	190.345	89.092
9.8810	ruimte en leefomgeving	659.179	0	659.179
9.8820	grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0
9.8830	wonen en bouwen	1.679.035	595.700	1.083.335

Saldo	2027	92.764.028	92.940.118	176.090
--------------	-------------	-------------------	-------------------	----------------

Saldo: Toevoeging aan de algemene investeringsreserve 176.090

Baten en lasten per taakveld 2028

nr.	product	lasten	baten	saldi 2028
1.0010	Bestuur	1.808.243	170.067	1.638.176
1.0020	burgerzaken	669.575	388.500	281.075
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	523.425	589.322	-65.897
1.0040	overhead	13.194.642	785.546	12.409.096
1.0050	treasury	61.629	872.313	-810.684
1.0061	OZB woningen	189.909	2.530.400	-2.340.491
1.0062	OZB niet-woningen	113.954	3.489.100	-3.375.146
1.0063	parkeerbelasting	18.474	100.000	-81.526
1.0064	belastingen overig	56.027	146.500	-90.473
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	50.040.000	-50.040.000
1.0080	overige baten en lasten	1.147.997	0	1.147.997
1.0090	vennootschapsbelasting	948.889	0	948.889
1.0100	mutaties reserves	1.672.488	3.470.420	-1.797.932
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.505.967	41.000	1.464.967
2.1120	openbare orde en veiligheid	803.723	38.900	764.823
3.2210	verkeer en vervoer	4.774.546	79.845	4.694.701
3.2220	parkeren	2.838.753	7.395.500	-4.556.747
3.2230	recreatieve havens	1.105.017	427.101	677.916
3.2240	economische havens en waterwegen	2.801.578	564.250	2.237.328
4.3310	economische ontwikkeling	267.401	0	267.401
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	538.837	3.000	535.837
4.3340	economische promotie	485.412	373.500	111.912
5.4410	openbaar basisonderwijs	35.231	0	35.231
5.4420	onderwijshuisvesting	1.065.558	138.206	927.352
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.894.062	572.508	1.321.554
6.5510	sportbeleid en activering	168.878	0	168.878
6.5520	sportaccommodaties	2.084.433	788.448	1.295.985
6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	763.083	79.844	683.239
6.5540	musea	569.229	41.500	527.729

6.5550	cultureel erfgoed	202.698	0	202.698
6.5560	media	576.593	43.239	533.354
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.355.334	0	2.355.334
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	2.047.738	1.239.100	808.638
7.6621	toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	1.875.328	0	1.875.328
7.6622	toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	1.050.358	0	1.050.358
7.6623	toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	278.702	100.000	178.702
7.6630	inkomensregelingen	13.310.137	10.613.674	2.696.463
7.6640	wsw en beschut werk	2.681.498	0	2.681.498
7.6650	arbeidsparticipatie	995.955	0	995.955
7.6660	hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.360.976	60.406	1.300.570
7.6671.1	huishoudelijke hulp (Wmo)	3.021.688	189.080	2.832.608
7.6671.2	begeleiding (Wmo)	1.595.671	0	1.595.671
7.6671.3	dagbesteding (Wmo)	484.552	0	484.552
7.6671.4	overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0
7.6675.1	jeugdhulp ambulant lokaal	397.598	0	397.598
7.6675.2	jeugdhulp ambulant regionaal	4.729.205	0	4.729.205
7.6675.3	jeugdhulp ambulant landelijk	129.652	0	129.652
7.6676.1	jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0
7.6676.2	jeugdhulp met verblijf regionaal	2.591.924	0	2.591.924
7.6676.3	jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0
7.6679.1	PGB Wmo	131.168	0	131.168
7.6679.2	PGB jeugd	17.899	0	17.899
7.6681.1	beschermde wonen (Wmo)	811.327	211.668	599.659
7.6681.2	maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	301.243	0	301.243
7.6682.1	jeugdbescherming	329.322	0	329.322
7.6682.2	jeugdreclassering	126.604	0	126.604
7.6691.1	coördinatie en beleid Wmo	202.146	0	202.146
7.6692.1	coördinatie en beleid jeugd	107.386	0	107.386
8.7710	volksgezondheid	1.645.318	302.811	1.342.507
8.7720	riolering	1.304.935	2.217.785	-912.850
8.7730	afval	2.287.461	2.820.000	-532.539

8.7740	milieubeheer	1.024.647	7.000	1.017.647
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	274.222	192.995	81.227
9.8810	ruimte en leefomgeving	1.009.179	0	1.009.179
9.8820	grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0
9.8830	wonen en bouwen	1.676.905	595.700	1.081.205

Saldo	2028	93.042.328	91.719.228	-1.323.101
--------------	-------------	-------------------	-------------------	-------------------

Saldo: Onttrekking van de algemene investeringsreserve 1.323.101

Baten en lasten per taakveld 2029

nr.	product	lasten	baten	saldi 2029
1.0010	Bestuur	1.809.872	170.067	1.639.805
1.0020	burgerzaken	751.575	388.500	363.075
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	523.132	589.322	-66.190
1.0040	overhead	13.036.964	785.546	12.251.418
1.0050	treasury	76.337	911.313	-834.976
1.0061	OZB woningen	189.909	2.631.400	-2.441.491
1.0062	OZB niet-woningen	113.954	3.563.100	-3.449.146
1.0063	parkeerbelasting	18.474	100.000	-81.526
1.0064	belastingen overig	56.027	149.000	-92.973
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	51.539.000	-51.539.000
1.0080	overige baten en lasten	1.507.689	0	1.507.689
1.0090	vennootschapsbelasting	949.778	0	949.778
1.0100	mutaties reserves	1.767.488	3.687.020	-1.919.532
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.568.453	41.000	1.527.453
2.1120	openbare orde en veiligheid	803.723	38.900	764.823
3.2210	verkeer en vervoer	4.770.118	79.845	4.690.273
3.2220	parkeren	2.824.796	7.395.500	-4.570.704
3.2230	recreatieve havens	1.097.620	427.101	670.519
3.2240	economische havens en waterwegen	2.687.443	564.250	2.123.193
4.3310	economische ontwikkeling	267.401	0	267.401
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	547.837	3.000	544.837
4.3340	economische promotie	485.669	373.500	111.169
5.4410	openbaar basisonderwijs	35.231	0	35.231
5.4420	onderwijshuisvesting	1.065.558	138.206	927.352
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.894.062	572.508	1.321.554
6.5510	sportbeleid en activering	168.878	0	168.878
6.5520	sportaccommodaties	2.083.298	788.448	1.294.850
6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	722.748	79.844	642.904

6.5540	musea	568.950	41.500	527.450
6.5550	cultureel erfgoed	202.698	0	202.698
6.5560	media	576.555	43.239	533.316
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.894.441	0	2.894.441
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	2.014.755	1.219.214	795.541
7.6621	toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	1.876.038	0	1.876.038
7.6622	toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	1.050.358	0	1.050.358
7.6623	toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	278.701	100.000	178.701
7.6630	inkomensregelingen	14.032.084	11.276.068	2.756.016
7.6640	wsw en beschut werk	2.701.471	0	2.701.471
7.6650	arbeidsparticipatie	1.014.497	0	1.014.497
7.6660	hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.392.201	61.599	1.330.602
7.6671.1	huishoudelijke hulp (Wmo)	3.091.243	193.240	2.898.003
7.6671.2	begeleiding (Wmo)	1.632.381	0	1.632.381
7.6671.3	dagbesteding (Wmo)	495.809	0	495.809
7.6671.4	overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0
7.6675.1	jeugdhulp ambulant lokaal	406.363	0	406.363
7.6675.2	jeugdhulp ambulant regionaal	4.833.692	0	4.833.692
7.6675.3	jeugdhulp ambulant landelijk	132.633	0	132.633
7.6676.1	jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0
7.6676.2	jeugdhulp met verblijf regionaal	2.649.281	0	2.649.281
7.6676.3	jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0
7.6679.1	PGB Wmo	134.207	0	134.207
7.6679.2	PGB jeugd	18.321	0	18.321
7.6681.1	beschermde wonen (Wmo)	796.327	214.564	581.763
7.6681.2	maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	307.870	0	307.870
7.6682.1	jeugdbescherming	336.038	0	336.038
7.6682.2	jeugdreclassering	129.333	0	129.333
7.6691.1	coördinatie en beleid Wmo	202.146	0	202.146
7.6692.1	coördinatie en beleid jeugd	107.386	0	107.386
8.7710	volksgezondheid	1.643.818	349.823	1.293.995
8.7720	riolering	1.312.037	2.226.379	-914.342

8.7730	afval	2.287.461	2.820.000	-532.539
8.7740	milieubeheer	1.025.874	7.000	1.018.874
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	274.777	194.605	80.172
9.8810	ruimte en leefomgeving	909.179	0	909.179
9.8820	grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0
9.8830	wonen en bouwen	1.676.775	595.700	1.081.075
Saldo	2029	96.704.734	96.234.301	-470.433

Saldo: Onttrekking van de algemene investeringsreserve 470.433

Baten en lasten per taakveld 2030

nr.	product	lasten	baten	saldi 2030
1.0010	Bestuur	1.867.823	170.067	1.697.756
1.0020	burgerzaken	833.575	388.500	445.075
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	522.839	589.322	-66.483
1.0040	overhead	13.015.442	785.546	12.229.896
1.0050	treasury	91.219	911.313	-820.094
1.0061	OZB woningen	189.909	2.735.400	-2.545.491
1.0062	OZB niet-woningen	113.954	3.638.100	-3.524.146
1.0063	parkeerbelasting	18.474	100.000	-81.526
1.0064	belastingen overig	56.027	151.500	-95.473
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	52.916.500	-52.916.500
1.0080	overige baten en lasten	1.689.381	0	1.689.381
1.0090	vennootschapsbelasting	950.667	0	950.667
1.0100	mutaties reserves	1.724.488	3.913.489	-2.189.001
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.619.297	41.000	1.578.297
2.1120	openbare orde en veiligheid	803.723	38.900	764.823
3.2210	verkeer en vervoer	4.766.192	79.845	4.686.347
3.2220	parkeren	2.821.174	7.395.500	-4.574.326
3.2230	recreatieve havens	1.095.610	427.101	668.509
3.2240	economische havens en waterwegen	2.586.663	564.250	2.022.413
4.3310	economische ontwikkeling	267.401	0	267.401
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	557.837	3.000	554.837
4.3340	economische promotie	485.935	373.500	112.435
5.4410	openbaar basisonderwijs	35.231	0	35.231
5.4420	onderwijshuisvesting	1.065.558	138.206	927.352
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.894.062	572.508	1.321.554
6.5510	sportbeleid en activering	138.878	0	138.878
6.5520	sportaccommodaties	2.415.342	788.448	1.626.894
6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	716.142	79.844	636.298
6.5540	musea	568.671	41.500	527.171

6.5550	cultureel erfgoed	202.698	0	202.698
6.5560	media	576.517	43.239	533.278
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.031.548	0	3.031.548
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	2.022.986	1.219.214	803.772
7.6621	toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	1.876.764	0	1.876.764
7.6622	toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	1.050.358	0	1.050.358
7.6623	toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	278.699	100.000	178.699
7.6630	inkomensregelingen	14.856.806	12.039.463	2.817.343
7.6640	wsw en beschut werk	2.603.714	0	2.603.714
7.6650	arbeidsparticipatie	1.033.511	0	1.033.511
7.6660	hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.424.156	62.817	1.361.339
7.6671.1	huishoudelijke hulp (Wmo)	3.162.427	197.491	2.964.936
7.6671.2	begeleiding (Wmo)	1.669.951	0	1.669.951
7.6671.3	dagbesteding (Wmo)	507.333	0	507.333
7.6671.4	overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0
7.6675.1	jeugdhulp ambulant lokaal	414.290	0	414.290
7.6675.2	jeugdhulp ambulant regionaal	4.921.631	0	4.921.631
7.6675.3	jeugdhulp ambulant landelijk	135.026	0	135.026
7.6676.1	jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0
7.6676.2	jeugdhulp met verblijf regionaal	2.698.357	0	2.698.357
7.6676.3	jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0
7.6679.1	PGB Wmo	137.321	0	137.321
7.6679.2	PGB jeugd	18.708	0	18.708
7.6681.1	beschermd wonen (Wmo)	796.327	217.525	578.802
7.6681.2	maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	314.643	0	314.643
7.6682.1	jeugdbescherming	341.061	0	341.061
7.6682.2	jeugdreclassering	131.846	0	131.846
7.6691.1	coördinatie en beleid Wmo	202.146	0	202.146
7.6692.1	coördinatie en beleid jeugd	107.386	0	107.386
8.7710	volksgezondheid	1.676.978	349.823	1.327.155
8.7720	riolering	1.300.461	2.212.372	-911.911
8.7730	afval	2.287.461	2.820.000	-532.539

8.7740	milieubeheer	828.578	7.000	821.578
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	274.709	199.007	75.702
9.8810	ruimte en leefomgeving	1.409.179	0	909.179
9.8820	grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0
9.8830	wonen en bouwen	1.676.645	595.700	1.080.945
Saldo	2030	96.881.735	96.906.990	25.255

Saldo: Toevoeging aan de algemene investeringsreserve 25.255

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Harlingen;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 28 september 2026.

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet:

Besluit:

1. De programmabegroting 2027 vast te stellen.
2. In te stemmen met het meerjarig financieel perspectief.
3. In te stemmen met het opheffen van de reserve sociaal domein per 1 januari 2027 en het saldo hiervan te storten in de algemene investeringsreserve.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Harlingen in zijn openbare vergadering van 11 november 2026.

De raadsgriffier, De voorzitter,

